

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ»**

Κατεύθυνση Ιδιωτικού Δικαίου

Το ζήτημα της εισπραξης απαιτήσεων και ο νόμος 3758/2009

Διπλωματική Εργασία

Μαρίας Νιγριτινού

(ΑΜ:0908Μ041)

Τριμελής Επιτροπή

Λέκτορας Ά. Μώλος (επιβλέπων)

Καθηγητής Β. Δούβλης

Ειδικός επιστήμονας Δ. Ρούσσης

Αθήνα, Νοέμβριος 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	II
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	V
ABSTRACT.....	VIII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1. Ιστορική αναδρομή – Έννοια.....	2
1.1. Ιστορική αναδρομή.....	2
1.2. Έννοια.....	3
1.2.1. Εισπρακτικές εταιρείες.....	4
1.2.2. Οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις...	5
2. Προβληματική.....	6
Κεφάλαιο Α΄	
Νομική φύση των συμβάσεων μεταξύ εισπρακτικών εταιρειών και εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών και δανειστών	
1. Εισαγωγή - Το outsourcing.....	8
1.1. Ειδικότερα το outsourcing στον τραπεζικό τομέα	9
1.1.2. Η υπ΄ αριθμόν 2577/9.3.2006 ΠΔ/ΤΕ.....	9
1.1.3. Η υπ΄ αριθμόν 2597/31.10.2007 ΠΔ/ΤΕ.....	11
2. Μορφές ανάθεσης.....	14
2.1. Σχέση δανειστή και εισπρακτικής εταιρείας.....	15
2.1.1. Η εισπρακτική ως δεκτικός καταβολής.....	15
2.1.2. Η εξουσιοδότηση προς είσπραξη.....	16
2.1.2.1. Σχέσεις εισπρακτικής - δανειστή - οφειλέτη στο πλαίσιο της εξουσιοδότησης προς είσπραξη.....	17
2.1.2.2. Δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης της είσπραξης από την εισπρακτική.....	18
2.1.3. Η πληρεξουσιότητα προς είσπραξη.....	19
2.1.4. Η εισπρακτική ως εκδοχέας των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων.....	20
2.1.5. Η εισπρακτική ως αντιπρόσωπος του δανειστή.....	22
2.1.6. Η σύμβαση έργου μεταξύ εισπρακτικής και δανειστή.....	24
2.1.7. Η σύμβαση εντολής μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής.....	26

2.1.8. Η σύμβαση μίσθωσης εμπιστευτικών ελευθέρων εργασιών (ΑΚ 676).....	27
2.2. Σχέση δανειστή – εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών	28
2.2.1. Ειδικότερα η απαγόρευση της εκχώρησης.....	28
2.3. Η εισπρακτική εταιρεία/εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών ως θυγατρική του δανειστή.....	31
2.3.1. Γενικά	31
2.3.2. Ο καταλογισμός της ευθύνης στη μητρική λόγω κατάχρησης της οργανωτικής ελευθερίας.....	33
2.3.3. Ο καταλογισμός της ευθύνης στη μητρική λόγω κατάχρησης δικαιώματος και θεσμού.....	34
Κεφάλαιο Β΄	
Νομικό καθεστώς λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών και των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών (μετά το ν. 3758/2009)	
1. Εισαγωγικά.....	36
2. Το νομικό καθεστώς λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών.....	38
2.1. Προβλήματα σχετικά με την ύπαρξη των εισπρακτικών εταιρειών.....	38
2.1.1. Νομιμότητα με βάση τον Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών.....	39
2.1.2. Νομιμότητα με βάση τον Κώδικα Δικηγόρων	41
2.1.2.1. Ως προς την ύπαρξη της εισπρακτικής εταιρείας.....	41
2.1.2.2. Ως προς την συμμετοχή δικηγόρου στην εισπρακτική εταιρεία..	43
2.2. Προβλήματα σχετικά με τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών.....	44
2.2.1. Η επιδίωξη είσπραξης οφειλών που πηγάζουν από παράνομες και καταχρηστικές ρήτρες.....	46
2.2.1.1. Ειδικότερα η επιδίωξη είσπραξης ποσών που προκύπτουν από καταχρηστικούς ΓΟΣ.....	47
3. Το νομικό καθεστώς λειτουργίας των εταιρειών ενημέρωσης.....	50
3.1. Γενικά.....	50
3.2. Ο νόμος 3758/2009.....	51
3.2.1. Βασικές ρυθμίσεις.....	51
3.2.2. Αποτελεσματικότητα της νομοθετικής ρύθμισης.....	53

4. Προστασία του οφειλέτη.....	55
5. Κριτική τοποθέτηση - Μελλοντικές προοπτικές.....	56
Κεφάλαιο Γ'	
Διαχείριση από τις εταιρείες των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών	
1. Το ζήτημα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων οφειλετών από τις εταιρείες πριν και μετά το ν. 3758/2009.....	59
1.1. Εισαγωγή.....	59
1.2. Νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων οφειλετών από την εισπρακτική εταιρεία.....	62
1.3. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις.....	67
1.4. Ενδιάμεσα συμπεράσματα.....	70
1.5. Ειδικότερα η αποστολή sms προς τους οφειλέτες για την ενημέρωσή τους για ληξιπρόθεσμες οφειλές.....	72
2. Το τραπεζικό απόρρητο.....	73
2.1. Το Γενικό τραπεζικό απόρρητο.....	75
2.2. Το απόρρητο των Τραπεζικών καταθέσεων.....	77
3. Πρόσβαση στη βάση δεδομένων ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.	79
4. Ενδιάμεσα συμπεράσματα	80
Κεφάλαιο Δ'	
Η είσπραξη απαιτήσεων μέσω της σύμβασης factoring	
1. Το factoring γενικά	82
1.2. Ειδικότερα το διαχειριστικό factoring.....	83
1.3. Σύγκριση μεταξύ των δύο μορφών είσπραξης.....	86
ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	
ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	92
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	96
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	97

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
αριθμ.	αριθμός
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
απόφ.	απόφαση
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αρμ	Αρμενόπουλος
β.δ	βασιλικό Διάταγμα
ΓΟΣ	Γενικοί Όροι Συναλλαγών
ΔΕΕΤ	Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών
δηλ.	δηλαδή
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
Δνη	Δικαιοσύνη
ΔτΑ	Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΔΣΑ	Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών
Δ.Σ	Διοικητικό Συμβούλιο
Δ.Ο.Υ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
εδ.	Εδάφιο
ΕισΝΚΠολΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕΕΤ	Ελληνική Ένωση Τραπεζών
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕτρΑΕΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού και Χρηματιστηριακού Δικαίου
ΕπισκΕμπΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
επ	επόμενα
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕρΝομΑΚ	Ερμηνεία-Νομολογία Αστικού Κώδικα
ΕΠΕ	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΠΕΥ	Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών

ΕΣΕΔΑ	Ελληνικός Σύνδεσμος Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
FDCA	Fair de Collection Act
κ.α.	και άλλα
κ.λπ	και λοιπά
ΚΕΠΚΑ	Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών
κεφ.	κεφάλαιο
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚωδΔικΕπ	Κώδικας Δικαστικών Επιμελητών
ΚωδΔικ	Κώδικας Δικηγόρων
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
λ.χ	λόγου χάρη
Μ.Μ.Ε	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Μ.Τ.Ε.Υ	Μεσολαβητής Τραπεζικών και Επενδυτικών Υπηρεσιών
ΜΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠρΘεσ	Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΜΠρΚορ	Μονομελές Πρωτοδικείο Κορίνθου
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
Ν.	Νόμος
Ν.δ	Νομοθετικό διάταγμα
π.χ	παραδείγματος χάριν
ΠειθΣυμβΔΣΑ	Πειθαρχικό Συμβούλιο Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών
Περ.	περίπτωση
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΠΠρΒόλ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Βόλου
ΠΔ/ΤΕ	Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Sms	Short Message Service
S.A	Société Anonyme
σ.	σελίδα
σ.σ	σημείωση
ΣτΚ	Συνήγορος του Καταναλωτή
Σ.	Σύνταγμα
ΣΕΕ	Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

στ.	στοιχείο
τ.	τόμος
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
υποθ.	υπόθεση
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Abstract

The collection of overdue receivables, is a very important factor for the normal operation of the company, because, it contributes to her financing and liquidity. Companies, in order to be devoted completely to their productive activity, assigned, usually working contracts, the collection of overdue receivables, to companies that have exclusive statute, for recovering of such claims ("debt collection agencies"). To enable the collection agency to collect debt was provided with authorization for recovery or disposal to recovery.

The existence of these companies was problematic because, according to the Greek law, the collection of receivables is the sole responsibility of lawyers and bailiffs. Moreover, the operation of these companies, has also created problems, because they used unfair, unlawful and deceptive practices, including threats against debtors, constant telephone harassment in their own homes and at their work, appearance of their employees, as lawyers or judicial officers, etc. The collection agencies should not be confused with factoring companies, which are companies of specific purpose, ruled by the provisions of Law 1905/1995 and lawfully made, inter alia, to debt collection.

Specifically, were created, issues regarding the protection of personal data provided by borrowers to lenders, yet not directly to the collection agency. Finally the courts held, that the processing of the collection agency was legitimate, because was held during their contract of representation. Also, if the company was a bank, the obligation of banking secrecy had often been insulted.

For all these reasons, the legislature adopted the Greek Law 3758/2009 in which, forbade the existence of collection agencies and the already existing companies were denominated to " debtors updating companies for overdue receivables" which have the statute to inform borrowers of existence of overdue debts with creditors and negotiate the terms of payment. Also established certain obligations of companies concerning their communication with debtors in order to operate according to the Law and not infringe the rights of debtors. Because that law has not proved very effective, Hellenic government is considering the adoption of a new law concerning these companies.

Εισαγωγή

Όλες οι επιχειρήσεις παρέχουν τις υπηρεσίες τους ή πωλούν τα προϊόντα που παράγουν και εμπορεύονται, είτε τοις μετρητοίς, είτε με πίστωση. Συνήθως το μεγαλύτερο ποσοστό των πωλήσεων των περισσότερων επιχειρήσεων αποτελούν οι πωλήσεις με πίστωση¹. Από τη στιγμή που πραγματοποιείται μία πώληση με πίστωση, αυξάνονται αντίστοιχα και οι απαιτήσεις που έχει η επιχείρηση από τους πελάτες της. Η αποτελεσματική είσπραξη αυτών των απαιτήσεων καθορίζει την αποδοτικότητα της επιχείρησης και συμβάλλει στην χρηματοδότησή της, παρέχοντας της ρευστότητα. Η επιχείρηση επιλέγει είτε να εισπράξει τις σχετικές απαιτήσεις της μόνη της, χρησιμοποιώντας το νομικό της τμήμα ή ανεξάρτητους δικηγόρους, είτε να αναθέσει το έργο της είσπραξης σε ανεξάρτητες επιχειρήσεις, τις ονομαζόμενες «εισπρακτικές εταιρείες». Μπορεί επίσης να συνάψει μία σύμβαση factoring με κάποιον πράκτορα ο οποίος, ανάμεσα στις άλλες δραστηριότητές του, θα αναλάβει και την είσπραξη των απαιτήσεων.

Εδώ και αρκετές δεκαετίες δραστηριοποιούταν στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, μία καινοφανής μορφή εταιρειών, οι «εισπρακτικές εταιρείες». Η εμφάνιση των εισπρακτικών εταιρειών στον ευρωπαϊκό χώρο χρονολογείται μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Στην ελληνική επικράτεια, η δραστηριότητα των εισπρακτικών εταιρειών ασκήθηκε την τελευταία δεκαπενταετία, από εταιρείες που συστάθηκαν έχοντας ως αποκλειστικό ή μεταξύ άλλων σκοπό, την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Με την πάροδο των χρόνων και τη συνακόλουθη αύξηση των καταναλωτικών αναγκών² και της καταναλωτικής πίστης³, οι δραστηριότητες των εταιρειών αυτών αυξήθηκαν σημαντικά. Τράπεζες, αλλά και μεγάλες επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και πώλησης ηλεκτρικών ειδών, μη μπορώντας να ανταπεξέλθουν στο μεγάλο και συνεχώς αυξανόμενο όγκο των ληξιπρόθεσμων οφειλών που διατηρούσαν έναντι των πελατών τους, ανέθεσαν την είσπραξη αυτών σε εισπρακτικές εταιρείες.

Επρόκειτο για μια νέα πρακτική, η οποία, ελλείψει *ad hoc* ρυθμιστικού νομοθετικού πλαισίου, δημιούργησε αμφιβολίες σχετικά με τη νομιμότητα ύπαρξης και λειτουργίας των εν λόγω εταιρειών. Με το πέρασμα του χρόνου, διαπιστώθηκε ότι οι μέθοδοι που χρησιμοποιούσαν κινούνταν στα όρια της νομιμότητας και δεδομένου ότι η δράση τους

-
1. Ενδεικτικά, στην Ελλάδα στα 100 ευρώ που δαπανώνται από τους ιδιώτες για αγορές τα 6% με 7% περίπου γίνονται με την χρήση πλαστικού χρήματος και τα υπόλοιπα με μετρητά, όταν στις ΗΠΑ το ποσοστό ανέρχεται σε 55%, στην Ισπανία το 25%, στη Βρετανία στο 40%.
 2. Κυρίως με την αύξηση των δανειακών συμβάσεων.
 3. Ειδικά μετά το 1994 με την απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης και την καθιέρωση από τις τράπεζες των καταναλωτικών –προσωπικών δανείων μεγάλο τμήμα του καταναλωτικού κοινού κατέφυγε στον τραπεζικό δανεισμό. Ενδεικτικό είναι ότι από 5% περίπου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) το 2000 τα καταναλωτικά δάνεια έφτασαν ανεβαίνοντας χρόνο με το χρόνο στο 16% περίπου του ΑΕΠ το 2008.

επηρέαζε μεγάλη μερίδα του καταναλωτικού κοινού, κρίθηκε αναγκαία η νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας τους. Πράγματι με το ν. 3758/2008 επιχειρήθηκε να ρυθμιστεί η δράση των εταιρειών αυτών οι οποίες, αφού τους αφαιρέθηκε ρητά η δυνατότητα είσπραξης ληξιπρόθεσμων οφειλών (άρθρο 4 § 3 ν. 3758/2009), μετονομάστηκαν σε «εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις» .

Ο νόμος αυτός, στόχευε στη βελτίωση της θέσης των δανειοληπτών και θεσπίστηκε παράλληλα με άλλα νομοθετήματα⁴ που είχαν ακριβώς τον ίδιο στόχο: να αμβλύνουν τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και να βοηθήσουν τους οφειλέτες να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους.

Στην παρούσα θα αναλύσουμε το ζήτημα των εισπρακτικών εταιρειών, τη νομιμότητα αυτών και τη σχέση τους με την επιχείρηση-δανειστή των απαιτήσεων. Αν και πλέον δεν υφίστανται εισπρακτικές εταιρείες η ενασχόληση με αυτές δεν είναι άνευ σημασίας, γιατί μόνο αν γνωρίζουμε το καθεστώς λειτουργίας τους μπορούμε να ερευνήσουμε την ουσία, τη σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα του ν. 3758/2009. Εξάλλου, πολλές υποθέσεις με θέμα την δραστηριότητα των εισπρακτικών εταιρειών απασχολούν ακόμα μεγάλη μερίδα των καταναλωτών και έρχονται σήμερα ενώπιον των δικαστηρίων. Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στην είσπραξη των απαιτήσεων από εταιρείες factoring, καθώς και μία συγκριτική επισκόπηση των δύο μορφών είσπραξης.

1. Ιστορική αναδρομή - Έννοια

1.1. Ιστορική αναδρομή

Πολλά χρόνια πριν την εμφάνιση των εισπρακτικών εταιρειών υπήρξε ένας θεσμός του οποίου η λειτουργία προσιδίαζε σ' αυτή των εν λόγω εταιριών. Πρόκειται για τον θεσμό του μηνυτού, ο οποίος απαντάται στον πρώτο ελληνικό Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Στον κώδικα⁵ αυτόν, περιλαμβανόταν, κατά μίμηση των υφιστάμενων τότε παλαιών δικονομικών και μεσαιωνικών καταλοίπων, ως μέσο εκτέλεσης⁶ των δικαστικών αποφάσεων, και η «αποστολή μηνυτού». Ο θεσμός της «αποστολής μηνυτού» διατάσσονταν μόνο από

4. Όπως ο ν. 3714/2008 (ΦΕΚ/Α΄/231/7.11.2008) για την προστασία δανειοληπτών, ο ν. 3808/2009 (ΦΕΚ/Α΄/227/10.12.2008) για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση κοινωνικής αλληλεγγύης και έκτακτη εισφορά κοινωνικής ευθύνης , ο ν. 3816/2010 (ΦΕΚ/Α΄/6/26.01.2010) για την ρύθμιση επιχειρηματικών και επαγγελματικών οφειλών προς τα τραπεζικά ιδρύματα, ο ν. 3833/2010 (ΦΕΚ/Α΄/40/15.3.2010) για την προστασία της εθνικής οικονομίας και τη λήψη επειγόντων μέτρων για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης και τον ν. 3869/2010 (ΦΕΚ/Α΄/130/03.8.2010) για την ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.

5. Πρόκειται για τον κώδικα που συνέταξε ο Mauget (Βαυαρός νομικός, μέλος της αντιβασιλείας του Όθωνα) και ίσχυσε μέχρι το 1968. Το θεσμό κατήγγησε ο Ν. Δημητρακόπουλος ως Υπουργός Δικαιοσύνης το 1912.

6. Τα μέσα εκτέλεσεως είναι η κατάσχεση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη η προσωπική κράτηση κλπ.

το δικαστήριο μετά τη διάγνωση της απαιτήσεως με τελεσίδικη ή προσωρινώς εκτελεστή δικαστική απόφαση και είχε ως εξής: αποστέλλονταν από τον δικαιούχο («μηνυτή») στο σπίτι του οφειλέτη, όπου ζούσε, διατρεφόταν και κοιμόταν με δαπάνη του οφειλέτη και είχε ως μοναδική αποστολή του να υπενθυμίζει συνεχώς στον τελευταίο, την ανάγκη εξοφλήσεως της οφειλής του. Μάλιστα ο «μηνυτής» θεωρούνταν ως ένα άκρως αποτελεσματικό εκτελεστικό μέσο⁷.

Το φαινόμενο των εισπρακτικών εταιριών εμφανίστηκε στον ευρωπαϊκό χώρο, ήδη μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, και αναπτύχθηκε στη χώρα μας κυρίως την τελευταία δεκαετία λόγω της απελευθέρωσης των αγορών και της ραγδαίας ανάπτυξης της καταναλωτικής πίστης. Κατά το πρώτο στάδιο εμφάνισής τους οι εταιρείες λειτουργούσαν σαν απλά γραφεία οικογενειακού χαρακτήρα, τα οποία απασχολούσαν συνεργάτες με συγγενική σχέση που είχαν τις ιδιότητες του δικηγόρου, του οικονομολόγου ή του δικαστικού επιμελητή. Κύριος μοχλός που ώθησε στην εμφάνιση των εν λόγω εταιριών ήταν η ταχεία ανάπτυξη της αγοράς και η διεύρυνση του κύκλου των οικονομικών δραστηριοτήτων των καταναλωτών, όπως η ανάληψη δανείων ή άλλων μορφών οφειλών, η οποία υπαγόρευσε την ύπαρξη μιας πιο οργανωμένης άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας με αντικείμενο την κάλυψη των αυξημένων εισπρακτικών αναγκών της αγοράς⁸.

Τα τελευταία χρόνια πολλές επιχειρήσεις με πρώτες τις τράπεζες και τις μεγάλες εταιρείες πώλησης ηλεκτρικών ειδών ή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, ανέθεσαν στις εισπρακτικές εταιρείες, την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών πελατών τους, έχοντας ως στόχο αφενός να απαλλαγούν από το βάρος της διατήρησης ειδικών τμημάτων είσπραξης οφειλών και πολυμελών νομικών υπηρεσιών και αφετέρου να απεμπλακούν από την χρονοβόρα και πολυέξοδη διαχειριστική εισπρακτική μέριμνα.

1.2. Έννοια

Η έννοια και η λειτουργία των δύο τύπων εταιριών διαφοροποιείται, ανάλογα με το αν αναφερόμαστε στις εισπρακτικές εταιρείες ή στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις⁹. Κοινό τους στοιχείο είναι πως η ασκούμενη από αυτές δραστηριότητα είναι εμπορική, υπαγόμενη στο νόμο¹⁰, επιχείρηση πρακτορείας, η οποία προσδίδει την εμπορική ιδιότητα στο φυσικό πρόσωπο που την ασκεί. Όταν την ασκούν πλείονα πρόσωπα, αυτά έχουν αναγκαστικά τη μορφή εταιρίας του εμπορικού δικαίου, ήτοι ο-

7. <http://www.creditcollection.gr/node/111>.

8. Ευαγγελάτου, Μία πρώτη προσέγγιση στο νομικό καθεστώς λειτουργίας των εταιριών ενημέρωσης για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, *Digesta* 2009, 97.

9. Στο εξής: «εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών».

10. Β.Δ. της 24ης Μαΐου 1835 «περί αρμοδιότητας των εμποροδικείων».

μόρρυθμης, ετερόρρυθμης, αφανούς, ανώνυμης ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης¹¹. Μετά το ν. 3758/2009, οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών επιτρέπεται να έχουν μόνο κεφαλαιουχική μορφή (Α.Ε ή Ε.Π.Ε).

1.2.1. Εισπρακτικές εταιρείες

Ως εισπρακτικές εταιρείες νοούνταν οι ατομικής ή εταιρικής μορφής, επιχειρήσεις των οποίων η καταστατική δραστηριότητα συνίστατο στη με κάθε μέσο είσπραξη, εξώδικη ή δικαστική, χρηματικών απαιτήσεων πελατών τους, δανειστών, έναντι αμοιβής. Σε γενικές γραμμές, οι υπάλληλοι των εταιρειών αυτών αναλάμβαναν, με τηλεφωνικές οχλήσεις, να υπενθυμίσουν στον οφειλέτη ότι είχε σημειώσει καθυστέρηση στην αποπληρωμή της οφειλής του και ότι, αν δεν προχωρήσει στην άμεση εξόφλησή της, θα κινηθούν οι νομικές διαδικασίες, ήτοι αρχικά η εξώδικη προσπάθεια επίλυσης της διαφοράς και στη συνέχεια η αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής¹² ή η κατάθεση καταψηφιστικής αγωγής κατά την τακτική διαδικασία. Για τις υπηρεσίες που παρείχαν, οι εισπρακτικές εταιρείες, πληρώνονταν με ποσοστό¹³ επί των εισπράξεων¹⁴. Ειδικότερα, στο τέλος της περιόδου διαχείρισης κάθε λογαριασμού, γινόταν εκκαθάριση των εισπράξεων που απέφεραν οι ενέργειες της εισπρακτικής και βάσει αυτών υπολογιζόταν η αμοιβή τους¹⁵.

Σε αντιστοιχία με ότι συμβαίνει στη σύμβαση factoring, η δανείστρια επιχείρηση είχε αξίωση κατά της εισπρακτικής να της καταβάλλει την αξία των απαιτήσεων που εισέπραξε. Ανάλογα, η εισπρακτική είχε απαίτηση κατά της δανείστριας επιχείρησης να της καταβληθεί η αμοιβή της ή άλλα έξοδα στα οποία προέβη προκειμένου να εισπράξει, με βάση τα συμφωνηθέντα μεταξύ τους. Αυτές οι εκατέρωθεν απαιτήσεις των μερών εμφάνιζαν μια ενιαία και αμφίδρομη ροή με αποτέλεσμα να μην είναι νοητή και σκόπιμη η εκκαθάριση κάθε αξίωσης χωριστά. Γι αυτό, συμφωνούνταν, κατά κανόνα, να τηρεί η εισπρακτική έναν αλληλόχρεο λογαριασμό στον οποίο να πιστώνει τα ποσά των εισπραττόμενων απαιτήσεων του δανειστή και να χρεώνει, αντίστοιχα, την προμήθειά της.

Όσον αφορά το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι εισπρακτικές εταιρείες αναλάμβαναν την είσπραξη των απαιτήσεων, αυτό, ελλείπει σαφούς νομοθετικής ρύθμισης, καθοριζόταν από την συναλλακτική πρακτική των τραπεζών. Συγκεκριμένα, οι εταιρείες αναλάμ-

11. *Ψυχομάνης*, Εισπρακτικές εταιρείες και εταιρείες ενημέρωσης, ΕπισκεΔ 2009, 9.

12. *Βρυώνη*, Εισπρακτικές εταιρείες στο βωμό του κέρδους, Δικαιόγραμμα 2008, 33.

13. Επρόκειτο, για ένα αρκετά προβληματικό «μοντέλο» πληρωμής, αφού προσέφερε κίνητρα στις εισπρακτικές εταιρείες να χρησιμοποιούν οποιοδήποτε θεμιτό ή αθέμιτο τρόπο προκειμένου να εισπράξουν τα οφειλόμενα χρέη και επομένως να αμειφθούν. Σαν εναλλακτική θα μπορούσε να προταθεί οι εισπρακτικές εταιρείες να πληρώνονται με ορισμένο προσυμφωνημένο ποσό για κάθε μεμονωμένη ενέργειά τους και εάν υπάρξει εισπρακτική δραστηριότητα να αμείβονται με μια πρόσθετη επιβράβευση, <http://www.creditcollection.gr>.

14. Συνήθως 5-10%.

15. <http://www.creditcollection.gr>.

βαναν δράση, μόλις ένα δάνειο έμπαινε σε καθυστέρηση. Κάθε τράπεζα έθετε διαφορετικά κριτήρια για το πότε συνέβαινε αυτό και για το αν η καθυστέρηση χαρακτηριζόταν ή όχι οριστική. Η συνήθης πρακτική ήταν να επιλαμβάνονται 180 μέρες μετά από την ημερομηνία που κατέστη ληξιπρόθεσμη η οφειλή¹⁶.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, πέρα από την είσπραξη των οφειλών, οι εισπρακτικές εταιρείες παρείχαν και δευτερεύουσες υπηρεσίες, όπως προώθηση προϊόντων, τηλεφωνικά γκάλοπ, προγράμματα ταξινόμησης υποχρεώσεων των πελατών, υπηρεσίες τηλεγραμματοεπικοινωνίας ακόμα και τήρηση λογιστικών βιβλίων. Ανάλογες υπηρεσίες παρέχουν πλέον παράλληλα με την βασική τους δραστηριότητα, και οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών.

1.2.2. Οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις

Με το ν. 3758/2009 οι εισπρακτικές εταιρείες μετέβαλλαν υποχρεωτικά το αντικείμενο εργασίας τους με αποτέλεσμα να αποτελεί πλέον μοναδική τους δραστηριότητα, όχι η είσπραξη των οφειλομένων χρεών, αλλά η ενημέρωση, των οφειλετών για αυτά. Πρόκειται για κεφαλαιουχικές εταιρίες, με αποκλειστικό καταστατικό σκοπό την εξώδικη ενημέρωση οφειλετών για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων και απαιτητών χρηματικών οφειλών τους έναντι δανειστών, πριν από τη διενέργεια δικαστικών πράξεων και το στάδιο έναρξης της αναγκαστικής εκτέλεσης, που προέρχονται από συμβάσεις πίστωσης και εγγύησης και νόμιμες εμπορικές συναλλαγές¹⁷, καθώς και τη διαπραγμάτευση του χρόνου, του τρόπου και των λοιπών όρων αποπληρωμής των οφειλών, κατ' εντολή και για λογαριασμό των δανειστών (άρθρο 3 § 3 ν. 3758/2009).

Ακόμα με τον εν λόγω νόμο καθορίστηκε με σαφήνεια μεταξύ άλλων, πότε αναλαμβάνουν δράση οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, βάζοντας τέλος στις διαφορετικές μεθόδους που ακολουθούσε κάθε εταιρεία στο ζήτημα του πότε επιλαμβάνονταν οι εισπρακτικές εταιρείες της είσπραξης των απαιτήσεων, και που προκαλούσαν ανισορροπίες και ανομοιογένειες στις συναλλαγές. Ορίστηκε ότι οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών αναλαμβάνουν την εξώδικη ενημέρωση για την ύπαρξη οφειλών που έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες και απαιτητές, ενώ διευκρίνισε ότι, ως ληξιπρόθεσμη οφειλή νοείται «το χρηματικό ποσό που οφείλει από νόμιμη αιτία ο οφειλέτης προς τον δανειστή και το οποίο έπρεπε να έχει καταβληθεί σε δήλη μέρα ή σε ορισμένη προθεσμία από την καταγγελία,

16. Σύμφωνα με το ενοχικό δίκαιο, ληξιπρόθεσμη καθίσταται μια απαίτηση όταν επέλθει ο χρόνος εκπλήρωσης της, όπως αυτός καθορίζεται από την σύμβαση, τη δικαιοπραξία ή τη φύση της ενοχικής σχέσης. Ο χρόνος εκπλήρωσης μπορεί να συνίσταται σε δήλη μέρα όπως συμβαίνει σχεδόν σε όλες τις απαιτήσεις που καταβάλλονται σε δόσεις, ή σε ορισμένη προθεσμία από την καταγγελία.

17. Όπως π.χ. αγορές αγαθών, παροχή υπηρεσιών, χορήγηση δανείων, εγγυήσεων και πιστώσεων, χρήση πιστωτικών καρτών.

εφόσον είχε ταχθεί τέτοια προθεσμία και κατέστη ληξιπρόθεσμο και απαιτητό» (άρθρο 3 § 4). Αν και, σχετικά με το ληξιπρόθεσμο της οφειλής, υπάρχει πρόβλεψη στο νόμο δεν ισχύει το ίδιο και για το απαιτητό αυτής. Ανατρέχοντας στο ενοχικό δίκαιο, απαιτητή είναι μία οφειλή όταν ο οφειλέτης δεν δικαιούται να αντιτάξει οποιαδήποτε αναβλητική ένσταση (όπως π.χ. την ένσταση επισχέσεως του ΑΚ 325, την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος του ΑΚ 374, ή την ένσταση του ΑΚ 242) απέναντι στον δανειστή¹⁸. Δεδομένου ότι το ζήτημα του είδους των απαιτήσεων για τις οποίες αναλαμβάνουν δράση οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών είναι καίριο, ο νόμος θα ήταν αρτιότερος, αποτελεσματικότερος και πιο κατανοητός για τον απλό καταναλωτή, αν όριζε και πότε η οφειλή είναι απαιτητή.

2. Προβληματική

Οι εισπρακτικές εταιρείες εγκαινίασαν ένα καινοφανές αντικείμενο επιχειρηματικής δραστηριότητας: την είσπραξη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων τρίτων, δανειστών-πελατών τους. Η ανάγκη τραπεζών, αλλά και μεγάλων εταιρειών, να απεμπλακούν από την χρονοβόρα και πολυδάπανη αυτή δραστηριότητα έδωσαν στις εν λόγω εταιρείες ευρύ πεδίο δράσης και ανάπτυξης. Η ύπαρξη εταιρειών είσπραξης ξένισε νομικούς και καταναλωτές οι οποίοι, μέχρι τότε, συνδύαζαν την είσπραξη των οφειλομένων χρεών και την έναρξη των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης από τον ίδιο το δανειστή, με την συνδρομή δικηγόρου και δικαστικού επιμελητή, σύμφωνα με όσα ορίζει ο ΚΠολΔ και δημιούργησε πολλά ερωτηματικά σχετικά με τη νομιμότητα τους. Η έλλειψη σαφούς νομικού πλαισίου λειτουργίας, ενίσχυσε αυτήν την αμφιβολία και αβεβαιότητα, η οποία, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη δράση των εν λόγω εταιρειών, προβλημάτιζε ολοένα και περισσότερο την ελληνική κοινωνία.

Την αμφιβολία αυτή μεγέθυνε ο τρόπος λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών, οι οποίες προσπαθώντας να επιτύχουν την είσπραξη των οφειλομένων, και να αμειφθούν για τις υπηρεσίες τους, εφήρμοσαν μεθόδους που ξεπερνούσαν τα όρια της νομιμότητας. Σύμφωνα με έρευνα του ΣτΚ¹⁹, οι μέθοδοι και οι διαδικασίες που ακολουθούσαν πολλές από τις εισπρακτικές εταιρείες παρέβαιναν τις αρχές της ευπρέπειας και του σεβασμού της προσωπικότητας του οφειλέτη. Ήταν δε σύνηθες να οχλούν τον οφειλέτη στην οικία του ή στον επαγγελματικό του χώρο, απειλώντας τον ή ασκώντας του ψυχολογική πίεση. Επιπλέον σε πολλές περιπτώσεις οι υπάλληλοι των εισπρακτικών εταιρειών παρουσιάζο-

18. Γεωργιάδης/Σταθόπουλος, Αστικός Κώδικας, κατ' άρθρο ερμηνεία, τ. ΙΙ, 1979, 235.

19. Η εν λόγω έρευνα έλαβε χώρα το 2007, μετά από καταγγελίες που έλαβαν από καταναλωτές, και τα συμπεράσματά της δημοσιεύτηκαν με δελτίο Τύπου την 1^η Νοεμβρίου 2007. Μάλιστα στις διαπιστώσεις του ΣτΚ βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό και η αιτιολογική έκθεση του ν. 3758/2009.

νταν ψευδώς ως υπάλληλοι των δανειστών, δικηγόροι ή δικαστικοί επιμελητές και απαιτούσαν την είσπραξη των οφειλών, ακόμα και αν αυτές είχαν προκύψει από καταχρηστικούς ΓΟΣ. Ακόμα οι συνεχείς και επίμονες τηλεφωνικές οχλήσεις, στην οικία του οφειλέτη αλλά και στον χώρο εργασίας του, όπως και η αόριστη προσαύξηση των οφειλών με «έξοδα είσπραξης», που εισπράττονταν απευθείας από τους οφειλέτες αν και οι τελευταίοι είχαν συμβληθεί μόνο με τους προμηθευτές, ήταν μερικές από τις παράνομες πρακτικές των εισπρακτικών εταιρειών. Τέλος, σε ακραίες περιπτώσεις, καταγγέλλονταν από πολίτες μέχρι και η εκτόξευση απειλών από υπαλλήλους εισπρακτικών εταιρειών, όπως η έκδοση δυσμενών στοιχείων μέσω του συστήματος «Τειρεσία» με τον συνεπταγόμενο μελλοντικό αποκλεισμό των οφειλετών από πρόσβαση σε δανειακές υπηρεσίες.

Δεδομένου ότι η ως άνω περιγραφόμενη, δράση των εισπρακτικών εταιρειών επηρέαζε μεγάλο μέρος του καταναλωτικού κοινού, ο έλληνας νομοθέτης θέσπισε το ν. 3758/2009 προκειμένου να θέσει όρους στην πρακτική τους και να βελτιώσει την καθημερινότητα των πολιτών.

Κεφάλαιο Α΄

Νομική φύση των συμβάσεων μεταξύ εισπρακτικών εταιρειών και εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών και δανειστών

1. Εισαγωγή - Το outsourcing

Η ανάθεση από επιχειρήσεις και κυρίως από τράπεζες, της είσπραξης των απαιτήσεων που διατηρούν έναντι των οφειλετών τους, ή απλά της ενημέρωσης αυτών για τα χρέη τους, σε άλλες, ανεξάρτητες επιχειρήσεις, τις εισπρακτικές εταιρείες ή τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών αντίστοιχα, εντάσσεται στην έννοια του λεγόμενου «outsourcing»²⁰, του «προμηθεύεσθαι» δηλ. από εξωτερικές πηγές. Πρόκειται για την κρατήσασα τις τελευταίες δεκαετίες γενικότερη οικονομική αντίληψη, ότι μία επιχειρηματική δραστηριότητα καθίσταται πιο αποδοτική, όταν διασπά τις επιμέρους -επουσιώδεις ιδίως- λειτουργίες²¹, που μέχρι τότε διεξάγονταν από τμήματα ή μονάδες της ίδιας επιχείρησης²², με εξωτερικές αναθέσεις εκτέλεσως συγκεκριμένου έργου, σε άλλες ανεξάρτητες επιχειρήσεις της ίδιας ή άλλων χωρών²³.

Οι λόγοι που οδηγούν στην επιλογή της μεθόδου του outsourcing είναι, κατά κύριο λόγο, οικονομικοί. Πλεονεκτήματα της είναι η μείωση του κόστους και του προσωπικού της επιχείρησης του προμηθευτή, με την άμεση χρήση και αξιοποίηση, έναντι συγκεκριμένου κόστους, της οργάνωσης, των εγκαταστάσεων και του προσωπικού μιας άλλης επιχείρησης και η απεμπλοκή του τελευταίου από χρονοβόρες, συχνά επουσιώδεις, δραστηριότητες, ούτως ώστε να είναι σε θέση να ασχοληθεί αποκλειστικά με την παραγωγική του δραστηριότητα.

Δύο είναι οι βασικές μορφές του «outsourcing»²⁴: το εξωτερικό (*externes*)²⁵ και το εσωτερικό (*internes*). Το εξωτερικό (ή γνήσιο) λαμβάνει χώρα με την μεταβίβαση των ί-

20. Ο όρος «outsourcing» πηγάζει από την αμερικάνικη ορολογία των οικονομολόγων, και συντίθεται από τους όρους «outside», «resource» και «using», Σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει: «χρήση εξωτερικών δυνάμεων» ή «μεταβίβαση πηγών στην ευθύνη τρίτων επιχειρήσεων». *Καρταλιτζής*, Μεταβίβαση επιχειρήσεων και outsourcing, ΔΕΕ 2004, 1106 επ.

21. Εκτός από την εδώ εξεταζόμενη δραστηριότητα της είσπραξης, χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν η ανάθεση υπηρεσιών καθαριότητας, μεταφοράς, φύλαξης, μηχανογράφησης, διανομής, νομικών υπηρεσιών αλλά και το λογιστήριο και μονάδες παραγωγής αγαθών.

22. *Λεβέντης*, Η οργάνωση της επιχείρησης των κεφαλαιουχικών εταιρειών, 13ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού δικαίου, 2004, 318.

23. *Ψυχομάνης*, ΕπισκεΔ, 2009, 10.

24. Άλλη διάκριση του outsourcing είναι μεταξύ inhouse και outhouse. Το κριτήριο για αυτήν την διάκριση είναι καθαρά τοπικό και μπορεί να εμφανιστεί τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό outsourcing. Στο inhouse outsourcing ο τόπος παροχής η/και παραγωγικής δραστηριότητας παραμένει ο ίδιος, ενώ αντίθετα στο outhouse outsourcing χρησιμοποιούνται εντελώς διαφορετικές εγκαταστάσεις και χώροι παραγωγικής λειτουργίας, απ' ότι χρησιμοποιούνταν από τον παλιό εργοδότη.

25. *Καρταλιτζής*, ΔΕΕ 2004, 1106 επ.

διων πηγών ή της παραγωγής μιας επιχείρησης σε έναν παντελώς ξένο τρίτο²⁶, ενώ μπορεί να συνοδεύεται και από παύση της λειτουργίας των εγκαταστάσεων της επιχείρησης. Στην τελευταία αυτή περίπτωση κάνουμε λόγο για το «κλασικό outsourcing», που αποτελούσε κυρίως το πλαίσιο σύνδεσης μεταξύ εισπρακτικών εταιρειών και δανειστών. Το εσωτερικό outsourcing αποτελεί συχνή πρακτική στους ομίλους επιχειρήσεων και περιλαμβάνει την ανάθεση της άσκησης μιας αυτοτελούς δραστηριότητας²⁷, σε μια αυτοτελή νομική εταιρική οντότητα εντός του συγκεκριμένου ομίλου επιχειρήσεων²⁸. Αυτή τη μορφή outsourcing συναντάμε κυρίως στην σχέση των εισπρακτικών εταιρειών με τράπεζες, όταν οι τελευταίες τις ιδρύουν ως θυγατρικές τους.

1.1. Ειδικότερα το outsourcing στον τραπεζικό τομέα

Η εφαρμογή του θεσμού του outsourcing στο χώρο των τραπεζών ρυθμίστηκε από την ΤτΕ, με δύο πράξεις του Διοικητή της: τις υπ' αριθμόν 2577/9.3.2006 και 2597/31.10.2007²⁹. Με αυτές επιτράπη στα πιστωτικά ιδρύματα η εξωτερική ανάθεση σε ανεξάρτητους, επιχειρηματικά, τρίτους (παρόχους), επιβάλλοντας τους μόνο, υποχρεώσεις τήρησης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου³⁰.

Η ΤτΕ στο πλαίσιο της ασκούμενης από αυτήν εποπτείας³¹ έχει θεσπίσει³² κανόνες για τη σαφή και επαρκή πληροφόρηση των συναλλασσομένων, ως προς τους όρους των παρεχόμενων υπηρεσιών και τα πρόσωπα που διαμεσολαβούν για την ειδοποίηση των οφειλετών για την εξόφληση των οφειλών τους στα πιστωτικά ιδρύματα³³.

1.1.2. Η υπ' αριθμόν 2577/9.3.2006 ΠΔ/ΤΕ

Με την υπ' αριθμόν 2577/9.3.2006 ΠΔ/ΤΕ καθορίζονται οι αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των ΣΕΕ των πιστωτικών ιδρυμάτων, και οι σχε-

26. Στην περίπτωση αυτή συχνά συµμεταβιβάζονται η υποδομή και οι εργασιακές σχέσεις στον τρίτο.

27. Παραγωγική, παροχής υπηρεσιών κ.λπ.

28. Εσωτερικό outsourcing έχουμε ακόμα και όταν η παροχή εξακολουθεί να προσφέρεται στον ίδιο τόπο όπως και πριν τη μεταβίβαση αρκεί να παρέχεται από ένα ανεξάρτητο εταιρικό µόρφωµα, µέλος όµως του ίδιου ομίλου.

29. www.bankofgreece.gr.

30. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί σύνολο ελεγκτικών µηχανισµών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύµατος και συντελεί στην αποτελεσµατική και ασφαλή λειτουργία του. ΠΔ/ΤΕ υπ' αριθμόν 2577/2006, κεφ. 1 § Β1.

31. Η οποία αποβλέπει, µεταξύ άλλων, στην ενίσχυση της διαφάνειας των όρων και των διαδικασιών των συναλλαγών µεταξύ των συναλλασσοµένων και των υποκείµενων στην εποπτεία νοµικών προσώπων.

32. ΠΔ/ΤΕ υπ' αριθμόν 2501/2001.

33. Μάλιστα η ΤτΕ έχει αναρτήσει στον ιστοχώρο της µητρώο εταιρειών για την ειδοποίηση των οφειλετών προς εξόφληση υποχρεώσεων τους το οποίο περιλαµβάνει τις επωνυµίες τους, τα στοιχεία επικοινωνίας τους, καθώς και για τις παρεχόµενες από µέρους τους επικοινωνίες.

τικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων. Στο παράρτημα 1 ρυθμίζεται το ζήτημα του outsourcing στον τραπεζικό τομέα. Αναλυτικός και σαφής ορισμός της έννοιας του outsourcing δεν δίνεται, παρά αναφέρεται απλά ότι ως outsourcing νοείται «η ανάθεση σε άλλες επιχειρήσεις της διεκπεραίωσης εργασιών» (κεφ. 2 § 2.4).

Σε γενικές γραμμές, η ανάθεση σε τρίτους δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων είτε απαγορεύεται εξ αρχής³⁴, είτε επιτρέπεται με³⁵ ή χωρίς³⁶ άδεια της ΤτΕ. Και στις τρεις περιπτώσεις, βασική προϋπόθεση είναι να παρέχεται στο ΣΕΕ η δυνατότητα αποτελεσματικού ελέγχου, των εργασιών που ανατίθενται στους τρίτους (κεφ. 2 § 2.4). Το ΣΕΕ είναι ένα οργανωμένο σύνολο υπηρεσιών και διαδικασιών, που οφείλει να διαθέτει κάθε πιστωτικό ίδρυμα, ικανών να διασφαλίζουν υψηλής ποιότητας και αξιοπιστίας έλεγχο των εν γένει δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος και των προσώπων που στελεχώνουν τις υπηρεσίες του. Στο πλαίσιο του ΣΕΕ διασφαλίζεται η ύπαρξη πολιτικής για την κανονιστική συμμόρφωση, που αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τυχόν αδυναμία συμμόρφωσης των επιχειρήσεων, στις οποίες έχουν εκχωρηθεί δραστηριότητες, προς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και τους κώδικες δεοντολογίας των τραπεζών (κεφ 2 § 23.1.1) και ελέγχεται η εφαρμογή των συμφωνηθέντων. Η εποπτεία των τρίτων επιχειρήσεων πραγματοποιείται από τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα, αλλά η ΤτΕ έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στα οικονομικά στοιχεία που αφορούν την εκχωρούμενη δραστηριότητα και διενέργειας επιτόπιων ελέγχων, προκειμένου να διαπιστώσει τη συνεπή τήρηση των συναφών υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων προς το ισχύον εποπτικό πλαίσιο και την νόμιμη εκτέλεσή τους από τον πάροχο των υπηρεσιών (παράρτημα 1 § B1.4.5.).

-
34. Όπως συμβαίνει για τις κύριες τραπεζικές και επενδυτικές δραστηριότητες, (αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων, χορήγηση πιστώσεων, πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων, έκδοση μέσων πληρωμής, λήψη και διαβίβαση εντολών για λογαριασμό τρίτων, εκτέλεση εντολών για λογαριασμό τρίτων, διαπραγμάτευση κινητών αξιών για ίδιο λογαριασμό, διαχείριση χαρτοφυλακίου για λογαριασμό τρίτων, αναδοχή και διάθεση κινητών αξιών) παρεπόμενες τραπεζικές και επενδυτικές δραστηριότητες (πράξεις επί συναλλάγματος επί χρυσού ή πολύτιμων μετάλλων, διάθεση, εγγραφή, αγορά διαχείριση, φύλαξη και πώληση χρηματοπιστωτικών μέσω και κινητών αξιών, φύλαξη και διαχείριση χρηματοπιστωτικών μέσων, παροχή πιστώσεων με την εκτέλεση συναλλαγών επί χρηματοπιστωτικών μέσων, υπηρεσίες συνδεδεμένες με την αναδοχή και υπηρεσίες συναλλάγματος συνδεδεμένες με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών), εκτός και αν οι πάροχοι των υπηρεσιών αυτών διαθέτουν άδεια και εποπτεύονται στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους από την ΤτΕ ή την επιτροπή κεφαλαιαγοράς οπότε και απαιτείται μόνο έγκαιρη (τουλάχιστον 20 μέρες πριν την υπογραφή της σύμβασης) γνωστοποίηση στην ΤτΕ (παράρτημα 1 § A1 ΠΔ/ΤΕ 2577/2006).
35. π.χ. η ανάθεση του συνόλου των αρμοδιοτήτων των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων Κανονιστικής Συμμόρφωσης και των πληροφοριακών συστημάτων σε εταιρεία ελεγχόμενη από το πιστωτικό ίδρυμα.
36. π.χ. η διαχείριση καρτών (εφόσον δεν συνοδεύεται με την παροχή πίστωσης), η παροχή νομικών συμβουλών, η διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών από τους πράκτορες του πιστωτικού ιδρύματος).

Το Δ.Σ., η Διοίκηση και τα αρμόδια στελέχη του πιστωτικού ιδρύματος έχουν την συνολική ευθύνη για τις εργασίες που ανατίθενται στους τρίτους. Μεταξύ άλλων, προσδιορίζουν με σαφήνεια τις δραστηριότητες που μπορούν να ανατεθούν σ' αυτούς και τις ανάγκες που θα εξυπηρετήσει η ανάθεση, αξιολογούν τους κινδύνους που ενδέχεται να ενέχει αυτή, καθορίζουν τις διαδικασίες που θα ακολουθηθούν για την επιλογή του παρόχου των υπηρεσιών, τις λεπτομέρειες της ανάθεσης και του περιεχομένου της, (π.χ τις επιπτώσεις μη τήρησης των συμφωνημένων στη σύμβαση), ενώ παρακολουθούν διαρκώς την οικονομική κατάσταση του παρόχου υπηρεσιών και τον αξιολογούν με βάση προκαθορισμένα ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια. Επιπρόσθετα, φροντίζουν για την τήρηση και την προστασία της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που αφορούν τα πιστωτικά ιδρύματα και τους πελάτες τους από σκόπιμη ή ακούσια αποκάλυψή τους σε μη εξουσιοδοτημένα πρόσωπα (παράρτημα 1 § Β1.4.2) μεριμνώντας για την προστασία του τραπεζικού απορρήτου και των προσωπικών δεδομένων των πελατών των τραπεζών.

Όσον αφορά στην ανάθεση της είσπραξης των απαιτήσεων των τραπεζών έναντι των οφειλετών τους προς τις εισπρακτικές εταιρείες, στην ΠΔ/ΤΕ γίνεται διάκριση ανάμεσα στην απλή ειδοποίηση των οφειλετών για εξόφληση των χρεών τους και την απλή ειδοποίηση που συνδυάζεται με είσπραξη μετρητών. Η ανάθεση, σε μία τρίτη εταιρεία, της απλής ειδοποίησης των οφειλετών, δεν προϋποθέτει την προηγούμενη έγκριση της ΤτΕ, αλλά την υποχρεωτική, έγγραφη ενημέρωσή της, σε τριμηνιαία βάση από το πιστωτικό ίδρυμα. Από την άλλη πλευρά, η ανάθεση σε κάποιον τρίτον (άρα και στην εισπρακτική), της ενημέρωσης των οφειλετών για τις υποχρεώσεις τους και της είσπραξης αυτών, για να είναι έγκυρη, χρειάζεται την προηγούμενη ειδική άδεια από την ΤτΕ. Σε περίπτωση που κάποια εισπρακτική εταιρεία χωρίς να έχει λάβει την προηγούμενη άδεια, προέβαινε στην είσπραξη οφειλών, λειτουργούσε παράνομα. Μάλιστα η ΤτΕ προκειμένου να διευκολύνει τους οφειλέτες, είχε αναρτήσει στον επίσημο ιστοχώρο της μητρώο των εταιρειών που είχαν λάβει την άδεια καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας τους. Ταυτόχρονα προέτρεπε το κοινό, σε περίπτωση που η εισπρακτική δεν συμπεριλαμβάνεται στο μητρώο, να μην προβαίνει στην διενέργεια συναλλαγών μαζί της και να ενημερώνει την Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της ΤτΕ³⁷.

1.1.3. Η υπ' αριθμόν 2597/31.10.2007 ΠΔ/ΤΕ

Η ΠΔ/ΤΕ υπ' αριθμόν 2597/2007 εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του ν. 3606/2007³⁸, με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2004/39/ΕΚ³⁹ πε-

37. http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/Πίνακας_διαμεσολαβητές_αναλυτικό.pdf

38. ΦΕΚ/Α/195/17.8.2007.

39. Οδηγία MiFID, ειδικότερα το άρθρο 13 αυτής για την εφαρμογή του οποίου εκδόθηκε και η

ρί αγορών χρηματοπιστωτικών μέσων. Σύμφωνα με αυτή, προσαρμόζονται οι διατάξεις της υπ' αριθμόν 2577/2006 ΠΔ/ΤΕ, σχετικά με την ανάθεση από τα τραπεζικά ιδρύματα σε τρίτους οποιασδήποτε δραστηριότητας (τραπεζικής, επενδυτικής ή παρεπόμενης), για την οποία όμως διατηρούν, σε κάθε περίπτωση την πλήρη ευθύνη. Συνεπώς τα πιστωτικά ιδρύματα «λογοδοτούν» στην ΤτΕ στο πλαίσιο της εποπτείας της για την επιλογή όσο και για τον τρόπο λειτουργίας των τρίτων επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο της ΠΔ/ΤΕ 2597/2007, αντικαθίσταται το παράρτημα 1 της υπ' αριθμόν 2577/2006 ΠΔ/ΤΕ με το παράρτημα 1 της νέας Πράξης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις της πρώτης ΠΔ/ΤΕ. Η έννοια του outsourcing ορίζεται πλέον πιο ολοκληρωμένα ως «η συμφωνία οποιασδήποτε μορφής μεταξύ ενός πιστωτικού ιδρύματος και ενός παρόχου υπηρεσιών, με την οποία ο πάροχος υπηρεσιών εκτελεί διαδικασία, παρέχει υπηρεσία ή ασκεί δραστηριότητα, τις οποίες σε διαφορετική περίπτωση, θα εκτελούσε, θα παρείχε ή θα ασκούσε το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα» (παράρτημα 1 § Α1). Οι ανατιθέμενες σε τρίτους δραστηριότητες, διαχωρίζονται σε ουσιώδεις⁴⁰ και μη ουσιώδεις⁴¹. Η διάκριση αυτή δεν απαντάται στην πρώτη ΠΔ/ΤΕ. Για την ανάθεση των ουσιωδών δραστηριοτήτων είναι απαραίτητη η προηγούμενη άδεια από την ΤτΕ, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις⁴², ενώ για τις μη ουσιώδεις απαιτείται απλά έγγραφη ενημέρωση της ΤτΕ από το πιστωτικό ίδρυμα, τριάντα ημέρες πριν την σύναψη της σύμβασης. Σκοπός της ενημέρωσης είναι η ΤτΕ να αξιολογήσει αν η ανάθεση εγείρει ζητήματα προληπτικής εποπτείας⁴³ που να απαιτούν την ανάληψη κατάλληλων μέτρων, όπως επιλογή άλλου παρόχου, διαφοροποίηση των ανατεθειμένων δραστηριοτήτων κ.λπ.

υπ' αριθμόν 2006/73/ΕΚ οδηγία.

40. Ουσιώδης ή σημαντική δραστηριότητα θεωρείται εκείνη, που η ενδεχόμενη πλημμελής ή άστοχη ή τυχόν παράλειψη εκτέλεσής της, θα έθιγε σε ουσιαστικό βαθμό τη διαρκή συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος με τους όρους και τις υποχρεώσεις που υπέχει βάσει της άδειας λειτουργίας του, ή τις λοιπές υποχρεώσεις του που απορρέουν από τη νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων ή θα έθιγε τα οικονομικά του αποτελέσματα ή την ευρωστία ή τη συνέχεια των τραπεζικών και επενδυτικών υπηρεσιών που παρέχει. Ουσιώδεις θεωρούνται ιδιαίτερα οι δραστηριότητες, των οποίων η άσκηση προϋποθέτει άδεια πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοδοτικού ιδρύματος ή ανώνυμης εταιρείας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, υποκείμενων στην εποπτεία της ΤτΕ ή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καθώς και οι λειτουργίες της Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης, καθώς και των κεντρικών συστημάτων πληροφορικής.
41. π.χ η διαχείριση καρτών που δεν συνοδεύεται από παροχή πίστωσης, η διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών από πράκτορες του πιστωτικού ιδρύματος.
42. Όταν ο πάροχος αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτικό ίδρυμα ή επιχείρηση παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, που διαθέτει άδεια λειτουργίας και εποπτεύεται από την ΤτΕ ή την Επιτροπή κεφαλαιαγοράς ή τις αντίστοιχες εποπτικές αρχές των άλλων χωρών του ΕΟΧ και όταν ο πάροχος εδρεύει σε χώρα εκτός ΕΟΧ και υπόκειται σε ισοδύναμο καθεστώς εποπτείας, προκειμένου δε για την επενδυτική υπηρεσία της διαχείρισης χαρτοφυλακίου ιδιωτών απαιτούνται και ορισμένες επιπλέον υποχρεώσεις.
43. Ως εποπτεία νοείται η κατά νομοθετική εξουσιοδότηση διοικητικής φύσεως αρμοδιότητα της

Στο ζήτημα της ανάθεσης της είσπραξης των απαιτήσεων σε τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις, διακρίνουμε και εδώ μεταξύ της απλής ενημέρωσης του οφειλέτη για τις υποχρεώσεις του και της ενημέρωσης που συνοδεύεται από είσπραξη μετρητών. Η πρώτη συγκαταλέγεται ρητά (§ 2 στ. β παράρτημα 1) στις μη ουσιώδεις λειτουργίες οπότε δεν απαιτείται άδεια από την ΤτΕ, αλλά η έγγραφη ενημέρωσή της από το πιστωτικό ίδρυμα.

Όταν η ενημέρωση συνοδεύεται και από είσπραξη των οφειλόμενων χρεών, τότε πρόκειται για μια ουσιώδη δραστηριότητα, η οποία όμως εμπίπτει κατ' εξαίρεση στην κατηγορία αυτών που δεν απαιτούν προηγούμενη άδεια από την ΤτΕ, οπότε και εδώ ισχύει ότι αναφέρθηκε αμέσως ανωτέρω σχετικά με την γνωστοποίηση στην ΤτΕ. Εντούτοις απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο πάροχος να αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα ή ΕΠΕΥ και να εποπτεύεται από την ΤτΕ ή την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή τις αντίστοιχες εποπτικές αρχές των άλλων χωρών του ΕΟΧ (παράρτημα 1, ενότητα Β1, § 1.).

Στη συνέχεια και σχετικά με τις αρμοδιότητες και την ευθύνη του Δ.Σ., της διοίκησης και των αρμόδιων στελεχών του πιστωτικού ιδρύματος για τις εργασίες που ανατίθενται σε τρίτους ισχύουν όσα ίσχυαν και στην πρώτη πράξη, ενώ επιπλέον προστίθενται δύο διατάξεις (1.4 και 1.5.7, κεφ. Γ), που προβλέπουν ότι τα όργανα αυτά καθορίζουν και τα μέτρα που λαμβάνονται από το πιστωτικό ίδρυμα στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι ο πάροχος δεν εκτελεί τις λειτουργίες που του έχουν ανατεθεί αποτελεσματικά και σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές απαιτήσεις, ενώ φροντίζουν η σύμβαση που θα συναφθεί να περιλαμβάνει την υποχρέωση του παρόχου να γνωστοποιήσει στο πιστωτικό ίδρυμα κάθε εξέλιξη που μπορεί να επηρεάσει ουσιαστικά την ικανότητά του να ασκεί αποτελεσματικά τις λειτουργίες που του έχουν ανατεθεί και να συμμορφώνεται με τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικές απαιτήσεις.

Συγκρίνοντας τις δύο ΠΔ/ΤΕ παρατηρούμε πως στη δεύτερη δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην σύννομη λειτουργία των ανεξάρτητων τρίτων επιχειρήσεων, ενώ αναφέρεται ρητά πως η ΤτΕ ασκεί κατά την ανάθεση δραστηριοτήτων προληπτική εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα. Αξίζει να σημειωθεί εδώ πως ενώ προληπτική ονομάζεται η εποπτεία⁴⁴

ΤτΕ (άρθρα 25 επ. ν. 3601/2007, 1 ν. 1266/1982, 12 ν. 2548/1997) να επιβλέπει την τήρηση της κείμενης νομοθεσίας προβαίνει σε ρυθμίσεις, να κάνει ελέγχους και να επιβάλλει κυρώσεις επί παραβάσεων αναφορικά με θέματα σύστασης, οργάνωσης, λειτουργίας, εγκατάστασης και άσκησης εργασιών των πιστωτικών, πρωτίστως ιδρυμάτων (άρθρα 25 επ. ν. 3601/2007) και των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων όταν η ειδική επ' αυτών νομοθεσία προβλέπει αντίστοιχη αρμοδιότητα της (άρθρο 19 § 1 ν. 3601/2007).

44. Η ίδρυση και η λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων υπόκειται σε προληπτική και καταστατική εποπτεία από την ΤτΕ. Στα πλαίσια της προληπτικής εποπτείας ελέγχεται η τήρηση των νόμων έτσι ώστε να προλαμβάνονται οι εν γένει ζημιές στην πιστωτική λειτουργία και οι οικονομικές ζημιές των τραπεζικών πελατών. Η προληπτική τραπεζική εποπτεία στοχεύει στη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας των τραπεζών και ειδικότερα της δυνατότητάς τους να

που ασκείται στα πιστωτικά ιδρύματα κατά την σύσταση και την έναρξη της λειτουργίας τους, δηλαδή κατά την ίδρυση, εγκατάσταση ή την παροχή υπηρεσιών, εδώ ως προληπτική εποπτεία νοείται η εποπτεία πριν την ανάθεση της δραστηριότητας στον τρίτο. Συνεπώς, δεν πρέπει να θεωρήσουμε πως δεν ασκείται κατασταλτική εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα. Η διάκριση γίνεται για να δικαιολογηθεί η επιβολή στις τράπεζες της υποχρέωσης γνωστοποίησης στις μη ουσιώδεις δραστηριότητες. Στον τομέα του outsourcing, όπως και σε όλους τους τομείς λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων⁴⁵ τόσο την προληπτική όσο και την κατασταλτική εποπτεία ασκεί η ΤτΕ⁴⁶, κάτι που προβλέπεται ρητά και στις δυο πράξεις⁴⁷. Επομένως, η ΤτΕ μπορεί να προβεί και σε πράξεις κατασταλτικής εποπτείας, όπως η ανάληψη εκ νέου της ανατεθειμένης δραστηριότητας από το πιστωτικό ίδρυμα, την επιβολή διοικητικών κυρώσεων κ.λπ.

2. Μορφές ανάθεσης

Όπως αναλύθηκε ήδη, ως outsourcing ορίζεται η ανάθεση από πιστωτικά ιδρύματα ή μεγάλες επιχειρήσεις σε τρίτες ανεξάρτητες επιχειρήσεις δραστηριοτήτων, που κανονικά θα ασκούσαν οι ίδιες. Αυτή η ανάθεση μπορεί να προσλάβει διάφορες μορφές ανάλογα με το είδος των αναθετούμενων υπηρεσιών και τη σχέση μεταξύ εταιρείας και παρόχου. Αντίστοιχα και η ανάθεση της δραστηριότητας της είσπραξης των οφειλομένων χρεών στις εισπρακτικές, μπορούσε να προσλάβει διάφορες μορφές. Η ποικιλομορφία αυτή όμως συρρικνώθηκε σημαντικά, στο πεδίο των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών, αφού με το ν. 3758/2009 τέθηκαν όρια στην τεχνική αυτή των δανειστών. Απαγορεύτηκε η ανάθεση της ενημέρωσης σε εταιρείες που δεν είναι γραμμένες στο Μητρώο, όπως και η εκχώρηση στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων των δανειστών. Παρακάτω θα εξετάσουμε μια προς μία τις μορφές αυτές καθώς και το επιτρεπτό τους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ευθύνη που κάθε φορά υπέχει η αναθέτουσα επιχείρηση.

Στις εισπρακτικές εταιρείες, βασικό κριτήριο για την επιλογή της μορφής σύνδεσης εταιρείας-δανειστή αποτελούσε το αν ο τελευταίος ήθελε να εμφανίζεται στον οφειλέτη με το όνομά του ή να παραμένει αμέτοχος κατά τη διαδικασία της είσπραξης. Το συνηθέστερο τρόπο σύνδεσης της εισπρακτικής εταιρείας με τον δανειστή αποτελούσε η σύμβαση

εκπληρώσουν εμπρόθεσμα και στο ακέραιο τις υποχρεώσεις τους προς τους καταθέτες και τους λοιπούς πιστωτές τους. Ακόμη σημαντικότερο, η εποπτεία στοχεύει στην αποτροπή ή τουλάχιστον τον περιορισμό του συστημικού κινδύνου που δημιουργείται όταν η αδυναμία μιας ή περισσοτέρων τραπεζών κλονίζει τη σταθερότητα του συνόλου του πιστωτικού συστήματος και την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και της οικονομίας γενικότερα.

45. Αλλά και άλλων επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας όπως των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιριών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων κλπ.

46. άρθρα 55α και 2 § 1 εδ. δ του Καταστατικού της ΤτΕ.

47. § 1.4.5 κεφ. Β της 2577/2006 και § 1.5.5 κεφ. Β της 2597/2007 ΠΔ/ΤΕ.

έργου. Άλλες μορφές σύμβασης ήταν αυτή της (έμμισθης κυρίως) εντολής (ΑΚ 713 επ) ή της μίσθωσης ελευθέρων εργασιών (ΑΚ 676). Αυτές οι συμβάσεις αποτελούσαν την εσωτερική σχέση μεταξύ εισπρακτικής και δανειστή με βάση την οποία ο τελευταίος παρείχε προς την εισπρακτική εξουσιοδότηση προς είσπραξη ή προέβαινε στην εκχώρηση προς είσπραξη των απαιτήσεων προς αυτήν, προκειμένου να νομιμοποιείται να εισπράξει τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις από τους οφειλέτες. Τέλος, πολλές φορές η εισπρακτική εταιρεία λειτουργούσε ως αντιπρόσωπος του δανειστή ή της είχε δοθεί πληρεξουσιότητα προς είσπραξη.

Όσον αφορά τώρα, στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, όπου πλέον το αντικείμενο είναι αρκετά περιορισμένο, δεν νοείται εξουσία είσπραξης της απαίτησης και άρα δυνατές μορφές σύνδεσης με τους δανειστές αποτελούν η σύμβαση έργου, η πληρεξουσιότητα προς ενημέρωση, η αντιπροσώπευση του δανειστή και η σύμβαση εντολής και παροχής ελευθέρων εργασιών με αντικείμενο την απλή ενημέρωση των οφειλετών ή και τον διακανονισμό των χρεών τους. Λόγω της ρητής απαγόρευσης στο άρθρο 4 του ν. 3758/2009 της είσπραξης απαιτήσεων, δεν μπορεί να παρασχεθεί στις εταιρείες ενημέρωσης πληρεξουσιότητα ή εξουσιοδότηση προς είσπραξη, ενώ η εκχώρηση προς είσπραξη απαγορεύτηκε με το άρθρο 9 όπως και η κοινή εκχώρηση απαιτήσεων.

2.1. Σχέση δανειστή και εισπρακτικής εταιρείας

2.1.1. Η εισπρακτική ως δεκτικός καταβολής

Η καταβολή της οφειλής από τον οφειλέτη στον δανειστή αποτελεί τον βασικότερο και πιο συνηθισμένο τρόπο απόσβεσης μιας ενοχής. Ο νόμος όμως δίνει στον οφειλέτη τη δυνατότητα να καταβάλλει και σε άλλο πρόσωπο εκτός του δανειστή και να ελευθερωθεί από την ενοχή του, εισάγοντας έτσι μια εξαίρεση από την ονομαζόμενη αρχή της σχετικότητας των ενοχών⁴⁸. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται στο άρθρο 417 ΑΚ⁴⁹ και το τρίτο πρόσωπο αποτελεί το «δεκτικό καταβολής». Η καταβολή στον τρίτο μπορεί να γίνει όταν ο δανειστής, το δικαστήριο ή ο νόμος τον έχει εξουσιοδοτήσει να εισπράξει την απαίτηση. Στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών η εξουσιοδότηση δινόταν σε αυτές από τον δανειστή. Η εισπρακτική εταιρεία μπορεί να είχε την εξουσία να ενεργεί ως άμεσος αντιπρόσωπος του δανειστή (ΑΚ 211 επ, οπότε δηλ. η εξουσιοδότηση ήταν πληρεξουσιότη-

48. Ως αρχή της σχετικότητας των ενοχών νοείται η αρχή που απορρέει από την ΑΚ 287 και προβλέπει ότι χαρακτηριστικό γνώρισμα της ενοχής είναι ο προσωπικός δεσμός που συνδέει τα υποκείμενά της. Κατά την ΑΚ 287 ο οφειλέτης υποχρεούται μόνο απέναντι στον δανειστή ο οποίος και δικαιούται να απαιτήσει την παροχή μόνο από τον οφειλέτη. Με άλλα λόγια η ενέργεια της ενοχής αναπτύσσεται μόνο μεταξύ των υποκειμένων της (*inter partes*).

49. 417 ΑΚ «Η καταβολή απαιτείται να γίνει στον δανειστή ή σε όποιον ο δανειστής ή το δικαστήριο ή ο νόμος έχει επιτρέψει να δεχτεί την καταβολή αυτή».

τα⁵⁰ προς είσπραξη) ή να ενεργεί στο δικό της όνομα οπότε και πάλι επερχόταν η απόσβεση κατά την ΑΚ 417 § 1⁵¹. Όταν η εισπρακτική εταιρεία λειτουργούσε ως δεκτικός καταβολής είχε απλώς το δικαίωμα να αποδεχτεί την καταβολή από τον οφειλέτη δεν μπορούσε όμως να τον εξαναγκάσει να εξοφλήσει το χρέος του⁵². Η δυνατότητα αυτή παρέμενε στον δανειστή.

Για να μπορεί η εισπρακτική εταιρεία να εξαναγκάσει τον οφειλέτη να καταβάλει το χρέος σε αυτήν έπρεπε να της είχε παρασχεθεί εξουσιοδότηση προς είσπραξη. Όμως το αν τελικά η εισπρακτική είχε την εξουσία εξαναγκασμού του οφειλέτη εξαρτάται από τη βούληση του δανειστή, ο οποίος και με βάση αυτό το κριτήριο επέλεξε τη σύμβαση με την οποία συνεργαζόταν με την εισπρακτική.

2.1.2. Η εξουσιοδότηση προς είσπραξη

Εξουσιοδότηση προς είσπραξη είναι η μονομερής δικαιοπραξία⁵³ με την οποία ο δικαιούχος μιας απαίτησης (εξουσιοδότης), παρέχει σε κάποιον τρίτο πρόσωπο (εξουσιοδοτούμενος), την εξουσία να εισπράξει ιδίω ονόματι την απαίτηση⁵⁴. Διαφέρει από την πληρεξουσιότητα προς είσπραξη κατά το ότι στην τελευταία, ο πληρεξούσιος εισπράττει την απαίτηση στο όνομά του αντιπροσωπευόμενου δανειστή. Στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών ο δανειστής παρείχε σ' αυτές εξουσιοδότηση προς είσπραξη των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων του κατά των οφειλετών του. Στην εξουσιοδότηση προς είσπραξη δεν εκχωρούνταν στην εισπρακτική το πλήρες δικαίωμα, δηλ. ολόκληρη η απαίτηση, αλλά παραχωρούταν σ' αυτήν από τον δανειστή μόνο η εξουσία⁵⁵ να εισπράξει στο δικό της όνομα, την απαίτηση από τον οφειλέτη⁵⁶. Η εξουσιοδότηση είχε ως έννομο αποτέλεσμα ότι παρείχε, στην εισπρακτική εταιρεία την εξουσία έναντι των τρίτων οφειλετών να εισπράξει την απαίτηση στο όνομά της, χωρίς να μεταβάλλεται το πρόσωπο του δανειστή⁵⁷. Η μορφή αυτή σύνδεσης επιλεγόταν κατά κόρον από τον δανειστή, προκειμένου να

50. Αμφισβητείται αν στην περίπτωση αυτή έχουμε καταβολή προς πληρεξούσιο τρίτο ή καταβολή προς τον ίδιο τον δανειστή, επειδή ο πληρεξούσιος ενεργεί στο όνομα του ίδιου του δανειστή. Και σε αυτήν την περίπτωση όμως το αποτέλεσμα είναι το ίδιο, αφού και αν θεωρηθεί ότι η ΑΚ 417 § 1 με την «καταβολή στον δανειστή» εννοεί την καταβολή αυτοπροσώπως σ' αυτόν η προβλεπόμενη ευχέρειά του να επιτρέψει την καταβολή σε άλλο πρόσωπο θα θεωρηθεί ότι καλύπτει την έννοια εξουσιοδότηση, η οποία περιλαμβάνει αφενός την πληρεξουσιότητα και αφετέρου την εξουσιοδότηση να ενεργήσει ο ίδιος ο εξουσιοδοτούμενος ιδίω ονόματι.

51. Σταθόπουλος, Γενικό ενοχικό δίκαιο, 2004, 1002.

52. Σταθόπουλος (2004), 1435.

53. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για άτυπη μονομερή απευθυντέα δικαιοπραξία, η οποία αναπτύσσει ενέργεια από τη στιγμή που η δήλωση βουλήσεως του εξουσιοδότη περιέλθει στον εξουσιοδοτούμενο ενώ δεν είναι απαραίτητη η τήρηση ειδικού τύπου για την κατάρτιση της.

54. Γεωργιάδης, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008², 360.

55. Αυτή είναι και η διαφορά από τον θεσμό της εκχώρησης του ΑΚ.

56. Σταθόπουλος (2004), 1434.

57. Σε αντίθεση με την εκχώρηση όπου ο εκδοχέας καθίσταται δανειστής.

αποφύγει τις αρνητικές επιπτώσεις της εκχώρησης και κυρίως την αποξένωση του από την απαίτηση⁵⁸ ενώ ταυτόχρονα να παραμείνει ο μοναδικός δικαιούχος της απαίτησης και συνεπώς να μπορεί να την εισπράξει και ο ίδιος.

Από την εξουσιοδότηση προς είσπραξη πρέπει να διακρίνουμε την εσωτερική σχέση μεταξύ εξουσιοδότη και εξουσιοδοτούμενου η οποία αποτελεί την αιτία της εξουσιοδότησης και μπορεί να συνίσταται σε σύμβαση εντολής ή συνηθέστερα σε σύμβαση έργου.

Η εξουσιοδότηση προς είσπραξη δεν προβλέπεται ρητά στον ΑΚ και γι αυτό αμφισβητήθηκε⁵⁹ το επιτρεπτό ή όχι του θεσμού. Η βασική αντίρρηση που προβλήθηκε ήταν ότι η εκούσια αποξένωση του δικαιούχου ενός δικαιώματος από την άσκησή του είναι δυνατή μόνο στα εμπράγματα δικαιώματα όχι στα ενοχικά, όπως είναι οι απαιτήσεις⁶⁰. Σήμερα ο θεσμός της είσπραξης από τρίτο, πλην του δανειστή, πρόσωπο είναι γενικώς αποδεκτός, καθώς δεν προσκρούει σε κανέναν κανόνα αναγκαστικού δικαίου, και θεμελιώνεται συνδυαστικά στα άρθρα ΑΚ 417 § 1 και ΑΚ 239 § 1⁶¹. Μάλιστα ο εξουσιοδοτημένος προς είσπραξη, σε αντίθεση με το δεκτικό καταβολής, μπορεί να εξαναγκάσει τον οφειλέτη σε καταβολή, έχει δηλ. αγωγήμη αξίωση εναντίον του.

2.1.2.1. Σχέσεις εισπρακτικής - δανειστή - οφειλέτη στο πλαίσιο της εξουσιοδότησης προς είσπραξη

Η σχέση μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής εταιρείας καθοριζόταν τόσο από την ίδια τη σύμβαση της εξουσιοδότησης προς είσπραξη, που χορηγούσε στην εισπρακτική την εξουσία να επέμβει στο δικαίωμα του δανειστή, όσο και από την υφιστάμενη μεταξύ τους υποσχετική σύμβαση⁶². Η εσωτερική αυτή σύμβαση συνίστατο στη σύμβαση εντολής ή, στην περίπτωση που προβλεπόταν αμοιβή του εξουσιοδοτημένου, σύμβαση έργου⁶³. Η τελευταία περίπτωση συνάδει περισσότερο με αυτήν των εισπρακτικών εται-

58. Η αποξένωσή από την απαίτηση συνεπάγεται ότι ο εκχωρητής δεν μπορεί πλέον να εισπράξει ο ίδιος την απαίτηση, να την προτείνει σε συμψηφισμό, να συμβιβασθεί με τον οφειλέτη, να προβεί σε άφεση χρέους κλπ.

59. Η εξουσιοδότηση προς είσπραξη αντιμετωπίστηκε αρχικά με διστακτικότητα από τη θεωρία. Αντιθέτως η νομολογία τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Γερμανία υποδέχθηκε θετικά το νέο μάρφωμα.

60. Υποστηρίχθηκε ακόμα ότι η αποδοχή του εν λόγω μορφώματος θα σήμαινε χειροτέρευση της θέσης του οφειλέτη και μάλιστα ερήμην του, αφού αυτός θα είχε πλέον απέναντί του ως δανειστές δύο πρόσωπα: τον δικαιούχο και τον εξουσιοδοτημένο.

61. Το επιτρεπτό της εξουσιοδότησης προς είσπραξη δεν μπορεί να θεμελιωθεί μόνο στην ΑΚ 239 γιατί αμφισβητείται αν η είσπραξη μπορεί να θεωρηθεί διάθεση κατά την έννοια της διάταξης αυτής. Άλλωστε η ΑΚ 417 § 1 καλύπτει την εξουσιοδότηση από τον δανειστή για καταβολή σε άλλο πρόσωπο και υπό τις δύο λειτουργίες της ΑΚ 239 (συναίνεσης-εξουσιοδότησης).

62. Σταθόπουλος (2004), 1442.

63. Ή ενδεχομένως σύμβαση έμμισθης εντολής.

ρειών. Σημειώνεται ότι η εξουσιοδότηση προς είσπραξη, ως αναιτιώδης σύμβαση, είναι έγκυρη ακόμα και αν η εσωτερική σχέση είναι άκυρη.

Μετά την παροχή της εξουσιοδότησης προς είσπραξη, ο δανειστής παραμένει ο μοναδικός δικαιούχος της απαίτησης⁶⁴ και διατηρεί και ο ίδιος το δικαίωμα να εισπράξει την απαίτηση, αν και συνήθως από την εσωτερική σχέση θα απορρέει η υποχρέωσή του να μην ασκήσει αυτό το δικαίωμα για όσο διαρκεί η εξουσιοδότηση. Παραβίαση της εν λόγω υποχρέωσης ενδέχεται να γεννά ευθύνη προς αποζημίωση (ΑΚ 335) εις βάρος του εξουσιοδότη.

Η εισπρακτική εταιρεία υποχρεούταν να εισπράξει την απαίτηση από τον οφειλέτη του δανειστή και να αποδώσει το ποσό στον τελευταίο. Κύριος του προϊόντος της είσπραξης γινόταν αρχικά η εισπρακτική εταιρεία, η οποία στη συνέχεια είχε υποχρέωση, με βάση τα συμφωνηθέντα, να το μεταβιβάσει στον δανειστή. Συνήθως, με βάση τη μεταξύ τους σύμβαση, η πρώτη παρακρατούσε ένα μέρος από το ποσό της είσπραξης, το οποίο αντιστοιχούσε στην αμοιβή της ή και στα έξοδα στα οποία προέβη κατά την εκτέλεση του έργου της.

Με την καταβολή στην εισπρακτική ο οφειλέτης απαλλασσόταν από την υποχρέωσή του, ενώ μπορούσε να αντιτάξει κατά αυτής όλες τις ενστάσεις που είχε κατά του δανειστή. Επίσης, είχε και τις ενστάσεις που του αναγνώριζε ο νόμος απέναντι στον εκδοχέα και απέναντι στον πληρεξούσιο του δανειστή, με ευθεία ή αναλογική εφαρμογή⁶⁵ των σχετικών διατάξεων, διότι στην εξουσιοδότηση προς είσπραξη, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την πληρεξουσιότητα (ΑΚ 216 επ) και την εκχώρηση (ΑΚ 455 επ).

2.1.2.2. Δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης της είσπραξης από την εισπρακτική

Αμφισβητείται αν στο πλαίσιο της εξουσιοδότησης προς είσπραξη μπορούσε η εισπρακτική, να διεξάγει τη δίκη η ίδια, αντί του δανειστή, δικαιούχου να επιδιώξει την είσπραξη της απαίτησης⁶⁶. Οι επιφυλάξεις οφείλονται στη σκέψη ότι δεν μπορεί να γίνεται

64. Πρόκειται για μία ακόμα διαφορά από την σύμβαση εκχώρησης, όπου ο εκδοχέας είναι ο μοναδικός δικαιούχος της απαίτησης.

65. Σταθόπουλος (2004), 1443 Γεωργιάδης (2008²), 360.

66. Σε άλλα δίκαια όπως π.χ. το γερμανικό γίνεται δεκτή αυτή η δυνατότητα με βάση την αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης. Στο ελληνικό δίκαιο υπέρ της δυνατότητας συμβατικής θεμελίωσης της νομιμοποίησης έχει υποστηριχτεί και στον χώρο του ελληνικού δικαίου, *Καυκάς Κ/Καυκάς Δ.*, Ενοχικόν Δίκαιον, Ειδικό μέρος, 1993, 882 επ και ΠΠρΑθ 3778/1974, Δνη 1975, 493 επ. οποία επισημαίνει ότι η αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης προϋποθέτει ότι οι συμβαλλόμενοι έχουν την εξουσία να διαθέτουν το αντικείμενο της συμφωνίας τους, κάτι που δεν συμβαίνει εν προκειμένω γιατί οι διάδικοι δεν μπορούν να επεκτείνουν συμβατικά τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου και της εκτελεστότητας, υποστήριξε ο Κ. Μπέης στο έργο του «Μαθήματα Πολιτικής Δικονομίας», (1984), σ. 83 επ, ο Δ. Σινανιώτης στο έργο του «Η νομιμοποίησης των διαδίκων εν τη πολιτική δίκη», (1965), σ. 88 επ και ο Ι. Δεληκωστόπουλος στο έργο του «η αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως στην πολιτική δικονομία» (1965), σ. 314 επ.

επέμβαση βάσει της ιδιωτικής βούλησης του ενός διαδίκου (εξουσιοδοτούμενος) στους δικονομικούς κανόνες, γεγονός που θα μπορούσε να χειροτερεύσει τη δικονομική θέση του αντιδίκου, ενώ ταυτόχρονα ο εξουσιοδοτούμενος δεν στηρίζει πουθενά στο νόμο την νομιμοποίησή του, μη όντας δικαιούχος της απαίτησης⁶⁷. Αν γίνει δεκτή αυτή η δυνατότητα τότε το δεδικασμένο και η εκτελεστότητα της απόφασης θα δεσμεύουν ή θα ωφελούν μόνο τον εξουσιοδοτηθέντα ενάγοντα και όχι τον εξουσιοδότη, ο οποίος δεν μετείχε με οποιαδήποτε ιδιότητα στη δίκη⁶⁸.

Προκειμένου να δοθεί λύση στο παραπάνω ερώτημα, βασικό κριτήριο αποτελεί η βούληση των μερών. Αν ο δανειστής παραχώρησε στην εισπρακτική εταιρεία την, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, εξουσία να αξιώσει την είσπραξη της απαίτησης και άρα να εξαναγκάσει τον οφειλέτη σ' αυτήν, ο εξαναγκασμός, μέσω της δικαστικής επιδίωξης αποτελεί τη φυσιολογική δικονομική συνέπεια της ύπαρξης της εξουσίας του ουσιαστικού δικαίου. Χωρίς αυτή τη δυνατότητα δεν θα ήταν δυνατή η πραγμάτωση της είσπραξης⁶⁹. Στην περίπτωση αυτή η νομιμοποίηση μη δικαιούχου διάδικου θεωρείται απλώς η πρακτική αντανάκλαση της παρασχεθείσας εξουσιοδότησης προς είσπραξη. Από την άλλη μεριά, αν δεν παρέχεται στον εξουσιοδοτούμενο εξουσία προς είσπραξη αλλά μόνο η δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης ξένων εννόμων σχέσεων, η εξουσιοδότηση προς είσπραξη θα θεωρηθεί ανεπίτρεπτη λόγω έλλειψης νομιμοποίησης⁷⁰. Το αν τα μέρη επέλεξαν η εξουσιοδότηση να περιέχει το ένα ή το άλλο περιεχόμενο είναι ζήτημα ερμηνείας της σύμβασης.

2.1.3. Η πληρεξουσιότητα προς είσπραξη

Ένας άλλος τρόπος, για να δοθεί στην εισπρακτική εταιρεία η εξουσία είσπραξης της απαίτησης του δανειστή κατά του οφειλέτη, ήταν να της παρασχεθεί πληρεξουσιότητα προς είσπραξη. Πληρεξουσιότητα ονομάζεται η εξουσία (άμεσης) αντιπροσώπευσης που παρέχεται με δικαιοπραξία⁷¹ (ΑΚ 216). Η παροχή πληρεξουσιότητας δεν εμποδίζει τον εξουσιοδοτούμενο να ενεργήσει ο ίδιος τη σχετική δικαιοπραξία. Ο δανειστής δηλ. παραμένει δικαιούχος της απαίτησης και δεν αποξενώνεται από αυτήν όπως θα συνέβαινε αν η απαίτηση είχε εκχωρηθεί σε κάποιον τρίτο.

Στην πληρεξουσιότητα προς είσπραξη, η πληρεξούσια εισπρακτική εταιρεία, εισέπραττε την απαίτηση στο όνομα και για λογαριασμό του δανειστή-πληρεξουσιοδότη, με

67. Αντίθετα, δεν θα γεννιόταν ζήτημα αν του είχε εκχωρηθεί η απαίτηση ή αν ο εξουσιοδοτούμενος εμφανιζόταν ως αντιπρόσωπος του δανειστή- Γεωργιάδης (2008), 364.

68. Γεωργιάδης (2008²), 364.

69. Σταθόπουλος (2004), 1447.

70. Σταθόπουλος (2004), 1446.

71. Πληρεξουσιότητα ονομάζεται και η ίδια η δικαιοπραξία με την οποία χορηγείται η εξουσία αντιπροσώπευσης.

αποτέλεσμα να καθίσταται ο τελευταίος απευθείας κύριος του εισπραχθέντος ποσού, σε αντίθεση με την εξουσιοδότηση προς είσπραξη όπου, όπως αναλύθηκε, ο εξουσιοδοτημένος εισπράττει την απαίτηση για λογαριασμό δανειστή αλλά στο δικό του όνομα.

Η παροχή πληρεξουσιότητας προϋποθέτει την ύπαρξη μεταξύ πληρεξουσιοδότη και πληρεξούσιου κάποιας εσωτερικής έννομης σχέσης η οποία στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών, ήταν κυρίως σύμβαση έργου ή εντολής. Η σχέση αυτή καλείται εσωτερική ή βασική και πρέπει να διακρίνεται από την πληρεξουσιότητα, η οποία αποτελεί ξεχωριστή δικαιοπραξία, ενώ και εδώ, το κύρος της πληρεξουσιότητας δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ή το κύρος της εσωτερικής έννομης σχέσης⁷².

2.1.4. Η εισπρακτική ως εκδοχέας των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων

Στις εισπρακτικές εταιρείες, δεν συναντούσαμε την (κοινή) μορφή εκχώρησης του Αστικού Κώδικα (ΑΚ 455 επ) αλλά ένα ιδιαίτερο είδος (καταπιστευτικής) εκχώρησης, την εκχώρηση προς είσπραξη, διότι, στην σύμβαση μεταξύ εισπρακτικής και δανειστή, δεν λάμβανε χώρα η μεταβίβαση της απαίτησης από τον δανειστή προς αυτήν. Δεν υπήρχε λόγος να προβεί ο δανειστής σε μία τόσο επαχθή γι αυτόν σύμβαση μόνο και μόνο για να αναλάβει η εισπρακτική την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων της κατά των οφειλετών του.

Η εκχώρηση προς είσπραξη μαζί με την εξασφαλιστική εκχώρηση αποτελούν τις δύο μορφές της λεγόμενης «καταπιστευτικής εκχώρησης». Βασικό εννοιολογικό χαρακτηριστικό της καταπιστευτικής εκχώρησης, όπως και κάθε καταπιστευτικής δικαιοπραξίας, είναι ότι στον εκδοχέα μεταβιβάζονται περισσότερες εξουσίες από αυτές που είναι απαραίτητες για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκουν τα μέρη. Στην εκχώρηση προς είσπραξη μεταβιβάζεται στον εκδοχέα ολόκληρη η απαίτηση του εκχωρητή αντί να του παρασχεθεί μόνο η εξουσία είσπραξης της⁷³. Αντίστοιχα, καταπιστευτική καλείται η εκχώρηση κατά την οποία μεταβιβάζεται η απαίτηση με σκοπό, όχι την πρόσκτησή της στην παρουσία του εκδοχέα (καταπιστευματούχου), αλλά είτε την εξασφάλιση του τελευταίου (εξασφαλιστική εκχώρηση), είτε τη διαχείριση της μεταβιβαζόμενης απαίτησης από τον εκδοχέα (εκχώρηση προς είσπραξη)⁷⁴. Στο ζήτημα των εισπρακτικών εταιρειών η τελευταία είναι η σύμβαση πρέπει να εξετάσουμε, διότι εδώ αιτία της εκχώρησης αποτελεί η διαχείριση των απαιτήσεων (*fiducia cum amico*) και όχι η εξασφάλιση της απαίτησης (*Fiducia cum creditore*). Η εκχώρηση προς είσπραξη είναι επιτρεπτή με βάση την αρχή της ελευ-

72. Γεωργιάδης, Γενικές αρχές αστικού δικαίου, 2002³, 601.

73. Τα μέρη μπορούν να θέσουν με τη μεταξύ τους συμφωνία περιορισμούς στην άσκηση των εξουσιών του εκδοχέα, οι οποίοι όμως θα ενεργούν μόνο ενοχικά μεταξύ τους και δεν μπορούν να αντιταχθούν κατά του οφειλέτη της εκχωρούμενης απαίτησης.

74. Γεωργιάδης (2008²), 348.

θερίας των συμβάσεων, που διατρέχει το ενοχικό δίκαιο (ΑΚ 361), καθότι η διαχείριση του μεταβιβαζόμενου δικαιώματος (απαίτησης) μπορεί έγκυρα να οριστεί από τους συναλλασσόμενους ως αιτία μεταβίβασης ενός δικαιώματος.

Με την εκχώρηση της απαίτησης ο εκδοχέας γίνεται δικαιούχος της, υποχρεούται να επιδιώξει την πληρωμή της από τον οφειλέτη ή τον εγγυητή, το δε προϊόν να το αποδώσει στον εκχωρητή⁷⁵. Στην εκχώρηση προς είσπραξη η εισπρακτική εταιρεία ως εκδοχέας υποχρεούταν αφενός, πριν η εκχωρηθείσα απαίτηση καταστεί ληξιπρόθεσμη, να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για να κατοχυρώσει την είσπραξή της⁷⁶ και αφετέρου, αφού καταστεί ληξιπρόθεσμη να εισπράξει την απαίτηση στο δικό της όνομα⁷⁷ (υπό την προϋπόθεση ότι έχει αναγγείλει την εκχώρηση στον τρίτο οφειλέτη), αλλά για λογαριασμό του εκχωρητή και να του αποδώσει το προϊόν της είσπραξης. Αντίστοιχα ο δανειστής ως εκχωρητής αναλάμβανε την υποχρέωση να μεταβιβάσει στην εισπρακτική μία ή περισσότερες ορισμένες και ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις που είχε κατά τρίτου. Η εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής επερχόταν με την εκπονητική δικαιοπραξία της εκχώρησης. Οι υποχρεώσεις αυτές του εκδοχέα προκύπτουν από την υποσχετική σύμβαση μεταξύ των μερών⁷⁸ η οποία αποτελεί και την αιτία της εκχώρησης⁷⁹ (καταπιστευτική συμφωνία). Η υποσχετική συμφωνία μπορεί να είναι σύμβαση εντολής, παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, έργου ή και μικτή σύμβαση. Στην περίπτωση μας η είσπραξη, εάν δεν είχε συμφωνηθεί διαφορετικά, γινόταν συνήθως έναντι αμοιβής οπότε και η υποσχετική σύμβαση ήταν σύμβαση έργου⁸⁰ του ΑΚ 681 ή έμμισθης εντολής. Στην περίπτωση που δεν προβλεπόταν αμοιβή όμως η εσωτερική σχέση ήταν αυτή της εντολής του ΑΚ 713.

75. Γεωργιάδης (2002³), 210.

76. Να προβεί για παράδειγμα, σε συντηρητική κατάσχεση της περιουσίας του οφειλέτη, σε αναγγελία για επαλήθευση της απαίτησης στην περίπτωση πτώχευσής του, σε αναγγελία για κατάταξη της απαίτησης στην περίπτωση που εκπλειστηριάζονται περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη από άλλους δανειστές.

77. Εδώ έγκειται η βασική διαφορά από την πληρεξουσιότητα προς είσπραξη που αναφέρθηκε ως άνω, όπου ο πληρεξούσιος εισπράττει την απαίτηση στο όνομα και για λογαριασμό του δικαιούχου-πληρεξουσιοδότη, έτσι ώστε ο τελευταίος να καθίσταται απευθείας κύριος του εισπραχθέντος ποσού.

78. Αν η δικαιοπρακτική αυτή ρύθμιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών παρουσιάσει κενά η πλήρωσή τους πρέπει να γίνει με προσφυγή στις διατάξεις για την εντολή ή την σύμβαση έργου, καθώς και με συμπληρωματική ερμηνεία της σύμβασης δηλ. με βάση τη ρύθμιση που υποθετικά θα αποδεχόταν ως δίκαιη οι συμβαλλόμενοι αν οι ίδιοι είχαν διαπραγματευτεί και αποφασίσει σχετικά με το σημείο αυτό.

79. Δεδομένου ότι η σύμβαση της εκχώρησης είναι σύμβαση αναιτιώδης και συνεπώς η ακυρότητα της εσωτερικής σχέσης δεν επηρεάζει το κύρος της εκχώρησης.

80. Θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως σύμβαση εργασίας αλλά στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών ο εκάστοτε εργοδότης δεν αποσκοπεί στις υπηρεσίες της εισπρακτικής αλλά στην είσπραξη της απαίτησης.

Το μόρφωμα της καταπιστευτικής εκχώρησης ομοιάζει κατά πολύ με την έμμεση αντιπροσώπευση. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι η έμμεση αντιπροσώπευση⁸¹ δεν δημιουργεί εσωτερικό δεσμό μεταξύ του δανειστή-αντιπροσωπευομένου και του αντιπροσώπου, αλλά παρέχει στον έμμεσο αντιπρόσωπο απλώς την εξουσία να εισπράξει ορισμένη απαίτηση του αντιπροσωπευομένου στο δικό του όνομα αλλά για λογαριασμό του τελευταίου. Η υποχρέωση απόδοσης στον αντιπροσωπευόμενο του εισπραχθέντος ποσού δεν απορρέει από τη σχέση έμμεσης αντιπροσώπευσης, αλλά από άλλη προϋπάρχουσα έννομη σχέση των μερών (π.χ. εντολή) που υφίσταται παράλληλα με αυτή. Η σύμβαση της εκχώρησης αντίθετα, παράγει εσωτερικό ενοχικό δεσμό μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα, από την οποία πηγάζουν τα επιμέρους δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών αναφορικά με τη διαχείριση και την είσπραξη της εκχωρούμενης απαίτησης⁸².

2.1.5. Η εισπρακτική ως αντιπρόσωπος του δανειστή

Σε πολλές περιπτώσεις, δανειστής και εισπρακτική συνδέονταν με σύμβαση αντιπροσώπευσης, έμμεσης ή άμεσης. Άμεση είναι η αντιπροσώπευση όταν ο αντιπρόσωπος καταρτίζει τη δικαιοπραξία στο όνομα του αντιπροσωπευομένου και μέσα στα όρια της αντιπροσωπευτικής εξουσίας, έτσι ώστε τα αποτελέσματα της δικαιοπραξίας να επέρχονται αμέσως στο πρόσωπο του αντιπροσωπευομένου (ΑΚ 211 § 1). Έμμεση καλείται η αντιπροσώπευση όταν ο αντιπρόσωπος επιχειρεί τη δικαιοπραξία στο όνομά του αλλά για λογαριασμό του αντιπροσωπευομένου, με αποτέλεσμα να απαιτείται στη συνέχεια άλλη δικαιοπραξία μεταξύ αντιπροσώπου και αντιπροσωπευομένου, για να μεταβιβασθούν στον τελευταίο τα δικαιώματα που απέκτησε και οι υποχρεώσεις που ανέλαβε ο αντιπρόσωπος με την αρχική δικαιοπραξία⁸³.

Η σχέση αντιπροσώπευσης μεταξύ εισπρακτικής και δανειστή ήταν από τις πιο συνηθισμένες. Εξάλλου αυτή είναι και η σχέση που αναφέρεται στις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ ως η σχέση μεταξύ εισπρακτικής εταιρείας και τράπεζας όταν χρησιμοποιούνται από την τελευταία τα προσωπικά δεδομένα πελατών της τράπεζας⁸⁴.

81. Όπως και στην άμεση αντιπροσώπευση.

82. Γεωργιάδης (2008²), 349 επ.

83. Γεωργιάδης (2002³), 586 επ.

84. Απόφαση υπ' αριθμ. 20/2001 ΑΠΔΠΧ όπου αναφέρεται: «Οι δραστηριότητες της εταιρείας FINTRUST, όπως διαφαίνεται από τα επισυναπτόμενα και επικαλούμενα έγγραφα κατά την ακροαματική διαδικασία καθώς και από τα έγγραφα που είχε προσκομίσει η ίδια η εταιρεία τον Ιούνιο του 2000 στην Αρχή προκειμένου να κρίνει η Αρχή εάν η δραστηριότητα και λειτουργία της είναι σύμφωνη με το Ν. 2472/1997, εμπίπτει στην έννοια της αντιπροσώπευσης του άρθρου 211 του ΑΚ. Ειδικότερα, η FINTRUST λειτουργεί ως αντιπρόσωπος της Εθνικής Τράπεζας προβαίνοντας σε εξωδικαστικές ή δικαστικές ενέργειες (όπως εξόφληση λογαριασμών οφειλετών της Εθνικής Τράπεζας) για λογαριασμό και κατ' εντολή της Εθνικής Τράπεζας».

Αν και ευρέως διαδεδομένος τρόπος σύνδεσης, αμφισβητείτο αν μπορούσαν οι εισπρακτικές εταιρείες να λειτουργήσουν ως αντιπρόσωποι των δανειστών κατά την εισπρακτική διαδικασία. Για να είναι νόμιμη η σύμβαση αντιπροσώπευσης μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής, έπρεπε η τελευταία να προβαίνει μόνο σε δικαιοπραξίες και όχι σε υλικές πράξεις, δεδομένου ότι η αντιπροσώπευση είναι δυνατή μόνο σε δικαιοπραξίες και οιονεί δικαιοπραξίες και όχι σε υλικές πράξεις ή αδικοπραξίες⁸⁵.

Οι βασικότερες πράξεις, στις οποίες προέβαιναν οι εισπρακτικές, ήταν η όχληση και η αποδοχή της καταβολής. Προκειμένου να δούμε αν ήταν δυνατή η αντιπροσώπευση στις εταιρείες αυτές θα εξετάσουμε τη νομική μορφή αυτών των πράξεων. Αρχικά ως όχληση νοείται η πρόσκληση του δανειστή προς τον οφειλέτη να εκπληρώσει την παροχή του. Η όχληση δεν είναι δικαιοπραξία, αλλά (μονομερής) οιονεί (απευθυντέα) δικαιοπραξία διότι, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες δικαιοπραξίες, τα αποτελέσματά της επέρχονται από τον νόμο ανεξάρτητα από τη βούληση του «οχλούντος»⁸⁶. Συνεπώς, όσον αφορά στις οχλήσεις, δεν δημιουργείται κάποιο ζήτημα και οι εισπρακτικές μπορούσαν να λειτουργήσουν, στον τομέα αυτόν, ως αντιπρόσωποι του δανειστή.

Αναφορικά με την καταβολή, η νομική της φύση αμφισβητείται. Η κρατούσα άποψη δέχεται ότι η καταβολή δεν είναι κατ' ανάγκη δικαιοπραξία⁸⁷. Δεν χρειάζεται να υπάρχει από την πλευρά του οφειλέτη βούληση εκπλήρωσης και από την πλευρά του δανειστή βούληση αποδοχής της εκπλήρωσης της χρηματικής παροχής. Η καταβολή αρκεί να είναι υλική πράξη υπό την ευρεία έννοια⁸⁸. Δεν αποκλείεται να υπάρχουν και δύο αυτά είδη βουλήσεων, η ύπαρξή τους όμως δεν είναι απαραίτητη. Εντούτοις, αν και η καταβολή αποτελεί κατά κανόνα υλική πράξη και συνεπώς δεν νοείται αντιπροσώπευση σ αυτήν, γίνεται δεκτό⁸⁹ ότι καταβολή μπορεί να γίνει έγκυρα και προς τον άμεσο αντιπρόσωπο του δανειστή⁹⁰. Εξάλλου, χωρίς αυτήν την δυνατότητα, ο θεσμός του δεκτικού καταβολής (ΑΚ 417) θα στερείτο νοήματος.

Συμπερασματικά, αν και με μια πρώτη ματιά η λειτουργία της εισπρακτικής ως αντιπρόσωπου του δανειστή στην εισπρακτική διαδικασία προβληματίζει σχετικά με τη νομιμότητα της, τελικά δεν προκύπτει πρόβλημα καθώς τόσο στην καταβολή όσο και στην όχληση επιτρέπεται η χρησιμοποίηση αντιπρόσωπου από τον δανειστή.

85. Γεωργιάδης/Σταθόπουλος, Αστικός Κώδικας, κατ' άρθρο ερμηνεία, τόμ. ΙΙ, 1978, 348.

86. Σταθόπουλος (2004), 423 επ.

87. Σταθόπουλος (2004), 387 επ.

88. Πρόκειται για τη θεωρία της υλικής ή πραγματικής εκπλήρωσης της παροχής. Σταθόπουλος (2004), 388.

89. Δωρής, σε Γεωργιάδης/Σταθόπουλος Αστικός Κώδικας, άρθρα 211-239, 1978, 349.

90. ΕφΑθ 7947/1974, Τ.Ν.Π ΔΣΑ' ΑΠ 1096/1975 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ' ΕφΘεσ 1288/1990, Αρμ. 1990, 321 επ.

2.1.6. Η σύμβαση έργου μεταξύ εισπρακτικής και δανειστή

Η σύμβαση έργου του Αστικού Κώδικα (ΑΚ 681 επ) αποτελούσε μαζί με την αντιπροσώπευση, την πιο κοινή μορφή σύμβασης μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής εταιρείας. Ειδικότερα, οι επιχειρηματικές απαιτήσεις των προμηθευτών έναντι των οφειλετών τους ανατίθονταν μέσω συμβάσεων έργου στις εισπρακτικές εταιρείες έναντι αντιτίμου που ισούταν, συνήθως, με κάποιο ποσοστό επί του εισπραττόμενου ποσού. Εντούτοις μόνο η ύπαρξη σύμβασης έργου μεταξύ του δανειστή και της εισπρακτικής δεν εφοδίαζε την τελευταία με εξουσία είσπραξης έναντι του οφειλέτη, αλλά ανέπτυσσε μόνο εσωτερική ενέργεια μεταξύ των συμβαλλομένων. Για να μπορεί η εισπρακτική να προβαίνει στην είσπραξη έπρεπε η σύμβαση έργου να συνοδεύεται και από παροχή προς αυτήν πληρεξουσιότητας ή εκχώρησης προς είσπραξη. Στις περιπτώσεις αυτές η σύμβαση έργου αποτελεί την εσωτερική σχέση, που συνιστά την αιτία για την παροχή της εξουσίας είσπραξης. Αξίζει να σημειωθεί ότι, αντί για την σύμβαση έργου θα μπορούσε να επιλεγεί και η σύμβαση εργασίας⁹¹ ανάμεσα στα μέρη στη, σπάνια, περίπτωση που τα μέρη απέβλεψαν στις υπηρεσίες της εισπρακτικής και όχι στο ίδιο το αποτέλεσμα της είσπραξης της απαίτησης.

Σύμβαση έργου, είναι η σύμβαση⁹² με την οποία ο ένας συμβαλλόμενος (εργολάβος) αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκτελέσει κάποιο έργο, προς το συμφέρον του αντισυμβαλλόμενου του (εργοδότη) και ο τελευταίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει ως αντάλλαγμα τη συμφωνημένη ή τη συνηθισμένη αμοιβή (ΑΚ 681, 582 § 1). Στην περίπτωση μας εργοδότης ήταν η επιχείρηση, που διατηρούσε ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις εναντίον των οφειλετών της και η εισπρακτική εταιρεία ήταν ο εργολάβος ο οποίος αναλάμβανε να φέρει σε πέρας το έργο της είσπραξης των οφειλών. Ως έργο νοείται οποιοδήποτε αποτέλεσμα ανθρώπινης δραστηριότητας, το οποίο μπορεί να έχει υλικό⁹³ ή άυλο χαρακτήρα, με ή χωρίς υλικό υπόστρωμα και επομένως έγκυρα μπορεί η είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών, η οποία έχει άυλο χαρακτήρα, να αποτελέσει αντικείμενο σύμβασης έργου⁹⁴.

Στη σύμβαση έργου εφαρμόζονται κατ' αρχήν οι διατάξεις των άρθρων ΑΚ 681 επ και αν αυτές δεν ορίζουν διαφορετικά, οι γενικές διατάξεις που αναφέρονται στις αμφοτε-

91. Συγκεκριμένα σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών αφού η εισπρακτική διατηρεί τις δικές της ανεξάρτητες εγκαταστάσεις και τη δική της οργάνωση.

92. Πρόκειται για μία σύμβαση α) ενοχική, γιατί η κατάρτισή της συνεπάγεται την ίδρυση ενοχικού δεσμού, β) υποσχετική γιατί οδηγεί στην ανάληψη ενοχικών υποχρεώσεων προς παροχή, γ) αμφοτεροβαρής, γιατί οι υποχρεώσεις των μερών (εκτέλεση έργου- καταβολή αμοιβής) τελούν μεταξύ τους σε ανταλλακτική σχέση και ισοτιμία δ) στιγμιαία σύμβαση γιατί η υποχρέωση του εργολάβου προς τον εργοδότη εκπληρώνεται μόνο όταν ολοκληρωθεί το έργο και παραδοθεί στον εργοδότη ε) άτυπη.

93. λ.χ. μεταφορά προσώπων, ζώων ή αγαθών.

94. Κορνηλάκης, Ειδικό ενοχικό δίκαιο, 2005, 353 επ· Γεωργιάδης, Ενοχικό δίκαιο, ειδικό μέρος, τόμος 2, 2007, 250 επ.

ροβαρείς συμβάσεις (ΑΚ 347 επ). Υποστηρίζεται όμως και η άποψη⁹⁵ ότι, αν και πρόκειται για σύμβαση έργου, αναλογικά εφαρμοστέες επ' αυτής είναι οι διατάξεις περί εντολής (ΑΚ 713 επ) λόγω της ιδιαίτερης εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών στην οποία η σχέση τους εδράζεται.

Σε αντίθεση με τη σύμβαση factoring στην οποία η διάρκεια της παροχής, η αλληλεξάρτηση των οικονομικών συμφερόντων των μερών, η στενή οικονομική συνεργασία και η εξουσία του πράκτορα να κατευθύνει, να ρυθμίζει και να διαχειρίζεται σε ευρεία κλίμακα ουσιώδεις περιουσιακές υποθέσεις του προμηθευτή δημιουργεί μια ιδιαίτερη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών, στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών δεν θεωρούμε ότι υπήρχε ανάλογη σχέση εμπιστοσύνης. Η μόνη αλληλεξάρτηση των μερών είναι οικονομική αφού η εισπρακτική θα αμειφθεί αν εισπράξει τις απαιτήσεις με ένα ποσοστό επί αυτών. Η εισπρακτική δεν προέβaine στη λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων όπως συμβαίνει στο factoring αλλά μόνο στην είσπραξή τους. Η νομική και μόνο παρακολούθησή των απαιτήσεων και η είσπραξη τους αποτελούν μεν μια σημαντική λειτουργία για τον δανειστή όχι όμως τόσο σημαντική ώστε να απαγορεύεται η υποκατάσταση της εισπρακτικής στο έργο αυτό (άρθρα 715 και 716 ΑΚ). Εξάλλου η (μερική) οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ των μερών δεν αρκεί, κατά τη γνώμη της γράφουσας, για να οδηγήσει στην εφαρμογή των διατάξεων για την εντολή.

Η σύμβαση έργου καταρτίζεται συναινετικά και άτυπα, ενώ ενδέχεται να αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εκτέλεση ορισμένων έργων, το να συντρέχει στο πρόσωπο του εργολάβου κάποια ιδιαίτερη επαγγελματική ιδιότητα ή άδεια της αρχής. Στις περιπτώσεις αυτές, όταν δεν υπάρχει η απαραίτητη άδεια ή ιδιότητα είναι ζήτημα ερμηνείας αν ο νόμος απαγορεύει μόνο την εκτέλεση του έργου ή την ίδια την κατάρτιση της σύμβασης. Στην πρώτη περίπτωση η σύμβαση παραμένει έγκυρη και εφαρμόζονται οι ΑΚ 362 και 365, ενώ στη δεύτερη η σύμβαση είναι άκυρη στο σύνολό της με βάση το ΑΚ 174⁹⁶. Η βασικότερη δραστηριότητα των εισπρακτικών εταιρειών, ήτοι η δικαστική επιδίωξη της απαίτησης προϋπέθετε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ΚΠολΔ, αυτές να έχουν τη δικηγορική ιδιότητα προκειμένου να εκκινούν όλες τις απαραίτητες και νόμιμες διαδικασίες για να προβούν στην δικαστική επιδίωξη της είσπραξης⁹⁷. Επειδή συνήθως η εταιρία δεν διέθετε την απαιτούμενη δικηγορική ιδιότητα, πρέπει να εξετάσουμε αν η σύμβαση έργου ήταν άκυρη ή απλά δημιουργούσε υποχρεώσεις της εταιρείας προς το δανειστή. Ο νόμος δεν απαγορεύει γενικά την σύναψη σύμβασης έργου με αντικείμενο της είσπραξη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, αλλά προϋποθέτει ο εργολάβος να έχει την ιδιότητα του δικηγό-

95. Ψυχομάνης, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, 2009, 358.

96. Γεωργιάδης (2007), 255.

97. Έκδοση διαταγής πληρωμής, απογράφου, έναρξη αναγκαστικής εκτέλεσης κ.λπ.

ρου ή του δικαστικού επιμελητή ανάλογα με το σημείο της διαδικασίας είσπραξης που αυτός αναλαμβάνει δράση. Η απαγόρευση αφορά μόνο την παροχή του εργολάβου με αποτέλεσμα η σύμβαση να παραμένει έγκυρη, η εισπρακτική εταιρεία όμως ως εργολάβος, αν δεν επικαλείτο την αδυναμία παροχής με βάση το ΑΚ 365 και τελικά εκτελούσε το έργο ευθυνόταν για τα νομικά ελαττώματα βάσει των άρθρων 688 επ και ο δανειστής είχε δικαίωμα να υπαναχωρήσει από την σύμβαση ή να ζητήσει τη μείωση της αμοιβής ή τέλος να απαιτήσει αποζημίωση από τη μη εκτέλεση της σύμβασης. Αν ο δανειστής πίστευε ότι η εισπρακτική ήταν δικηγορική εταιρεία μπορούσε να ζητήσει και την ακύρωση της σύμβασης λόγω ουσιώδους πλάνης ως προς τις ιδιότητες του προσώπου (ΑΚ 142).

Σημειώνεται ότι η σύμβαση έργου έχει μόνο ενοχική ενέργεια. Δηλαδή ο δανειστής παραμένει ο δικαιούχος της απαίτησης και μόνο σε αυτόν μπορεί να καταβάλλει έγκυρα ο οφειλέτης. Η εισπρακτική δεν νομιμοποιούταν να εισπράξει ιδίω ονόματι την απαίτηση και γι αυτό οι εισπρακτικές δεν εμφανίζονταν με το όνομά τους στον οφειλέτη αλλά χρησιμοποιούσαν το όνομα της επιχείρησης με την οποία συνεργάζονταν. Η εισπρακτική δεν νομιμοποιούταν προς είσπραξη απέναντι στους τρίτους και βεβαίως δεν ήταν δικαιούχος της απαίτησης. Για να μπορεί να προβεί στην είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών έπρεπε να της έχει δοθεί πληρεξουσιότητα, εξουσιοδότηση ή εκχώρηση προς είσπραξη.

2.1.7. Η σύμβαση εντολής μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής

Η σύμβαση (έμμισθης) εντολής αποτελούσε ένα ακόμα τρόπο σύνδεσης της εισπρακτικής με την επιχείρηση που την χρησιμοποιεί για την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων. Σύμφωνα με την ΑΚ 713, εντολή είναι η σύμβαση με την οποία το ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη (εντολοδόχος), αναλαμβάνει την υποχρέωση να διεξαγάγει, χωρίς αμοιβή την υπόθεση που του ανέθεσε το άλλο αντισυμβαλλόμενο μέρος (εντολέας). Το βασικότερο γνώρισμα είναι ο άμισθος χαρακτήρας της και γι αυτόν ακριβώς το λόγο αμφισβητείται η χρήση της στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών όπου η καταβολή αμοιβής ήταν, κατά βάση, η ακολουθούμενη πρακτική. Πρόκειται για τη λεγόμενη «έμμισθη εντολή», μια μορφή σύμβασης που δεν προβλέπεται⁹⁸ στον ΑΚ, γίνεται όμως δεκτή⁹⁹, λόγω του ενδοτικού χαρακτήρα των διατάξεων για το άμισθο της εντολής.

98. Και για τον λόγο αυτό η εγκυρότητά της έχει αμφισβητηθεί. Κατά μία άποψη το στοιχείο του άμισθου είναι στοιχείο ουσιώδες, ώστε η συμφωνία περί αμοιβής του εντολοδόχου να επάγεται όχι απλώς την ακυρότητα αλλά την ίδια την ανυποστασία της σύμβασης ως εντολής. Σύμφωνα με την άποψη αυτή οι διατάξεις περί εντολής εφαρμόζονται αναλογικά. Ορθότερη όμως είναι η κρατούσα άποψη ότι η ΑΚ 713 που καθιερώνει τον άμισθο χαρακτήρα της σύμβασης εντολής είναι διάταξη ενδοτικού δικαίου, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η συμφωνία περί καταβολής αμοιβής στον εντολοδόχο.

Όπως και στη σύμβαση έργου, έτσι και στη σύμβαση εντολής η σχέση μεταξύ εισπρακτικής και δανειστή λειτουργούσε ενοχικά, μόνο μεταξύ τους και για το λόγο αυτό δημιουργούνταν πάλι προβλήματα νομιμοποίησης της εισπρακτικής απέναντι στους οφειλέτες, αφού δεν υπήρχε κάποια σύμβαση που να δίνει στην εισπρακτική την εξουσία να εισπράξει στο όνομά της την απαίτηση. Μπορούσε όμως να το κάνει σαν εντολοδόχος της εισπρακτικής και μόνο στο όνομα της τελευταίας. Στο πλαίσιο της εντολής ο δανειστής ως εντολέας αναθέτει στον εντολοδόχο να εισπράξει μια απαίτηση του χωρίς παράλληλα να τον εφοδιάζει με εξουσία είσπραξης απέναντι στον οφειλέτη¹⁰⁰ με αποτέλεσμα η εντολή να αναπτύσσει μόνο εσωτερική ενέργεια έναντι των αντισυμβαλλόμενων και να μην παράγει αποτελέσματα στη σχέση δανειστή-οφειλέτη¹⁰¹.

Η κατάσταση διαφοροποιούνταν όταν η σύμβαση εντολής δεν ήταν η μοναδική αλλά αποτελούσε την εσωτερική, υποκείμενη σχέση όπου στηρίζονταν άλλες δικαιοπραξίες οι οποίες και έδιναν την εξουσία είσπραξης στην εισπρακτική. Οι συμβάσεις αυτές μπορεί να ήταν και πάλι η πληρεξουσιότητα, εξουσιοδότηση ή εκχώρηση προς είσπραξη. Και οι τρεις αυτές συμβάσεις αν και στηρίζονται στην σύμβαση εντολής είναι αναιτιώδεις με αποτέλεσμα τυχόν ανυπόστατη, άκυρη ή ακυρώσιμη εντολή να μην επηρεάζει το κύρος των συμβάσεων αυτών. Αντίστοιχα ακυρότητα της υπερκείμενης σύμβασης δεν σημαίνει αυτομάτως και ακυρότητα της σύμβασης εντολής.

2.1.8. Η σύμβαση μίσθωσης εμπιστευτικών ελευθερίων εργασιών (ΑΚ 676)

Μία άλλη μορφή που μπορούσε να λάβει η συμβατική σχέση ανάμεσα στον δανειστή και την εισπρακτική επιχείρηση ήταν η σύμβαση μίσθωσης εμπιστευτικών ελευθερίων εργασιών του άρθρου ΑΚ 676¹⁰². Προϋποθέσεις της είναι η παροχή εμπιστευτικών εργασιών, στα πλαίσια μιας διαρκούς σχέσης, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, η οποία να μην γίνεται με πάγια ήτοι με σταθερή και προκαθορισμένη αμοιβή, αλλά με αμοιβή εξαρτώμενη κατά ποσό από μεταγενέστερα της σύμβασης περιστατικά και ειδικότερα από αστάθμητα στοιχεία. Ως εμπιστευτική εργασία νοείται εκείνη στην οποία προέχουν προσωπικές ιδιότητες αυτού που παρέχει την εργασία και κυρίως οι μη σωματικές εργασίες¹⁰³.

Πράγματι οι εισπρακτικές εταιρείες εκτελούσαν εμπιστευτικές εργασίες, δεν τελούσαν σε διαρκή σχέση εξάρτησης με τον δανειστή και αμείβονταν με ποσοστό επί των ει-

99. Έτσι και η ΑΠ 1243/2005 (Δνη 2006, 185 επ), η οποία δέχτηκε ότι «η περί αμοιβής συμφωνία πρέπει να είναι ρητή, γιατί ο κανόνας της ΑΚ 713 περί του αμίσθου της εντολής μόνο με ρητή συμφωνία μπορεί να διασπασθεί.

100. Γεωργιάδης (2008²), 350 επ.

101. Όπως συμβαίνει λ.χ. στην εξουσιοδότηση προς είσπραξη και στην εκχώρηση προς είσπραξη.

102. Ψυχομάνης (2009), 358.

103. Βαθρακοκόλλης, ΕΡΝΟΜΑΚ Ειδικό ενοχικό, 2005, 543 επ.

σπραχθέντων ποσών. Και στην περίπτωση αυτή όμως η εισπρακτική δεν νομιμοποιούταν να εισπράξει στο όνομά της τα οφειλόμενα ποσά αλλά μόνο να μεσολαβήσει πρακτικά ώστε να εισπράξει η δανειστρία επιχείρηση τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις της.

2.2. Σχέση δανειστή – εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών

Με το ν. 3758/2009 επήλθαν καίριες αλλαγές στο καθεστώς λειτουργίας των πρώην εισπρακτικών επιχειρήσεων οι οποίες μετονομάστηκαν σε «εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις» καθότι τους απαγορεύτηκε η είσπραξη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων (άρθρο 4 § 3). Το γεγονός αυτό μετέβαλλε τα δεδομένα σχετικά με την σύνδεση εταιρείας-δανειστή, αφού με την απαγόρευση της είσπραξης αυτομάτως απαγόρευσε και τις εξής μορφές συμβάσεων: εκχώρηση προς είσπραξη και εξουσιοδότηση προς είσπραξη. Εξάλλου, η εκχώρηση ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων προς είσπραξη απαγορεύτηκε και ρητώς από το νόμο (άρθρο 4 § 3) αποκλείοντας έτσι μία από τις πιο συνήθεις μεθόδους σύνδεσης.

Πρόσφορες μορφές σύνδεσης της εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών με τη δανειστρία επιχείρηση είναι, πλέον μόνο όσες δεν προσιδιάζουν στην εισπρακτική δραστηριότητα. Έτσι, επιλέγεται η μορφή της σύμβασης εντολής (ΑΚ 723) η οποία έχει ως αντικείμενο την εξώδικη ενημέρωση των οφειλετών για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων και απαιτητών χρηματικών οφειλών τους έναντι των δανειστών, καθώς και τη διαπραγμάτευση του χρόνου, του τρόπου και των λοιπών όρων αποπληρωμής των οφειλών πάντα κατ' εντολή και για λογαριασμό των δανειστών. Επίσης ενδέχεται να επιλεγεί η μορφή της σύμβασης έργου (ΑΚ 681) με το ίδιο ως άνω αντικείμενο ή και της σύμβασης μίσθωσης εμπιστευτικών ελευθέρων εργασιών (ΑΚ 676). Τέλος η εταιρεία ενημέρωσης μπορεί να συνδέεται με τον δανειστή με σχέση αντιπροσώπευσης (ΑΚ 211 επ), λαμβανομένων όμως και εδώ υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της σχέσης αντιπροσώπευσης που αναφέρθηκαν στο αντίστοιχο κεφάλαιο περί εισπρακτικών εταιρειών.

2.2.1. Ειδικότερα η απαγόρευση της εκχώρησης

Αμέσως ως άνω, αναφέρθηκε ότι ο ν. 3758/2009 απαγόρευσε την εκχώρηση από τον δανειστή ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων προς είσπραξη προς τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών ή προς οποιονδήποτε τρίτο. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα προβληματική διάταξη. Ο έλληνας νομοθέτης προσπαθώντας να θέσει όρια στην λειτουργία των πρώην εισπρακτικών εταιρειών, υπερέβη τα εσκαμμένα θεσπίζοντας μια τέτοια απαγόρευση. Μάλιστα δεν περιορίστηκε στην απαγόρευση της εκχώρησης των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων προς τις εταιρείες ενημέρωσης αλλά την επέκτεινε και σε κάθε τρίτο.

Με δεδομένο ότι η απαίτηση αποτελεί πλέον¹⁰⁴, αγαθό που κυκλοφορεί στις συναλλαγές, έχει δηλ. οικονομική αξία την οποία ο δανειστής μπορεί να την αξιοποιήσει, να την εμπορευθεί, να τη χαρίσει κ.λπ μεταβιβάζοντας την¹⁰⁵, όπως και τα αντικείμενα της κυριότητας κινητά ή ακίνητα, η απαγόρευση της εκχώρησης με μια πρώτη ματιά, προσβάλλει το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα των δανειστών στην οικονομική ελευθερία και συγκεκριμένα στην ελευθερία της επιχειρηματικής δραστηριότητας¹⁰⁶. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας ο περιορισμός αυτός του δικαιώματος των δανειστών θα πρέπει, για να είναι νόμιμος, να είναι πρόσφορος και αναγκαίος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού¹⁰⁷. Εδώ σκοπός του περιορισμού, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου, είναι η ρύθμιση της αγοράς των πρώην εισπρακτικών εταιρειών έτσι ώστε να υπάρχει διαφάνεια και τήρηση σαφών κανόνων σχετικά με τις πρακτικές τους και το πλαίσιο λειτουργίας τους. Η απαγόρευση της εκχώρησης αποτελεί, κατά τη γνώμη μας, ένα μέτρο δυσανάλογο και επαχθέστερο από το αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου, καθώς η θέσπιση κανόνων σχετικά με την εκχώρηση ή ακόμα και κανόνων σχετικά με τη λειτουργία των εταιρειών θα ήταν αρκετή προκειμένου να τεθούν τα όρια που επιθυμούσε ο νομοθέτης. Εξάλλου και μόνη η απαγόρευση της είσπραξης των απαιτήσεων από τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών έλυσε πολλά από τα προβλήματα που είχαν προκύψει από τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών, καθιστώντας της εν λόγω διάταξη περιττή.

Ο ν. 3758/2009 δεν είναι ο μοναδικός που προβλέπει την απαγόρευση εκχώρησης απαιτήσεων. Στην ρύθμιση αυτή προέβη ο νομοθέτης και στο ζήτημα των κατασκευαστικών συμβάσεων δημοσίων έργων. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το ν. 4694/1930¹⁰⁸ αν και η απαίτηση του εργολάβου για την αμοιβή του, είναι κατ' αρχήν δεκτική εκχώρησης και κατάσχεσης¹⁰⁹ η εκχώρηση και η κατάσχεσή της, απαγορεύονται¹¹⁰ σε όλη τη διάρκεια της

104. Η μεταβιβασιμότητα και εν γένει εμπορευσιμότητα δεν ήταν εξ αρχής χαρακτηριστικό της ενοχικής σχέσης. Προϋποθέτει αποδέσμευση από την ταυτότητα των υποκειμένων της. Στο ρωμαϊκό δίκαιο η ενοχή ήταν κατά βάση προσωποπαγή σχέση. Στη νεότερη εποχή ο προσωπικός δεσμός του ενοχικού δικαιώματος με τον οφειλέτη έχει αμβλυνθεί και η μεταβίβαση του δικαιώματος αυτού με την εκχώρηση (ΑΚ 455 επ) καθώς και η ενεχύρασή της (ΑΚ 1248 επ) ή η σύσταση επικαρπίας επ' αυτής έχουν καθιερωθεί σύμφωνα με τις ανάγκες των συναλλαγών.

105. Γεωργιάδης (2004), 556.

106. Άρθρο 5 § 1 Σ. σε συνδυασμό με το άρθρο 106 § 2 Σ.

107. Δαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά δικαιώματα, 2005², 211 επ.

108. Όπως τροποποιήθηκε και ερμηνεύτηκε με τους ν. 682/37, ν.δ. 914/41, ν.δ. 1051/42, α.ν. 113/67 και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 52 παρ. 11 ΕισΝΚΠολΔ.

109. Ως ειδικό μεταβιβαστό περιουσιακό στοιχείο, κατά τη διαδικασία των άρθρων 1022 ΚΠολΔ.

110. Σε αντίθεση με τον ν. 3758/2009, η απαγόρευση αυτή δεν είναι απόλυτη, αφού στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου (όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 3263/2004) αναφέρεται ότι «επιτρέπεται η εκ μέρους του αναδόχου του έργου εκχώρηση χρηματικής απαίτησης, για την οποία έχει συνταχθεί και εγκριθεί πιστοποίηση εκ της κατασκευής έργου, σε αναγνωρισμένες τράπεζες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή προμηθευτές υλικών και μηχανημάτων για την εκτέλεση του έργου εκ του οποίου προέρχεται η απαίτηση ή εργάτες και υπάλληλοι που χρησιμοποιήθηκαν ή χρησιμοποιούνται για την κατασκευή του».

εκτέλεσης του έργου και ένα μήνα μετά την αποπεράτωση του εφόσον ο εργολάβος έχει χρησιμοποιήσει, κατά την εκτέλεση του έργου, εργασία τρίτων ή έχει προμηθευτεί προς τούτο υλικά, είδη, μηχανήματα ή εργαλεία από τρίτους. Η νομοθετική *ratio* της απαγόρευσης, προκύπτει με σαφήνεια από την εισηγητική έκθεση (άρθρο 11) του ν. 3263/2004, ο οποίος τροποποίησε το ν. 4694/1930 όπου αναφέρεται ότι: « με το άρθρο αυτό αφαιρείται από τους αναδόχους η δυνατότητα να εκχωρούν τις μελλοντικές απαιτήσεις τους κατά του κυρίου του έργου από την εκτέλεσή του σε τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα, επειδή η δυνατότητα αυτή δεν συνάδει με τον αυτονόητο σκοπό της σύμβασης έργου».

Αν και η εισηγητική έκθεση του ν. 3758/2009, δεν κάνει κάποια παρόμοια αναφορά στην απαγόρευση της εκχώρησης, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι και εδώ η νομοθετική *ratio* της απαγόρευσης είναι ότι η δυνατότητα της εκχώρησης δεν συνάδει με τον σκοπό της σύμβασης έργου μεταξύ της επιχείρησης και της εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών. Η σύμβαση αυτή μπορεί να υλοποιηθεί και χωρίς την εκχώρηση, αφού αντικείμενό της είναι απλά η ενημέρωση των οφειλετών για τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις τους και επομένως η εκχώρηση των απαιτήσεων προς την εταιρεία ενημέρωσης, είναι κενή περιεχομένου. Βέβαια στις κατασκευαστικές συμβάσεις εκτός από τα παραπάνω βασικός λόγος απαγόρευσης είναι η εξασφάλιση του εργολαβικού ανταλλάγματος από την διοχέτευσή του σε άλλες δραστηριότητες αντίθετες με το σκοπό της εργολαβικής σύμβασης¹¹¹. Στην περίπτωση των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών δεν συμβαίνει κάτι ανάλογο. Ο νομοθέτης δεν έχει σκοπό να προστατεύσει την απαίτηση από την εκχώρησή της στην εταιρεία. Εξάλλου αυτό θα ήταν ανεπίτρεπτη επέμβαση το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα προστασίας της ιδιοκτησίας, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ περιλαμβάνει και τα ενοχικά δικαιώματα, όχι μόνο τα εμπράγματα.

Η απαγόρευση της εκχώρησης εκτός του γενικού ζητήματος μεταβίβασης των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων γεννά ερωτηματικά για το κύρος της μεταβίβασης λόγω εκχώρησης των επιχειρηματικών απαιτήσεων σε εταιρείες factoring. Αν ακολουθήσουμε πιστά τη γραμματική ερμηνεία του νόμου, καταλήγουμε ουσιαστικά στην ακύρωση του δικαιοπρακτικού μηχανισμού του factoring¹¹².

111. Συγκεκριμένα η Εισηγητική έκθεση αναφέρει: «Ο νόμος για την εκτέλεση του έργου προβλέπει τη χρηματοδότησή του τμηματικά και απολογιστικά, δηλαδή την πληρωμή των λογαριασμών μετά την επιμέτρηση και εκτέλεση των εργασιών, με σκοπό να χρησιμοποιείται το εργολαβικό ανάλλαγμα στο έργο καθ' εαυτό και όχι σε άλλες δραστηριότητες των εργολάβων. Ο σκοπός αυτός καταστρατηγείται με την εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος, προ πάσης εκτέλεσης εργασιών και την ανάληψή του από τις τράπεζες, επειδή ο εργολάβος κατά πάσα πιθανότητα θα χρησιμοποιήσει το ποσό που του χορηγεί η τράπεζα για άλλους σκοπούς και όχι για το έργο καθ' εαυτό»

112. Περισσότερα για τον θεσμό του factoring στο κεφ. Δ' της παρούσης.

Εντούτοις η ουσιαστική τελολογία του ν. 3758/2009 και η συστηματική του ένταξη στους ομογενοποιημένους κανόνες δικαίου για τη μεταβίβαση επιχειρηματικών απαιτήσεων οδηγεί στη διόρθωση του γράμματος του νόμου. Ως δικαιοπολιτικός στόχος παραμένει ο έλεγχος της διαδικασίας είσπραξης των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων μέσα από εποπτευόμενες, διαφανείς και φερέγγυες επιχειρήσεις παρακολούθησης των απαιτήσεων αυτών σε τρίτους και εν γένει αξιοποίησής τους ως χρηματοδοτικού μέσου του κάθε δανειστή. Μία λύση θα ήταν να ανατρέξουμε στην σχέση ειδικού προς γενικό η οποία όμως δεν είναι αποτελεσματική εδώ, καθώς ο ν. 1905/1990 δεν διακρίνει ανάμεσα σε εξυπηρετούμενες και ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις. Ακολουθώντας, τελικά την τελολογική ερμηνεία της διατάξεως πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η υπόσταση και η λειτουργία των αδειοδοτούμενων από την ΤτΕ εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων διασφαλίζει την διαφάνεια και την ευνομία κατά τη διαδικασία διαχείρισης και είσπραξης των επιχειρηματικών απαιτήσεων. Συνεπώς το γράμμα του άρθρου 9 ν. 3758/2009 χρήζει σαφούς διόρθωσης και τελολογικής συστολής όσον αφορά στη γενικότητα της απαγόρευσης εκχώρησης ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων¹¹³.

2.3. Η εισπρακτική εταιρεία/εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών ως θυγατρική του δανειστή

2.3.1. Γενικά

Οι τράπεζες αποτέλεσαν και αποτελούν, τον βασικότερο αντισυμβαλλόμενο των πρώην εισπρακτικών νυν εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών, αφού λόγω της συνεχώς αυξανόμενης καταναλωτικής πίστης, αυξάνονται και οι απαιτήσεις τους κατά των οφειλετών πελατών της. Μάλιστα η σημασία των εταιρειών αυτών για τις τράπεζες ώθησε τις τελευταίες να ιδρύσουν εισπρακτικές εταιρείες ως θυγατρικές τους αποσπώντας πολλές φορές σε αυτές τους υπαλλήλους τους¹¹⁴. Αξίζει να ερευνήσουμε τη σχέση μεταξύ της θυγατρικής εισπρακτικής εταιρείας/εταιρείας ενημέρωσης με την μητρική Τράπεζα¹¹⁵ και κατά πόσο μπορεί να αποτελέσει αυτή η σχέση πηγή ευθύνης αδικοπρακτικής ή συμβατικής της δανειστρίας τράπεζας.

Η θυγατρική επιχείρηση και η μητρική της ανήκουν στις λεγόμενες συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Συνδεδεμένες επιχειρήσεις, για το ελληνικό δίκαιο είναι μόνο εκείνες που απαριθμούνται εξαντλητικά στο άρθρο 42^ε § 5 του ν. 2190/1920¹¹⁶. Σύνδεση είναι η σχέ-

¹¹³. Ρούσσης, Καταστρατήγηση δικαίου στις Τραπεζικές Συμβάσεις, 2010, 170 επ.

¹¹⁴. Ψυχομάνης, ΕπισκΕΔ 2009, 9.

¹¹⁵. Ή και με οποιαδήποτε μεγάλη επιχείρηση που επέλεξε αυτόν τον τρόπο σύνδεσης με την εισπρακτική.

¹¹⁶. Σχέση σύνδεσης υπάρχει: α) μεταξύ μητρικής και θυγατρικής επιχείρησης, β) μεταξύ αυτών και κάθε μίας από τις εγγονικές τους επιχειρήσεις, γ) μεταξύ των θυγατρικών των προηγούμε-

ση μεταξύ νομικώς διακριτών νομικών προσώπων, που επιτυγχάνεται είτε με την απόκτηση μετοχικής συμμετοχής, είτε συμβατικά και επιτρέπει την άσκηση ελέγχου και συνεπώς την εξάρτηση του ενός ή περισσότερων από το άλλο. Η σύνδεση αυτή δεν θίγει ούτε κατά έμμεσο τρόπο, τη νομική αυτοτέλεια των εξαρτημένων εταιρειών, αφού δεν υπάρχει διάταξη ιδρύουσα ευθύνη, κατά στερητική ή σωρευτική αναδοχή, μιας συνδεδεμένης εταιρείας για τις υποχρεώσεις άλλης, ακόμη και αν η σχέση σύνδεσης προκύπτει από καθολική συμμετοχή και/ή απεριόριστο έλεγχο. Οι συνδεδεμένες εταιρείες συμβάλλονται ευθύνονται και αποκτούν αυτοτελώς. Πρόκειται για τη λεγόμενη «αρχή της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου» η οποία ισχύει και στην περίπτωση των συνδεδεμένων επιχειρήσεων που μέλος νομικού προσώπου είναι άλλο νομικό πρόσωπο¹¹⁷. Εννοείται βέβαια, ότι ούτε ενιαία ευθύνη ομίλου εταιρειών είναι νοητή αφού δεν αποτελεί υποκείμενο δικαίου¹¹⁸.

Επομένως, κατ' αρχήν η μητρική εταιρεία δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις της θυγατρικής της (εισπρακτικής) διότι αφενός μητρική και θυγατρική αποτελούν αυτοτελή νομικά πρόσωπα, με αποτέλεσμα η καθμία να ευθύνεται μόνο για τις δικές της υποχρεώσεις, αφετέρου δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις οι οποίες να προβλέπουν τέτοια ευθύνη.

Εντούτοις, στην περίπτωση των ομίλων επιχειρήσεων είναι πολύ συχνή η διάσπαση της αρχής της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου εξαιτίας της δομής και της δράσης τους, η οποία προωθεί είτε τα κοινά συμφέροντα του ομίλου, είτε τα υπέρτερα επιχειρηματικά σχέδια της μητρικής επιχείρησης σε βάρος των επιδιώξεων των υπολοίπων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα την άνιση μεταχείριση των δανειστών τους και την διακινδύνευση των απαιτήσεων τους. Για τον λόγο αυτό ο διαχωρισμός μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρείας ως αυτοτελών νομικών υποκειμένων ενδέχεται κατά τις περιστάσεις να μην είναι ανεκτός από το δίκαιο με βάση ειδική διάταξη νόμου ή τις γενικές διατάξεις που καθιερώνουν την αρχή της καλής πίστης στις συναλλαγές (ΑΚ 281, 288, 200), ώστε να επιβάλλεται τελολογικά, χάριν προστασίας των δανειστών της θυγατρικής, η θεώρησή τους ως ξεχωριστών νομικών οντοτήτων¹¹⁹.

νων περιπτώσεων ανεξάρτητα από την ύπαρξη άμεσης συμμετοχής μεταξύ του (αδελφές), δ) μεταξύ οποιασδήποτε από τις παραπάνω και άλλης επιχείρησης, μη εμπίπτουσας στις προηγούμενες περιπτώσεις σύνδεσης εφόσον με την τελευταία έχει συμφωνηθεί ύπαρξη ενιαίας διευθύνησης ή υπάρχει ταυτότητα (κατά πλειοψηφία) προσώπων που στελεχώνουν, τα διοικητικά διαχειριστικά ή εποπτικά τους όργανα.

117. Η αρχή της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου επαναλαμβάνει από άλλη οπτική γωνία το άρθρο 47α § 2 του ν. 2190/1920 που ορίζει ότι η συγκέντρωση όλων των μετοχών ανώνυμης εταιρείας σε ένα πρόσωπο δεν αποτελεί λόγο λύσεως της εταιρείας.

118. *Μπακόπουλος*, Η ευθύνη της μητρικής εταιρείας έναντι αντισυμβαλλομένων της θυγατρικής της. Μια επισκόπηση με βάση τους λόγους ευθύνης, ΧρΙΔ ΣΤ/2006,107.

119. *Σινανιώτη-Μαρουδή*, Η διαμόρφωση της ευθύνης στον όμιλο επιχειρήσεων, Σύγχρονα ζητήματα εταιρικής ευθύνης, 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικόλογων, 2002, 458 επ.

Η ευθύνη της μητρικής εταιρείας για πράξεις της θυγατρικής μπορεί να θεμελιωθεί σε διάφορες βάσεις: στην ερμηνεία της σύμβασης, στις διατάξεις περί αδικοπραξίας (ΑΚ 914 επ), στις διατάξεις τις σχετικές με την κατάχρηση δικαιώματος (ΑΚ 281, 25 § 3 Σ) αλλά και με την ευθύνη των *de facto* οργάνων (ΑΚ 71) αν μπορούμε να θεωρήσουμε την θυγατρική ως ένα τέτοιο όργανο της μητρικής¹²⁰. Όσον αφορά συγκεκριμένα στο ζήτημα των εισπρακτικών εταιρειών, δεδομένου ότι οι τελευταίες δεν συμβάλλονται απευθείας με τον τρίτο-οφειλέτη, δεν μπορούμε να έχουμε ευθύνη της μητρικής για αθέτηση ενδοσυμβατικών υποχρεώσεων της θυγατρικής. Ως βασικότερος λόγος ευθύνης στην περίπτωση των εισπρακτικών μπορεί να θεωρηθεί η κατάχρηση του δικαιώματος της μητρικής εταιρείας να ιδρύει θυγατρική η οποία μπορεί να λάβει δύο μορφές: την κατάχρηση της ελευθερίας οργάνωσης της μητρικής και την κατάχρηση του ίδιου του δικαιώματος ίδρυσης θυγατρικών εταιριών.

2.3.2. Ο καταλογισμός της ευθύνης στη μητρική λόγω κατάχρησης της οργανωτικής ελευθερίας

Η ευθύνη της μητρικής εταιρείας μπορεί να θεμελιωθεί στην από μέρους της καταχρηστική χρήση της ευχέρειας συναλλακτικής οργάνωσης και δράσης δια μέσου νομικών προσώπων που εξασφαλίζουν περιορισμένη ευθύνη. Η κατάχρηση της ελευθερίας οργάνωσης προκύπτει με την ίδρυση πλειόνων νομικών προσώπων, τα οποία περιορίζουν την καταρχήν απεριόριστη, στο πλαίσιο της συναλλακτικής δράσης του ιδρυτή ευθύνη του¹²¹. Στην περίπτωση αυτή, η μητρική εκμεταλλεύεται την αρχή της νομικής αυτοτέλειας των νομικών προσώπων των συνδεδεμένων επιχειρήσεων, προκειμένου να περιορίσει τη ευθύνη για πράξεις της θυγατρικής, οι οποίες όμως ουσιαστικά είναι πράξεις της ίδιας της μητρικής. Πρόκειται για την λεγόμενη κατάχρηση της ελευθερίας οργάνωσης ή οργανωτικής ελευθερίας, η οποία εκδηλώνεται με την ίδρυση περισσότερων νομικών προσώπων που εξασφαλίζουν στον ιδρυτή τον περιορισμό της άλλως απεριόριστης για τη συναλλακτική δράση του ευθύνης.

Επειδή όμως η έννοια της κατάχρησης δικαιώματος είναι ευρεία και ορισμένες φορές δυσερμήνευτη, απαιτείται να συντρέχουν τα πραγματικά περιστατικά τα οποία καθιστούν πρόδηλη την καταχρηστική ίδρυση, ειδικά μάλιστα όταν από την κρίση αυτή εξαρτάται η εξαίρεση από αυτόν τον γενικό κανόνα της νομικής αυτοτέλειας της θυγατρικής

120. Ως όργανο του άρθρου 71 ΑΚ νοείται το καταστατικό όργανο, το όργανο δηλ. που έχει εξουσία εκπροσωπήσεως σύμφωνα με τα άρθρα 67 και 68 ΑΚ. Η εισπρακτική τις περισσότερες φορές δεν αποτελεί τέτοιο όργανο. Για τις πράξεις ή παραλείψεις των υπόλοιπων οργάνων του νομικού προσώπου (προσηθέντων, υπαλλήλων κ.λπ. η ευθύνη θεμελιώνεται στα άρθρα 334, 922 και 928)

121. Σινανιώτη-Μαρουδή (2002), 466.

εταιρείας σε σχέση με την μητρική της. Τα περιστατικά αυτά πρέπει να αποκαλύπτουν περιουσιακή ταύτιση μητρικής και θυγατρικής η οποία μπορεί να εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους, όπως είναι η κοινή επωνυμία, η ύπαρξη κοινού προσωπικού και στις δύο εταιρείες και η περιφρόνηση των εταιρικών διατυπώσεων για τη θυγατρική, προσωπική δράση της μητρικής διαμέσου της θυγατρικής και γενικότερα συμπεριφορά η οποία να αποδεικνύει ότι ο σκοπός της ίδρυσης της θυγατρικής ήταν η αποφυγή της προσωπικής ευθύνης¹²².

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων των εισπρακτικών εταιρειών παρατηρούμε παραπάνω από δύο από τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά, ιδιαίτερα την ταύτιση του προσωπικού των δυο εταιρειών¹²³ και τη χρήση της επωνυμίας της μητρικής από τη θυγατρική, αλλά και την άμεση συμμετοχή της μητρικής στις δράσεις της θυγατρικής, εφόσον η πρώτη καθορίζει τον τρόπο και το πεδίο δράσης της δεύτερης.

Σε περίπτωση τώρα που η θυγατρική εταιρία ιδρυθεί κατά κατάχρηση της ελευθερίας οργάνωσης, η ίδρυση της θα είναι άκυρη¹²⁴ και η μητρική θα υποχρεούται κατά τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες να αποζημιώσει κάθε τρίτο ο οποίος ζημιώθηκε από την κατάχρηση της οργανωτικής ελευθερίας. Επίσης άκυρη θα είναι και η σχετική δικαιοπραξία.

2.3.3. Ο καταλογισμός της ευθύνης στη μητρική λόγω κατάχρησης δικαιώματος και θεσμού

Πέραν της ειδικότερης μορφής κατάχρησης της ελευθερίας οργάνωσης που αναλύθηκε ανωτέρω, ευθύνη της μητρικής για τις υποχρεώσεις και τα χρέη της θυγατρικής της, θεμελιώνεται και στην περίπτωση που η ενδεχόμενη επίκληση από τη μητρική προκειμένου να αποφύγει την ευθύνη της αυτή της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου της θυγατρικής θα παρίστατο ως κατάχρηση δικαιώματος (ευθεία εφαρμογή του άρθρου ΑΚ 281) ή συντρέχει κατάχρηση από τη μητρική της νομικής προσωπικότητας της θυγατρικής ως θεσμού (αναλογική εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ). Στην περίπτωση αυτή γίνεται κατάχρηση όχι απλά της οργανωτικής ελευθερίας της μητρικής εταιρείας, αλλά του ίδιου του

122. Ρήγας, Η άρση της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου, Σειρά μελετών Αστικού Δικαίου, 2008, 93 επ.

123. Μάλιστα από την χρησιμοποίηση των ίδιων προσώπων ως εργατικό δυναμικό και στις δύο εταιρείες έχουν δημιουργηθεί ζητήματα όπως αν πρόκειται για μεταβίβαση της επιχείρησης

124. Η περιοριστική απαρίθμηση των λόγων ακυρότητας στο άρθρο 4α του ν. 2190/1920 δεν αποκλείει την ακυρότητα κατά την ΑΚ 281, όταν η ίδρυση της εταιρείας είναι καταχρηστική. Κι αυτό διότι σε μία τέτοια περίπτωση ο σκοπός της εταιρείας συνίσταται στην αποφυγή της ευθύνης προς βλάβη των τρίτων, είναι δηλαδή παράνομος οπότε και εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 4α του Ν. 2190/1920. Υποστηρίζεται και η άποψη ότι δεν υπάρχει ακυρότητα της εταιρείας αλλά μόνο άρση της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου. Έτσι, οι ΕφΑθ 5367/2003, ΕΛΛΔνη 2004, 1502 επ· ΜονΠρΘεσ 2858/2006, Αρμ 2006, 1463 επ.

θεσμού της θυγατρικής και της ίδιας της φύσης της αρχής της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου.

Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση κατάχρησης του θεσμού της θυγατρικής εταιρείας είναι όταν στους τρίτους δημιουργείται δικαιολογημένα η εντύπωση περί ενότητας των επιχειρήσεων, υπολαμβάνοντας τη μητρική και τη θυγατρική ως ένα ενιαίο νομικό πρόσωπο. Η ενότητα μπορεί να εκδηλώνεται είτε με την άσκηση κοινής δραστηριότητας μητρικής και θυγατρικής, η οποία μπορεί να εντάσσεται στην επιδίωξη κοινών στόχων είτε με την κοινή οργάνωση, που μπορεί να επιτυγχάνεται με την ύπαρξη κοινής περιουσίας, διοίκησης και οργάνωσης. Τέτοια ενότητα ενδέχεται να υπάρχει όταν οι δύο εταιρείες έχουν κοινή έδρα, κοινή ή που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση επωνυμία, κοινές εγκαταστάσεις, ίδια γραφεία, ίδιο προσωπικό κλπ¹²⁵. Η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα ο αντισυμβαλλόμενος να θεωρεί ότι συμβάλλεται με την ίδια την μητρική εταιρεία και όχι με κάποια ανεξάρτητη θυγατρική της, επενδύοντας μάλιστα πολλές φορές στην περιουσία αυτής, την καλή της φήμη και γενικά στα θετικά της χαρακτηριστικά της.

Η πλάνη αυτή μπορεί να δημιουργηθεί είτε στο στάδιο των διαπραγματεύσεων, όπου μητρική και θυγατρική εμφανίζονται ως μία εταιρεία, είτε και αργότερα με την κοινή διοίκηση και οργάνωση. Ειδικά στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών η εντύπωση πως η εισπρακτική και η δανείστρια επιχείρηση αποτελούν το ίδιο νομικό πρόσωπο¹²⁶, προκαλεί τις περισσότερες φορές σκόπιμα, και τούτο διότι έτσι ήταν πιο εύκολη η δραστηριότητα της πρώτης, αφού ο οφειλέτης που αντιλαμβανόταν ως αντισυμβαλλόμενη του την δανείστρια επιχείρηση αποδεχόταν ως τέτοια και την εισπρακτική. Η πλάνη αυτή μπορεί να αρχίσει είτε από το στάδιο των διαπραγματεύσεων είτε, κυρίως, αργότερα όταν αναλαμβάνει δράση η εισπρακτική και αφήνει να εννοηθεί ότι αποτελεί με την δανείστρια επιχείρηση το ίδιο νομικό πρόσωπο.

Στις περιπτώσεις αυτές, η πιστή εφαρμογή της αρχής της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου έρχεται σε αντίθεση με το αίσθημα δικαίου, καθώς επικροτεί την αποφυγή της ευθύνης από την μητρική εταιρεία, μιας ευθύνης για δικές της επιλογές και δικές της πράξεις που προσπαθεί να παρουσιάσει για πράξεις της θυγατρικής της και να απεκδυθεί των ευθυνών της.

125. Ρήγας (2008), 95 επ.

126. Μάλιστα, όταν η δανείστρια επιχείρηση είναι τράπεζα η συμπεριφορά αυτή της θυγατρικής θα δημιουργεί και ζητήματα αντιποίησης του τραπεζικού επαγγέλματος, εφόσον οι εργαζόμενοι στην εισπρακτική εμφανίζονται ως τραπεζικοί υπάλληλοι, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω.

Κεφάλαιο Β΄

Νομικό καθεστώς λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών και των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών (μετά τον ν. 3758/2009)

1. Εισαγωγικά

Οι εισπρακτικές εταιρείες, ως ένα νέο μόρφωμα, που εμφανίστηκε προκειμένου να καλύψει πρακτικές και λειτουργικές ανάγκες των επιχειρήσεων¹²⁷, λειτούργησαν για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να υπάρχει νόμος ρυθμίζων τη δραστηριότητά τους¹²⁸. Υφίστατο στον τομέα αυτόν ένα νομικό κενό, γεγονός που οδήγησε πολλές φορές σε υπερβολικές και μη νόμιμες πρακτικές των εν λόγω εταιρειών¹²⁹. Δεν επρόκειτο για πλήρες, αλλά για μερικό νομικό κενό, δεδομένου ότι οι ΠΔ/ΤΕ έθεταν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την είσπραξη των απαιτήσεων από τρίτους, πλην των δανειστών-πιστωτικών ιδρυμάτων. Αμφισβητείται αν το κενό ήταν ακούσιο ή εκούσιο. Οι επικριτές των εν λόγω εταιρειών θεωρούν πως αυτές παρανομούσαν έχοντας την ανοχή ή και την υποστήριξη του κρατικού μηχανισμού, ο οποίος εσκεμμένα άφηνε τον τομέα αυτόν αρρύθμιστο. Από την άλλη μεριά, οι υποστηρικτές της λειτουργίας τους πρέσβευαν πως το κενό υπήρξε ακούσιο γιατί οι εισπρακτικές, ως ένα είδος άγνωστης μέχρι τότε επιχειρηματικής δραστηριότητας, δεν υποψίασαν τον νομοθέτη για τα προβλήματα που θα δημιουργούσαν με τη λειτουργία τους. Εντούτοις, η έλλειψη συγκεκριμένου νομικού πλαισίου δεν δικαιολογεί τις αθέμιτες και παράνομες πρακτικές των εισπρακτικών, αφού ως νομικά πρόσωπα και υ-

127. Στην ανάθεση της είσπραξης των απαιτήσεων στις εισπρακτικές εταιρείες οι επιχειρήσεις και ειδικότερα οι τράπεζες, «διείδαν μίαν χρυσή ευκαιρία αφενός μεν να απαλλαγούν από το οικονομικό άγχος της διατήρησης πολυμελών νομικών υπηρεσιών αφετέρου δε να απεμπλακούν από τη διαχειριστική εισπρακτική μέριμνα», *Ψυχομάνης*, ΕπισκεΔ 2009, 10.

128. Τη στιγμή που στα περισσότερα κράτη, όπου λειτουργούν τέτοιου είδους εταιρείες υπάρχει σαφές νομικό πλαίσιο λειτουργίας τους. Ενδεικτικά αναφέρονται ο νόμος για τις Αμερόληπτες Πρακτικές είσπραξης απαιτήσεων- Fair de Collections Act (FDCA) ο οποίος θεσπίστηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες ήδη από το 1978, η Collection Agencies Act που ρυθμίζει το ζήτημα των εισπρακτικών εταιρειών στον Καναδά από το 1980, και η Administration of justice Act του 1970 στο άρθρο 40 της οποίας ρυθμίζεται η λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών στο Ηνωμένο Βασίλειο.

129. Προκειμένου να ρυθμιστεί με κάποιο τρόπο η λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών πολλές από αυτές ίδρυσαν το 2005, τον Ελληνικό Σύνδεσμο Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων (ΕΣΕΔΑ) σε μία προσπάθεια αυτορρύθμισής τους. Μάλιστα ο ΕΣΕΔΑ με σκοπό να εξασφαλίσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών ανέλαβε την πρωτοβουλία και συνέταξε έναν Κώδικα δεοντολογίας, μια μορφή soft law δέσμευσης, τον οποίο κάθε εταιρεία- μέλος οφείλει να τηρεί απαραίτητα. Οι βασικότερες ρυθμίσεις αυτού του κώδικα είναι οι εξής: «Το μέλος υποχρεούται να χρησιμοποιεί αποκλειστικά και μόνο θεμιτά και νόμιμα μέσα κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης με τους οφειλέτες των πελατών –Οργανισμών με τους οποίους συνεργάζεται- Τα μέλη δεν δικαιούνται να χρησιμοποιούν μηχανισμούς πίεσης και επιχειρήματα αλλά αποκλειστικά να ενημερώνουν και να προτείνουν τρόπους διακανονισμού όπως εντέλλονται από τον πελάτη-Οργανισμό-Δεν δικαιούνται να επικαλούνται ανυπόστατες ιδιότητες, προκειμένου να πείσουν τον συνομιλητή τους. Το μέλος οφείλει πάντοτε να συμμορφώνεται με το εκάστοτε ισχύον κανονιστικό πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων».

ποκείμενα δικαίου, υπάγονταν σε όλες τις διατάξεις που ρυθμίζουν τη λειτουργία των εταιρειών και γενικότερα σε όλο το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο. Συνεπώς, δεν δικαιολογούνταν παράνομες συμπεριφορές που συνιστούσαν ποινικά αδικήματα όπως η άσκηση σωματικής βίας, η εμφάνιση των υπαλλήλων της εισπρακτικής ως δικηγόρων ή δικαστικών επιμελητών ή η παράνομη χρησιμοποίηση προσωπικών δεδομένων των οφειλετών η οποία ρυθμίζεται από το ν. 2472/1997 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Και για το λόγο αυτόν προβληματίζουν πολλές από τις ρυθμίσεις του νέου νόμου στις οποίες προβλέπονται τα αυτόνομα όπως π.χ. ότι απαγορεύεται στις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών «η κατά την επικοινωνία με τον οφειλέτη, εμφάνιση των υπαλλήλων τους υπό ιδιότητες που δεν διαθέτουν όπως υπαλλήλων των δανειστών, δικηγόρων ή δικαστικών επιμελητών», «η δυσφήμιση ή απειλή δυσφήμισης του οφειλέτη στο οικογενειακό ή εργασιακό του περιβάλλον» (άρθρο 5 ν. 3758/2009).

Μετά από πολλές καταγγελίες καταναλωτών για αθέμιτες και παραπλανητικές πρακτικές των εισπρακτικών εταιρειών, το Υπουργείο Ανάπτυξης το Μάρτιο του 2009 πρότεινε ένα νομοσχέδιο αποτελούμενο από 14 άρθρα το οποίο είχε ως σκοπό να «ρυθμίσει την αγορά των έως τότε επονομαζόμενων εισπρακτικών εταιρειών, έτσι ώστε να υπάρχει διαφάνεια και τήρηση σαφών κανόνων σχετικά με τις πρακτικές τους και το πλαίσιο λειτουργίας τους¹³⁰ ». Τελικά το νομοσχέδιο αυτό, ελαφρώς διαφοροποιημένο, οδήγησε στο ν. 3758/2009¹³¹ με τίτλο «Εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις και άλλες διατάξεις», ο οποίος αρχικά άλλαξε το αντικείμενο της δραστηριότητας τους, και την περιόρισε στην εξώδικη ενημέρωση των οφειλετών για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων και απαιτητών χρηματικών οφειλών τους έναντι δανειστών, καθώς και στη διαπραγμάτευση του χρόνου, του τρόπου και των λοιπών όρων αποπληρωμής των οφειλών. Επίσης, έθεσε τις απαραίτητες προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των εταιρειών ενημέρωσης και προσπάθησε να επιλύσει ζητήματα που είχαν προκύψει κατά τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών όπως η παραβίαση του απορρήτου, η χρήση αθέμιτων και παραπλανητικών πρακτικών, η αντιποίηση επαγγέλματος κ.α.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλύσουμε αρχικά τι συνέβαινε πριν την θέσπιση του ν. 3758/2009 και οδήγησε στην νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών και στη συνέχεια θα δούμε τις βασικές ρυθμίσεις του νέου νόμου εκτιμώντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα του ή την αναγκαιότητα περαιτέρω τροποποιήσεων του.

130. Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου «ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΟΦΕΙΛΕΤΩΝ ΓΙΑ ΛΗΞΙΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ» www.hellenicparliament.gr.

131. ΦΕΚ/Α'68/05.05.2009.

2. Το νομικό καθεστώς λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών τουλάχιστον κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους δεν ρυθμιζόταν εξ ολοκλήρου από κάποιο συγκεκριμένο νομοθέτημα, και ορισμένες από τις πρακτικές λειτουργίας τους δημιουργούσαν προβλήματα. Τα ζητήματα που αναφύονταν κατά τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών μπορούν να κατανεμηθούν σε δύο κατηγορίες: αυτά που σχετίζονται με την ίδια την ύπαρξη των εταιρειών και αυτά που έχουν να κάνουν με τον τρόπο λειτουργίας τους.

Στην πρώτη κατηγορία το βασικό πρόβλημα είναι πως η εισπρακτική, αναλαμβάνοντας την είσπραξη των απαιτήσεων λειτουργούσε ως μεσάζουσα στη, νομοθετικά θεσμοθετημένη, διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία αποτελεί σύμφωνα με τον ΚΠολΔ, αποκλειστική αρμοδιότητα των δικηγόρων και των δικαστικών επιμελητών.

Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται τα προβλήματα που δημιουργούνταν από την δραστηριότητα των εισπρακτικών τα οποία εντοπίζονται κυρίως στους εξής τρεις τομείς: την παράνομη χρησιμοποίηση προσωπικών δεδομένων των οφειλετών¹³² και δεδομένων που προστατεύονται από το τραπεζικό απόρρητο (όταν οι δανειστές ήταν πιστωτικά ιδρύματα), την προσβολή της προσωπικότητας αυτών με τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους και τέλος την επιδίωξη είσπραξης χρεών σε περιπτώσεις παράνομων και καταχρηστικών ή απλώς εσφαλμένων ρητρών. Επιπλέον, οι υπάλληλοι της εταιρείας κατά τη δράση τους, διέπρατταν και διάφορα ποινικώς κολάσιμα αδικήματα, όπως αναφέρθηκε.

2.1. Προβλήματα σχετικά με την ύπαρξη των εισπρακτικών εταιρειών

Το βασικό πρόβλημα που προέκυπτε από την ίδια την ύπαρξη των εισπρακτικών εταιρειών είναι ότι εμπλεκόταν στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης ένα πρόσωπο ξένο προς τους δυο αντισυμβαλλόμενους. Οι υπάλληλοι των εισπρακτικών εταιρειών αναλάμβαναν, με κλιμακούμενες ενέργειες την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών. Σε ένα πρώτο επίπεδο προσπαθούσαν με τηλεφωνικές οχλήσεις να υπενθυμίσουν στον οφειλέτη ότι είχε σημειώσει καθυστέρηση στην αποπληρωμή της οφειλής του και ότι αν δεν προχωρήσει σε άμεση εξόφληση, θα κινηθούν οι προβλεπόμενες νομικές διαδικασίες. Σε δεύτερο επίπεδο αναλάμβανε το νομικό τμήμα της εισπρακτικής, το οποίο μετά από μία προσπάθεια εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς, προέβαινε στην αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής και στην επακόλουθη αναγκαστική εκτέλεση, προκειμένου να εισπράξει τα οφειλόμενα. Εντούτοις ο καταστατικός σκοπός των εταιρειών ήτοι η είσπραξη των απαιτήσεων, έχει ανατεθεί από την Πολιτεία αποκλειστικά στους δικηγόρους και τους δικαστι-

132. Οι εταιρείες αυτές γίνονται λήπτες προσωπικών δεδομένων των οφειλετών χωρίς να νομιμοποιούνται προς τούτο με κίνδυνο τα δεδομένα αυτά να διοχετευτούν σε ευρύ κύκλο προσώπων αμφισβητούμενης πολλές φορές δικαιοδοσίας. *Ευαγγελιάτου*, *Digesta* 2009, 98 επ.

κούς επιμελητές. Γι αυτό στα επόμενα κεφάλαια θα εξετάσουμε τη νομιμότητα της ύπαρξης των εισπρακτικών εταιρειών σε σχέση αφενός με το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή και αφετέρου με το επάγγελμα του δικηγόρου.

2.1.1. Νομιμότητα με βάση τον Κώδικα Δικαστικών Επιμελητών

Οι δικαστικοί επιμελητές είναι σύμφωνα με το νόμο «άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί» (άρθρο 1 ΚωδΔικΕπ¹³³), οι δραστηριότητες των οποίων καθορίζονται ρητά στο πρώτο άρθρο του ΚωδΔικΕπ¹³⁴. Ο ρόλος τους στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι καθοριστικός, καθώς αποτελούν το βασικό όργανο αυτής, από την έναρξή της, ήτοι την επίδοση στον καθ' ού, επιταγής προς εκτέλεση (άρθρο 924 ΚΠολΔ) μέχρι και το τέλος της. Σύμφωνα με το άρθρο 89 του ΚωδΔικΕπ, όποιος, χωρίς να έχει την ιδιότητα του δικαστικού επιμελητή, ενεργεί πράξεις που ανάγονται στα καθήκοντά του τιμωρείται κατά το άρθρο 175 του ΠΚ¹³⁵. Η ύπαρξη των εισπρακτικών εταιρειών θα ήταν αντίθετη στο άρθρο αυτό, εφόσον ο καταστατικός σκοπός¹³⁶ τους, εμπεριείχε και δραστηριότητες που ασκούνται αποκλειστικά από τους δικαστικούς επιμελητές. Σύμφωνα με το άρθρο 4 § 1 του ν. 2190/1920, η εταιρεία, σε αυτήν την περίπτωση, κηρύσσεται άκυρη με διαπλαστική δικαστική απόφαση, ύστερα από αγωγή οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον.

Ο καταστατικός σκοπός των εισπρακτικών εταιρειών συνίστατο συνήθως στην εξής, κοινή για όλες τις εταιρείες διατύπωση: «Σκοπός της εταιρείας είναι: 1. Η παροχή εισπρακτικών υπηρεσιών, ειδικότερα η με αμοιβή ή άλλο οικονομικό αντάλλαγμα διαμεσολάβηση και επιδίωξη είσπραξης, καθώς και αυτή καθ' αυτή η είσπραξη με κάθε νόμιμο μέσο παντός ποσού οφειλομένου από τρίτους από κάθε αιτία προς τους εκάστοτε αντισυμβαλλομένους για το σκοπό αυτό με την Εταιρεία και η απόδοσή του από την εταιρεία προς τους εν λόγω αντισυμβαλλομένους της, 2. Η με αμοιβή ή άλλο οικονομικό αντάλλαγμα έρευνα, εντοπισμός, διαμεσολάβηση και επιδίωξη ανάκτησης καθώς και αυτή καθ' αυτή η ανάκτηση με κάθε νόμιμο και πρόσφορο μέσο παντός κινητού ή ακινήτου πράγματος αποδοτέου από τρίτους από κάθε αιτία προς τους εκάστοτε αντισυμβαλλομένους για το

133. ν. 2318/1995, ΦΕΚ/Α /126/19.6.1995.

134. § 2 ΚωδΔικΕπ: Έργο του δικαστικού επιμελητή είναι: α) η ενέργεια επιδόσεως δικογράφων και εξωδίκων εγγράφων, β) η εκτέλεση των αναφερομένων στην παράγραφο 2 του άρθρου 904 ΚΠολΔ εκτελεστών τίτλων και γ) η εκτέλεση κάθε άλλου καθήκοντος που του έχει ανατεθεί με νόμο.

135. «1.Όποιος με πρόθεση αντιποιείται την άσκηση κάποιας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή- 2.Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και για την αντιποίηση της άσκησης δικηγορίας καθώς επίσης και για την αντιποίηση άσκησης υπηρεσίας λειτουργού της ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα».

136. Λαμβάνεται υπόψη ο καταστατικός σκοπός και όχι η πράγματι ασκούμενη, ακόμα και παράνομη, δραστηριότητα, απόφ.13.11.1990, υπόθ. C-106/89, *Marleasing*, Συλλ. 1990, I-4135.

σκοπό αυτό με την Εταιρεία και η απόδοσή του από την εταιρεία προς τους εν λόγω αντι-συμβαλλομένους της¹³⁷ ».

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι δύο βασικές λειτουργίες της εισπρακτικής ήταν η, με κάθε νόμιμο μέσο, είσπραξη των οφειλόμενων ποσών, και η ανάκτηση παντός κινητού ή ακίνητου πράγματος, αποδοτέου από τους τρίτους προς την εταιρεία. Σύμφωνα με τον Έλληνα νομοθέτη η είσπραξη μιας οφειλόμενης αντιπαροχής, η οποία έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη, πραγματοποιείται μέσω της θεσμοθετημένης διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, που περιγράφεται στα άρθρα 904 επ ΚΠολΔ. Αρχικά, ο δικαιούχος της απαίτησης¹³⁸, πρέπει να φροντίσει για την έκδοση διαταγής πληρωμής (άρθρα 623 επ ΚΠολΔ), η οποία αποτελεί τίτλο εκτελεστό σύμφωνα με το άρθρο 904 ΚΠολΔ, και στη συνέχεια να εκδώσει απόγραφο, με βάση το οποίο ο δικαστικός επιμελητής θα επιδώσει την επιταγή προς εκτέλεση και μετά την πάροδο τριών ημερών θα προβεί στις απαραίτητες πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης. Μάλιστα, ο δικαστικός επιμελητής, στον οποίο παραδόθηκε το απόγραφο, έχει την εξουσία να δέχεται την καταβολή και να δίνει στον οφειλέτη εξοφλητική απόδειξη απαλλάσσοντας τον έτσι από την υποχρέωσή του. Επομένως η είσπραξη της απαίτησης με κάθε νόμιμο μέσο είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του δικαστικού επιμελητή και δεν μπορεί να αποτελεί τομέα επιχειρηματικής – κερδοσκοπικής δραστηριότητας οποιασδήποτε εταιρείας.

Όσον αφορά στην ανάκτηση των κινητών ή ακίνητων πραγμάτων που πρέπει να αποδοθούν από τους τρίτους στην δανείστρια εταιρία, και εδώ προβλέπεται συγκεκριμένη διαδικασία στα άρθρα 941 επ ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία ο δικαστικός επιμελητής είναι εκείνος που αφαιρεί το πράγμα από τον οφειλέτη αν αυτό είναι κινητό (άρθρα 941 και 942 ΚΠολΔ) ή που αποβάλλει τον οφειλέτη από το πράγμα αν αυτό είναι ακίνητο. Συνεπώς και αυτή είναι μία δραστηριότητα που έχει ανατεθεί από την Πολιτεία αποκλειστικά στον δικαστικό επιμελητή και δεν μπορεί να αποτελέσει πεδίο δράσης προσωπικών ή κεφαλαιουχικών εταιρειών¹³⁹. Καμία εισπρακτική δεν μπορεί να υποκαταστήσει άμεσα ή έμμεσα τον δικαστικό επιμελητή στα νόμιμα καθήκοντά του¹⁴⁰ και αυτό γιατί οι δικαστικοί επιμελητές, ως άμισθοι δημόσιοι λειτουργοί, διαθέτουν όλα τα απαραίτητα προσόντα για να αναλάβουν το δύσκολο έργο της αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία συνιστά από μόνη

137. ΦΕΚ/ΑΕ-ΕΠΕ/3105/30.4.2002 και ΦΕΚ/ΑΕ-ΕΠΕ/4217/17.7.1995 όπου περιγράφονται, αντίστοιχα, οι καταστατικοί σκοποί των εισπρακτικών εταιρειών «FIRST CALL Ανώνυμη χρηματοοικονομική, εισπρακτική εταιρεία» και «FINTRUST S.A.».

138. Η μοναδική περίπτωση που η εισπρακτική εταιρεία καθίσταται δικαιούχος της απαίτησης είναι όταν της έχει εκχωρηθεί προς είσπραξη.

139. Εκτός βέβαια αν πρόκειται για εταιρεία δικαστικών επιμελητών.

140. *Ψυχομάνης*, ΝοΒ 2004, 218.

της νόμιμο περιορισμό των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων της προσωπικότητας και της ιδιοκτησίας του οφειλέτη (άρθρο 17 Σ).

Συμπερασματικά, η εισπρακτική εταιρεία έχοντας ως καταστατικό σκοπό δραστηριότητες αναγόμενες αποκλειστικά στα καθήκοντα του δικαστικού επιμελητή, παραβίαζε το άρθρο 89 § 1 ΚωδΔικΕπ και μπορούσε να κηρυχθεί άκυρη με δικαστική απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 4^ο του ν. 2190/1920. Αν η εισπρακτική εταιρεία ήταν προσωπικής μορφής, οποιοσδήποτε είχε έννομο συμφέρον μπορούσε να επικαλεστεί την ακυρότητά της λόγω του παράνομου σκοπού της αν και το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του αυτεπάγγελτα την ακυρότητα, όταν αυτή προκύπτει από τα υποβληθέντα ενώπιόν του πραγματικά περιστατικά (ΑΚ 174, 180, 741). Αν είχε κεφαλαιουχική μορφή, η ακυρότητα κηρυσσόταν για το μέλλον με δικαστική απόφαση, επιφέρουσα τη λύση της εταιρείας, κατόπιν αγωγής που μπορούσε να ασκήσει ο έχων έννομο συμφέρον (άρθρα 4^ο ν. 2190/1920 και 7 ν. 3190/1955). Ειδικά στην περίπτωση της ανώνυμης εταιρείας, ο παράνομος σκοπός υποχρέωνε τον αρμόδιο Νομάρχη να απορρίψει την αίτηση για την παροχή της άδειας σύστασης της εταιρείας¹⁴¹, και αν τελικά την παρείχε, όφειλε να επιδιώξει την κατά το άρθρο 4^ο κήρυξη της ακυρότητας της εταιρείας ή να ανακαλέσει είτε αυτεπάγγελτα είτε κατόπιν αίτησης θεραπείας οποιοδήποτε έχει έννομο συμφέρον την χορηγηθείσα¹⁴² άδεια συστάσεως της εταιρείας¹⁴³. Επίσης και οι νόμιμοι εκπρόσωποί της μπορούσαν να διωχθούν για το αδίκημα της αντιποίησης επαγγέλματος του άρθρου 175 ΠΚ¹⁴⁴.

2.1.2. Νομιμότητα με βάση τον Κώδικα Δικηγόρων

Ανάλογο πρόβλημα με τη νομιμότητα της ύπαρξης των εισπρακτικών εταιρειών σε σχέση με το επάγγελμα του δικαστικού επιμελητή, ανέκυπτε και σχετικά με το επάγγελμα του δικηγόρου. Εδώ θα πρέπει να διακρίνουμε την παρανομία της ίδιας της ύπαρξης της εταιρείας και της ενασχόλησής της με δικηγορικές αρμοδιότητες, από την παράνομη συμμετοχή του δικηγόρου, ως συνεργάτη αυτής.

2.1.2.1. Ως προς την ύπαρξη της εισπρακτικής εταιρείας

Οι εισπρακτικές εταιρείες ενεργούσαν πράξεις που εμπίπτουν στην σφαίρα αρμοδιοτήτων των δικηγόρων, γεγονός που δημιουργούσε αρκετά προβλήματα τόσο νομικά

141. όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «είναι απορίας άξιον πως μπόρεσαν (σ.σ. οι εισπρακτικές εταιρείες) να διέλθουν απροβλημάτιστα όλα τα στάδια των ιδρυτικών τους διαδικασιών και να αποκτήσουν άδεια συστάσεως και λειτουργίας», *Ψυχομάνης*, (2002), 76.

142. Καθ' υπέρβαση της αρχής της νομιμότητας που διέπει τις διοικητικές πράξεις.

143. *Ψυχομάνης*, ΝοΒ 2004, 220.

144. Ο ΔΣΑ εν έτει 2008 προέβη στην υποβολή εγκλήσεως και μηνυτήριας αναφοράς κατά των νόμιμων εκπροσώπων των εισπρακτικών εταιρειών κατηγορώντας τους για πολλά αδικήματα μεταξύ των οποίων και για αντιποίηση του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή.

όσο και πραγματικά, αφού επρόκειτο για κερδοσκοπικές, εμπορικές και όχι δικηγορικές εταιρείες¹⁴⁵. Συγκεκριμένα, έχοντας ως καταστατικό σκοπό την με κάθε νόμιμο μέσο διαμεσολάβηση και επιδίωξη είσπραξης των οφειλόμενων από τρίτους προς την δανείστρια, η εισπρακτική αναλάμβανε και την έκδοση διαταγών πληρωμής, την έρευνα σε υποθηκοφυλακεία, την κοινοποίηση αντιγράφων απογράφων με σύνταξη επιταγής προς εκτέλεση που αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα των δικηγόρων. Ειδικότερα από τον συνδυασμό των διατάξεων 39 §§ 1 και 3, 40 § 1, 91, 92 και 166 ΚωδΔικ συνάγεται ότι έργο του δικηγόρου είναι να αντιπροσωπεύει και να υπερασπίζει τον εντολέα του ενώπιον των πολιτικών, ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων και γενικότερα ενώπιον κάθε δικαστηρίου και κάθε αρχής, ενεργών κάθε αναγκαία πράξη για αυτό καθώς και να παρέχει στον εντολέα του νομικές συμβουλές και γνωμοδοτήσεις. Η άσκηση των έργων αυτών, στα οποία περιλαμβάνεται και η νομική επιμέλεια εισπράξεως ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων μέσω των προσηκουσών εξωδίκων οχλήσεων και/ή προσφυγής στο Δικαστήριο, ανήκει αποκλειστικά στον δικηγόρο¹⁴⁶.

Η νομιμότητα του σκοπού, και συνακόλουθα των ίδιων των εισπρακτικών εταιρειών, θα κριθεί με βάση τις διατάξεις του ΚωδΔικ¹⁴⁷ και ειδικότερα το άρθρο 40¹⁴⁸. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό στην έκταση που μία εισπρακτική εταιρεία προέβαινε σε ενέργειες που ανήκουν στη δικηγορική ύλη και διενεργούνταν με τη συνέργεια δικηγόρου επιλογής της, ενεργούσε παράνομα¹⁴⁹ διαπράττοντας το αδίκημα της αντιποίησης (άρθρο 175 ΠΚ), ενώ εφόσον περιλάμβανε και ανάλογες ενέργειες στον καταστατικό της σκοπό, όπως είδαμε, τότε η εταιρεία μπορούσε να κηρυχθεί άκυρη με διαπλαστική δικαστική απόφαση. Η παρανομία αυτή έχει τις ακόλουθες συνέπειες: αφενός ήταν απολύτως άκυρη (ΑΚ 174) ως αντικείμενη σε απαγορευτική διάταξη νόμου (άρθρο 40 ΚωδΔικ) η σύμβαση μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής εταιρείας που είχε ως αντικείμενο την εκτέλεση νομικής εργασίας¹⁵⁰,

145. Δελτίο τύπου ΣτΚ, 1 Νοεμβρίου 2007.

146. Απόφαση 50/2009 ΠειθΣυμβΔΣΑ. ΝοΒ 2009, 781 επ.

147. Ν.Δ. 3026/1954 όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 24 και 15 του ν. 1366/1983.

148. «1. πρόσωπο το οποίο ... χωρίς να έχει την ιδιότητα του δικηγόρου, παρέχει τις υπηρεσίες ... ή προβαίνει στην έρευνα των βιβλίων των υποθηκοφυλακείων ... τιμωρείται κατά τη διάταξη του άρθρου 175 Π.Κ. ... 2. κάθε ιδιώτης που αναλαμβάνει, χωρίς δικηγόρο ή με δικηγόρο της εκλογής του ή εμφανίζεται ή διαφημίζει ότι αποδέχεται την επιμέλεια υποθέσεων ή άσκηση έργων, για τα οποία είναι αποκλειστικά αρμόδιος ο δικηγόρος τιμωρείται ύστερα από έγκληση του δικηγόρου ή δικηγορικού συλλόγου με τις ποινές που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο. Αν πρόκειται για νομικό πρόσωπο την ποινική ευθύνη έχει ο εκπρόσωπός του. 3. ο οικείος δικηγορικός σύλλογος μπορεί να ζητήσει... κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, τη σφράγιση του γραφείου ή καταστήματος όπου ασκούνται οι παράνομες ενέργειες».

149. *Ψυχομάνης*, Περί εισπρακτικών εταιρειών, ΝοΒ 2004, 220.

150. Αξίζει να σημειωθεί πως προκειμένου οι επιχειρήσεις αλλά κυρίως οι τράπεζες που προσφεύγουν σε εισπρακτικές εταιρείες, να αποφύγουν την ευθεία υπαγωγή στο άρθρο 40 ΚωδΔικ, συνηθίζεται οι εταιρείες αυτές να μην ενεργούν στο όνομά τους αλλά απευθείας στο όνομα της Τράπεζας. *Ψυχομάνης*, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητούμενης νομιμότητας, 2002, 79.

εφόσον συναπτόταν μεταξύ του κυρίου της υποθέσεως και προσώπου που δεν είναι δικηγόρος, έστω και αν ο τελευταίος χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες δικηγόρου¹⁵¹ και αφετέρου, εφόσον ο σκοπός της εταιρείας ήταν παράνομος, μπορούσε να ακυρωθεί και η ίδια η εταιρεία. Σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου ο Δικηγορικός Σύλλογος¹⁵² (ή και οποιοσδήποτε δικηγόρος ατομικά¹⁵³) μπορεί να ασκήσει έγκληση κατά ιδιώτη που αναλαμβάνει αρμοδιότητες που ανήκουν σε δικηγόρο, προκειμένου να τιμωρηθεί με τις ποινές που προβλέπονται στην παρ. 1. Κατά συνέπεια κάθε δικηγόρος όφειλε να απέχει από την παροχή υπηρεσιών σε εισπρακτικές εταιρείες για να μην διωχθεί πειθαρχικά και ενδεχομένως και ποινικά, για διάπραξη του εγκλήματος της αντιποίησης επαγγέλματος (άρθρο 175 Π.Κ).

2.1.2.2. Ως προς την συμμετοχή δικηγόρου στην εισπρακτική εταιρεία

Ο δικηγόρος είναι άμισθος δημόσιος λειτουργός (άρθρο 1 ΚώδΔικ), ασκών τις αρμοδιότητες που ορίζονται από τον ΚΠολΔ και τον ΚωδΔικ. Η συμμετοχή δικηγόρου σε μια εισπρακτική εταιρεία, υπήρξε προβληματική για πολλούς λόγους. Αρχικά, σύμφωνα με το άρθρο 51 ΚωδΔικ, ο Δικηγόρος «υποχρεούται να μην υπογράψει γνωμοδοτήσεις, δικόγραφα ή άλλα έγγραφα μη συνενταγμένα παρ' αυτού ή περί ων δεν διεσκέφθη μετά του συντάκτου». Πράγματι πάγια πρακτική των εταιρειών αυτών ήταν η «αγορά υπογραφών¹⁵⁴» δικηγόρων, οι οποίοι προσέφεραν μια επίφαση νομιμότητας στις κατά τα άλλα παράνομες πράξεις που ασκούσαν οι εισπρακτικές, μη δικηγορικές, εταιρείες. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 46 § 2 ΚωδΔικ υποχρεούται να μην υπερασπίζει παράνομες και προφανώς άδικες υποθέσεις. Παράνομη κατά την έννοια της διάταξης αυτής είναι για τον δικηγόρο, μεταξύ άλλων και η νομική υπόθεση την επιμέλεια της οποίας ανέλαβε με σύμβαση καταρτισθείσα με πρόσωπο το οποίο, ούτε κύριος της υπόθεσης είναι ούτε κατά το νόμο δικαιούται να επιμελείται νομικών υποθέσεων τρίτων, πολλώ μάλλον με κερδοσκοπικού χαρακτήρα πρόσωπο, το οποίο ως αντικείμενο δραστηριότητας έχει την επιμέλεια εισπράξεως ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων Τραπεζών (ήτοι εισπρακτικές εταιρείες)¹⁵⁵.

151. Εφαθ 2897/1997 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ: ΑΠ 328/2001, Δνη 2001,1295 επ' 50/2009 ΠειθΣυμβΔΣΑ, ΝοΒ 2009, 781 επ.

152. Συγκεκριμένα σε έγκληση αλλά και μηνυτήρια αναφορά σε βάρος των νόμιμων αντιπροσώπων των εισπρακτικών εταιρειών για αντιποίηση του δικηγορικού επαγγέλματος, του επαγγέλματος του δικαστικού επιμελητή αλλά και άλλες αξιόποινες πράξεις (παραβίαση προσωπικών δεδομένων, απάτη, εκβίαση, απειλή) προέβη ο ΔΣΑ το 2008, Συνήγορος 2008, 4 Δελτίο τύπου ΔΣΑ (26/5/2008), www.dsa.gr.

153. Μάλιστα κάθε δικηγόρος που γίνεται γνώστης ενεργειών εισπρακτικών εταιρειών κατά οφειλετών εντολέων του έχει υποχρέωση να ενημερώσει τον σύλλογό του και να προβεί στην προβλεπόμενη από τα άρθρα 2 και 3 του Κώδικα δεοντολογίας των δικηγόρων, έγκληση.

154. *Ψυχομάνης*, (2009), 360

155. Απόφαση 50/2009 ΠειθΣυμβΔΣΑ, ΝοΒ 2009,781 επ.

Πολλές φορές μάλιστα η παρανομία έγκειται και στις μεθόδους που χρησιμοποιούσαν οι εισπρακτικές εταιρείες, καθώς και στην παραβίαση των συνταγματικά εριζόμενων υποχρεώσεων τήρησης του τραπεζικού απορρήτου και προστασίας των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών¹⁵⁶. Κατ' ακολουθία ο δικηγόρος που αναλαμβάνει την διεξαγωγή νομικών υποθέσεων τρίτων κατ' εντολή εισπρακτικών εταιρειών ελέγχεται πειθαρχικά (άρθρα 45 §1 και 46 § 2 ΚωδΔικ). Επομένως, κάθε δικηγόρος όφειλε να απέχει από την παροχή υπηρεσιών σε εισπρακτικές εταιρίες, για να μην διωχθεί πειθαρχικά ή ενδεχομένως και ποινικά, ως απλός συνεργός στα εγκλήματα που διαπράττονταν από τις εισπρακτικές εταιρείες.

2.2. Προβλήματα σχετικά τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών

Η ύπαρξη των εισπρακτικών εταιρειών προξένησε αρκετά προβλήματα, λόγω του ιδιαίτερου καταστατικού σκοπού τους. Περισσότερα προβλήματα, όμως προκάλεσε η λειτουργία τους, η οποία και επέβαλλε την νομοθετική τους ρύθμιση, αφού η συμπεριφορά αυτών των εταιρειών δυσκόλευε ακόμα περισσότερο τους, ήδη επιβαρημένους, καταναλωτές. Οι μέθοδοι είσπραξης που μετέρχονταν οι εταιρείες ήταν στην συντριπτική τους πλειοψηφία αθέμιτες, παραπλανητικές και εκφοβιστικές, και προσέβαλαν τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα της προσωπικότητας και της οικονομικής ελευθερίας του οφειλέτη (άρθρο 5 Σ).

Στις πρακτικές αυτές περιλαμβάνονταν η άσκηση διαρκούς ψυχολογικής πίεσης, κατά του οφειλέτη ατομικά, αλλά και κατά των οικείων του, η παρενόχλησή του, στον προσωπικό και στον επαγγελματικό του χώρο, ώστε η δημοσιοποίηση της οφειλής του να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης και χειραγώγησης της συμπεριφοράς του, η επικοινωνία με τον οφειλέτη σε ακατάλληλες ώρες ή και οι επισκέψεις υπαλλήλων των εταιρειών στις κατοικίες των οφειλετών, συμπεριφορές που έθιγαν την αξιοπρέπεια του εκάστοτε οφειλέτη. Η αντιμετώπιση οποιουδήποτε οφειλέτη με αυτόν τον τρόπο προσβάλλει το δικαίωμα της ανάπτυξης της προσωπικότητας του, παραβιάζει το απόρρητο της ιδιωτικής του ζωής¹⁵⁷ και σε ακραίες περιπτώσεις το άσυλο της κατοικίας του (άρθρο 7 Σ). Η προστασία

156. Αναλυτικά κεφ. Γ' της παρούσης

157. Η σφαίρα του απορρήτου περιλαμβάνει όλα τα γεγονότα της ζωής του ανθρώπου, τα οποία δεν είναι γνωστά σε άλλους και εκείνος επιθυμεί να παραμείνουν κρυφά, και ιδίως τα στοιχεία που αποτελούν την ιδιωτική του ζωή όπως ο ιδιωτικός του χώρος που ασκεί τις προσωπικές και οικογενειακές του δραστηριότητες απερίσπαστο από κάθε είδους παρεμβάσεις και παρενοχλήσεις τρίτων. Ο ιδιωτικός χώρος με αυτήν την έννοια δεν περιορίζεται μόνο στην προσωπική ζωή αλλά εκτείνεται και στον ευρύτερο χώρο της κοινωνικής, οικονομικής και επαγγελματικής ζωής καλύπτοντας κάθε πτυχή της ζωής του προσώπου, την οποία δεν επιθυμεί να καταστήσει γνωστή σε τρίτους. Επομένως εδώ εμπίπτει και η επικοινωνία με τον οφειλέτη στον χώρο εργασίας του.

της προσωπικότητας¹⁵⁸, κατοχυρώνεται, πέραν από το συνταγματικό, και σε νομοθετικό επίπεδο, μέσω του άρθρου 57 ΑΚ¹⁵⁹. Ο οφειλέτης που υφίστατο τέτοιου είδους συμπεριφορές μπορούσε να αξιώσει την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον αλλά και αποζημίωση με βάση τις διατάξεις περί αδικοπραξιών ενώ, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων ΑΚ 282 επ, μπορούσε να προστατεύσει και αυτοδύναμα το δικαίωμα του. Τέλος, για πιο άμεση προστασία ο ενδιαφερόμενος μπορούσε να ζητήσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων με βάση τα άρθρα 681 επ ΚΠολΔ. Αξίζει να σημειωθεί πως το παράνομο των συμπεριφορών αυτών αίρεται όταν υπάρχει η έγκυρη συναίνεση του δικαιούχου, όταν δεν υπερβαίνει το κοινωνικώς αποδεκτό μέτρο ή όταν η προσβολή αποτελεί ενάσκηση δικαιώματος του ενάγοντος¹⁶⁰. Η συναίνεση ως δήλωση βουλήσεως είναι έγκυρη όταν δεν αντίκειται στον νόμο και στα χρηστά ήθη (ΑΚ 174) και συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ν. 2472/1997 περί προσωπικών δεδομένων, αν συντρέχει και επεξεργασία τέτοιων. Επομένως αν ο οφειλέτης έχει δώσει την έγκυρη συναίνεσή του στην επικοινωνία με την εισπρακτική στο επαγγελματικό του τηλέφωνο ή στον χώρο εργασίας του ή στο τηλέφωνο της οικίας του, οι εν λόγω πράξεις δεν είναι παράνομες.

Πολλές από τις συμπεριφορές των εισπρακτικών εταιρειών συνιστούσαν και ποινικά αδικήματα επισύροντα ποινική ευθύνη των υπαλλήλων τους¹⁶¹, όπως απειλή και εκβίαση κατά της ζωής ή της περιουσίας (άρθρο 385 Π.Κ), αντιποίηση επαγγέλματος (175 Π.Κ) ή απάτη (386 Π.Κ)¹⁶². Πράγματι, πάγια σχεδόν τακτική των εταιρειών, ήταν οι υπάλληλοι αυτών να ασκούν παραπλανητικές πρακτικές ως προς την εμφάνιση των ιδιοτήτων τους, υποδυόμενοι τους συνεργάτες δικηγορικών γραφείων ή γραφείων δικαστικών επιμελητών. Οι δραστηριότητες αυτές δεδομένου ότι ανάγονται σε νομοθετημένη δραστηριότητα την οποία η Πολιτεία επιφυλάσσει ως αποκλειστική αρμοδιότητα των δικηγόρων και

158. Αν και δεν υπάρχει ένας γενικά αποδεκτός ορισμός της έννοιας της προσωπικότητας, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι προσωπικότητα είναι όλες εκείνες οι αστάθμητες αξίες οι οποίες απαρτίζουν την ουσία του ανθρώπου.

159. Στο ίδιο νομοθέτημα περιλαμβάνονται και ειδικότερες διατάξεις που προστατεύουν διαφορετικές εκφάνσεις της προσωπικότητας όπως οι ΑΚ 920, 921, 932, 588, 660, 662, 663 και 666 που αφορούν ειδικώς στην προστασία της υγείας και οι ΑΚ 58 και 60 που προστατεύουν το δικαίωμα επί του ονόματος και της διανοίας αντίστοιχα και αποτελούν εκδηλώσεις της προσωπικότητας.

160. Η αναγκαστική εκτέλεση αποτελεί προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας του οφειλέτη της οποίας το παράνομο αίρεται επειδή αποτελεί ενάσκηση δικαιώματος του ενάγοντος δανειστή.

161. Και όχι της ίδιας της εισπρακτικής εταιρείας ως νομικό πρόσωπο αφού δεν νοείται ποινική ευθύνη νομικών προσώπων. *Ανδρουλάκης, Ποινικό δίκαιο, 2000, 147.*

162. Για παράδειγμα όταν οι υπάλληλοι αποκρύπτουν ότι εργάζονται για την εισπρακτική εταιρεία και ισχυρίζονται ότι δουλεύουν για λογαριασμό του εκάστοτε δανειστή, προκειμένου να τον εμπιστευτεί ο οφειλέτης και να προβεί στην εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του με σκοπό να βλάψουν την περιουσία του οφειλέτη, ο οποίος αν γνώριζε ότι πρόκειται για υπάλληλο εισπρακτικής δεν θα προέβαινε στην πληρωμή του χρέους.

των δικαστικών επιμελητών, συνιστούν αντιποίηση επαγγέλματος και άρα παράνομη πράξη.

Σημαντικό ζήτημα υπήρξε και η εκ μέρους των εισπρακτικών εταιρειών, αόριστη προσαύξηση των οφειλών με «έξοδα είσπραξης» τα οποία εισπράττονταν απευθείας από τους οφειλότες, αν και οι τελευταίοι είχαν συμβληθεί μόνο με τους προμηθευτές. Η πρακτική αυτή είναι παράνομη, καθώς αντίκειται στην αρχή της σχετικότητας των ενοχών. Εάν τελικά ο οφειλέτης κατέβαλε τα εν λόγω ποσά μπορούσε να στραφεί κατά της εισπρακτικής με αξίωση αδικαιολόγητου πλουτισμού (ΑΚ 904), διότι κατεβλήθησαν χωρίς νόμιμη αιτία. Επιπλέον παρατηρήθηκε το φαινόμενο της συνεχούς όχλησης πελατών-οφειλετών από τις εταιρείες αυτές, με σκοπό την είσπραξη οφειλών που προέρχονταν από καταχρηστικούς ΓΟΣ και αφορούσαν σε παράνομες χρεώσεις. Πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που προέκυψαν από την λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών και το οποίο θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

2.2.1. Η επιδίωξη είσπραξης οφειλών που πηγάζουν από παράνομες και καταχρηστικές ρήτρες

Πολλές φορές οι εισπρακτικές εταιρείες επεδίωκαν την είσπραξη χρεών σε περιπτώσεις παράνομων ή απλώς εσφαλμένων και καταχρηστικών ρητρών, διεκδικώντας ποσά που είχαν προκύψει από αναγνωρισμένους, δικαστικά, ως καταχρηστικούς ΓΟΣ ή ποσά που είχαν ήδη εξοφληθεί, υποβληθεί σε διακανονισμό ή παραγραφεί.

Σχετικά με τις παραγεγραμμένες απαιτήσεις, πρέπει να αναφερθεί πως ο νόμος δεν απαγορεύει την επιδίωξη είσπραξης απαίτησης που έχει παραγραφεί (ΑΚ 272). Η παραγραφή δεν ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο αλλά πρέπει να προταθεί ως ένσταση από τον εναγόμενο υπό τους περιορισμούς του άρθρου ΑΚ 281¹⁶³, ενώ ρητά ορίζεται πως ότι καταβλήθηκε παρά (ή εν αγνοία) της παραγραφής δεν αναζητείται. Η παραγραφή δεν εξαφανίζει την αξίωση, αλλά δημιουργεί δικαίωμα του υπόχρεου να αποτρέψει την καταδίκη του σε παροχή με μία ανατρεπτική ένσταση, η οποία όταν προταθεί επιφέρει την ελευθέρωση του από την παροχή¹⁶⁴. Μετά την πρόταση της παραγραφής η αξίωση εξακολουθεί να υφίσταται και να έχει νομική ενέργεια αλλά παραμένει ως φυσική ή ατελής ενοχή, και το ποσό, που είχε καταβληθεί από τον οφειλέτη (αυτοβούλως και όχι μετά από αναγκαστική εκτέλεση¹⁶⁵), δεν μπορεί να αναζητηθεί με αγωγή αδικαιολόγητου πλουτι-

163. Καθότι η προβολή της ενστάσεως παραγραφής, αποτελούσα άσκηση δικαιώματος είναι δυνατό υπό ορισμένες συνθήκες (και ιδιαίτερα λόγω ορισμένης συμπεριφοράς του υπόχρεου προς τον δικαιούχο) να προσκρούει στον θεμελιώδη κανόνα περί καταχρήσεως δικαιώματος του άρθρου 281 ΑΚ.

164. Γεωργιάδης/Σταθόπουλος, Αστικός Κώδικας, Κατ'άρθρο ερμηνεία, Γενικές Αρχές, 1978, 475.

165. Γεωργιάδης/Σταθόπουλος (1978), 475.

σμού ακόμα και αν ο εκπληρώσας αγνοούσε την παραγραφή. Επίσης, έγγραφη συμβατική αναγνώριση αξίωσης που έχει παραγραφεί και παροχή ασφάλειας από τον οφειλέτη είναι έγκυρες ακόμα και αν έγιναν χωρίς γνώση της παραγραφής (ΑΚ 272 § 1). Επομένως, οι εισπρακτικές δικαιούνται να ζητήσουν την καταβολή από τους οφειλότες παραγραμμένων χρεών, οι τελευταίοι όμως προβάλλοντας την ένσταση της παραγραφής μπορούν να ελευθερωθούν από την υποχρέωση για παροχή.

2.2.1.1. Ειδικότερα η επιδίωξη είσπραξης ποσών που προκύπτουν από καταχρηστικούς ΓΟΣ

Ως ΓΟΣ νοούνται οι προδιατυπωμένοι όροι συναλλαγών¹⁶⁶, τους οποίους «επιβάλλει» ο ένας αντισυμβαλλόμενος στον άλλο, ως αναγκαίο προαπαιτούμενο σύναψης μιας σύμβασης¹⁶⁷, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα διαπραγμάτευσής τους¹⁶⁸. Επόμενο είναι από μία τέτοια τακτική να δημιουργούνται προβλήματα καταχρηστικότητας, ειδικά όταν ο ένας αντισυμβαλλόμενος είναι ισχυρότερος οικονομικά από τον άλλο. Όταν ο αντισυμβαλλόμενος της εισπρακτικής είναι καταναλωτής¹⁶⁹, με την έννοια του ν. 2251/1994¹⁷⁰, για τη διαπίστωση της καταχρηστικότητας ενός ΓΟΣ, εφαρμόζεται το άρθρο 2 του ν. ¹⁷¹

166. Στο ν. 2251/1994 ως ΓΟΣ ορίζονται οι όροι εκείνοι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για μελλοντικές συμβάσεις (άρθρο 2).

167. ΠΠρΑθ 1119/2002, ΕΤρΑΕΧρΔ 2003, 904 επ' ΕφΑθ 2386/2003, ΧρΙΔ 2007, 612 επ.

168. Βασιλόπουλος/Δούβλης, σε: Δούβλης/Μπώλος, Δίκαιο προστασίας καταναλωτών, 2008, 9 επ.

169. Οι εισπρακτικές εταιρείες εμπίπτουν στην έννοια του προμηθευτή, του άρθρου 1 ν. 2251/1994, αφού δρουν κατά την άσκηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας και προσφέρουν υπηρεσίες στον καταναλωτή μεσολαβώντας για την είσπραξη των οφειλόμενων στον δανειστή.

170. Καταναλωτής είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα, για τα οποία προορίζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά και τα οποία κάνουν χρήση των προϊόντων ή των υπηρεσιών αυτών, εφόσον αποτελούν τον τελικό αποδέκτη τους. Καταναλωτής είναι και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εγγυάται υπέρ καταναλωτή, εφόσον δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητάς του (άρθρο 1 § 4 ν. 2251/1994).

171. Σε επίπεδο κοινοτικού δικαίου το ζήτημα ρυθμίζεται από την οδηγία 93/13/ΕΟΚ της 5.4.1993 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές. Σε επίπεδο εθνικού δικαίου το ζήτημα της καταχρηστικότητας των ΓΟΣ ρυθμιζόταν αρχικά από τον ν. 1961/91 (άρθρα 22-26). Ο νόμος αυτός ο οποίος ήταν προγενέστερος της οδηγίας βασιζόταν στην απόφαση 47/1976 της 30.10.1975 για τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που καταρτίζονται με τους καταναλωτές και μιας πρόσφορης μεθόδου ελέγχου. Στη συνέχεια ο άνω νόμος αντικαταστάθηκε από τον ν. 2251/1994 και ειδικότερα το άρθρο 2 του μετέφερε στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ. Το εν λόγω άρθρο τροποποιήθηκε με τον ν. 2741/1999 (άρθρο 10 § 24β) μέχρι να φτάσουμε στην ριζική αναθεώρηση του ν. 2251/1994 με τον ν. 3587/2007 ο οποίος επέφερε σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο προστασίας του καταναλωτή και ειδικότερα στο άρθρο 2 του ν. 2251/1994 προσαρμόζοντάς το με μεγαλύτερη ακρίβεια στις αντίστοιχες ρυθμίσεις του κοινοτικού δικαίου αλλά και στις σύγχρονες τάσεις της θεωρίας και της νομολογίας. Σημειώνεται ότι για τη διαπίστωση της καταχρηστικότητας ενός ΓΟΣ εφαρμόζεται ο νόμος που ίσχυε κατά τη χρησιμοποίησή του στις συναλλαγές και όχι κατά τη διατύπωσή του.

2251/1994¹⁷² . Ο οφειλέτης που δεν εμπίπτει εδώ¹⁷³, προστατεύεται με βάση τις γενικές διατάξεις του ΑΚ (άρθρα 173,178-179, 281, 288,332,334,371 επ).

Αρχικά ελέγχεται η νομότυπη ένταξη των ΓΟΣ στην σύμβαση¹⁷⁴ , ακολουθεί η ερμηνεία τους με βάση τους ερμηνευτικούς κανόνες του ΑΚ (άρθρα 173 και 200) και τους κανόνες του ν. 2251/1994 (άρθρο 2 §§ 3-5) και τέλος ελέγχεται η καταχρηστικότητα τους, αρχικά, με βάση τη «μαύρη λίστα» της παρ. 7 και στη συνέχεια σύμφωνα με τα κριτήρια της παρ. 6. Ο δικαστής¹⁷⁵ , για να κρίνει την καταχρηστικότητα, λαμβάνει υπόψη του, την (ενδεικτική¹⁷⁶) απαρίθμηση της παρ. 7 και, αν ο επίμαχος όρος δεν εμπίπτει σ'αυτή, τότε, καταφεύγει στον ορισμό της παρ. 6¹⁷⁷ . Αν τελικά κριθεί παράνομος, ως καταχρηστικός, ο όρος θα είναι άκυρος (άρθρο 2 §6) μονομερώς υπέρ του καταναλωτή-οφειλέτη (σχετική ακυρότητα). Η ακυρότητα αυτή, αντίθετα με τον κανόνα του άρθρου ΑΚ 181, δεν επιδρά στο κύρος της υπόλοιπης σύμβασης. Συνεπώς, αν ο οφειλέτης καλούνταν από μια εισπρακτική εταιρεία να εξοφλήσει ποσό που προερχόταν από όρους, που είχαν κριθεί ως καταχρηστικοί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, μετά από αγωγή του ίδιου, τότε δικαιούταν να επικαλεστεί την ακυρότητα του όρου αυτού και να αρνηθεί την υποχρέωση παροχής.

Σχετικά με το αν υπάγονται ή όχι στην έννοια του καταναλωτή, ώστε να προστατεύονται από το ν. 2251/1994, οι αποδέκτες τραπεζικών υπηρεσιών, που ήταν και βασικοί αντισυμβαλλόμενοι των εισπρακτικών, έχουν διατυπωθεί αντικρουόμενες απόψεις¹⁷⁸ . Η πρόσφατη νομολογία απαντάει στο ερώτημα θετικά, χρησιμοποιώντας ως γνώμονα τον ορισμό του καταναλωτή, ως τον τελικό αποδέκτη προϊόντων και υπηρεσιών, χωρίς να εστιάζει στην εμπορική ή μη ιδιότητά του ή στον εμπορικό-επαγγελματικό χαρακτήρα κάθε

172. «Προστασία των καταναλωτών» ΦΕΚ/Α'/191/16.11.1994 όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις των: Ν. 2496/1997, Ν. 2741/1999, ΚΥΑ Ζ1-496/7.12.2000, Ν. 3043/2002, ΚΥΑ Ζ1-659/14.10.2002, Π.Δ 301/2002, ΚΥΑ Ζ1-629/10.5.2005, Ν 3587/2007.

173. π.χ ένας έμπορος ο οποίος έχει αγοράσει από μεγάλη αλυσίδα καταστημάτων ηλεκτρικών ειδών εμπόρευμα προκειμένου να το μεταπωλήσει οπότε και δεν είναι τελικός αποδέκτης αυτού.

174. Αν κατά την κατάρτιση της σύμβασης ο καταναλωτής τους αγνοούσε ανυπαίτια (άρθρο 2 § 1), τότε δεν δεσμεύεται από αυτούς και επομένως δεν μπορεί η εισπρακτική να επιδιώξει την είσπραξη οφειλών που προέρχονται από τέτοιου είδους ΓΟΣ.

175. Στα πλαίσια εφαρμογής του ν. 2251/1994, ο δικαστικός έλεγχος ασκείται αυτεπαγγέλτως.

176. Δούβλης σε Δούβλης/Μπώλος, Δίκαιο προστασίας καταναλωτών, 87.

177. Δούβλης, Ο δικαστικός έλεγχος λειτουργίας των ΓΟΣ στις τραπεζικές συναλλαγές, ΕΤΡΑΕΧΡΔ 1999, 15.

178. Η μία άποψη υποστηρίζει πως κριτήριο είναι η ίδια η σύμβαση καθ' αυτή, το είδος και ο σκοπός της, δίχως να λαμβάνονται υπόψη υποκειμενικά στοιχεία όπως τα οικονομικά μεγέθη των συμβαλλομένων, Δούβλης, Η υπαγωγή ή μη των τραπεζικών εγγυητών στο ν. 2251/1994 για την προστασία των καταναλωτών, ΔΕΕ 2003, 878 επ. Η δεύτερη άποψη υποστηρίζει ότι η υπαγωγή του αποδέκτη τραπεζικών υπηρεσιών στην έννοια του καταναλωτή, θα κριθεί με βάση την έννοια του τελικού αποδέκτη, μέθοδος που είναι σύμφωνη με το γράμμα και το σκοπό του νόμου, Δωρής, Ο χαρακτηρισμός των αντισυμβαλλομένων τραπεζών ως καταναλωτών, ως προϋπόθεση για την προστασία τους από καταχρηστικούς ΓΟΣ, ΝοΒ 2004, 739 επ.

συναλλαγής¹⁷⁹. Στο ζήτημα των εισπρακτικών εταιρειών τα πράγματα ήταν πιο ξεκάθαρα, αφού στην συντριπτική τους πλειοψηφία, οι οφειλές προέρχονται από καταναλωτικά δάνεια, (π.χ. στεγαστικά, εορτοδάνεια, διακοποδάνεια) και συμβάσεις πιστωτικής κάρτας που, λόγω του σκοπού τους, προσδίδουν στον αντισυμβαλλόμενο την έννοια του καταναλωτή και ενεργοποιούν αυτομάτως την προστασία του ν. 2251/1994. Στην σπάνια περίπτωση που δεν πρόκειται για τέτοια σύμβαση, τότε θα χρησιμοποιηθεί η γραμματική ερμηνεία του όρου του καταναλωτή.

Η καταχρηστικότητα των ΓΟΣ ελέγχεται και με τη συλλογική αγωγή που ασκείται από ενώσεις καταναλωτών (άρθρο 10 §§16, 20 ν.2251/1994)¹⁸⁰. Οι έννομες συνέπειες της απόφαση επί συλλογικής αγωγής, ισχύουν έναντι πάντων ακόμα και αν δεν ήταν διάδικοι (απόλυτη ακυρότητα)¹⁸¹ και το δεδικασμένο της απόφασης που δέχεται την (συλλογική) αγωγή εν όλω ή εν μέρει ισχύει και υπέρ των ζημιωθέντων καταναλωτών, έστω και αν δεν είχαν συμμετάσχει στη δίκη. Συνεπώς, οι οφειλέτες που οχλούνταν από εισπρακτική εταιρεία για την είσπραξη ποσών, που προέκυπταν από ρήτρες κριθείσες καταχρηστικές μετά από άσκηση συλλογικής αγωγής, μπορούσαν να αρνηθούν την καταβολή σε αυτήν λόγω της ιδιότυπης δεσμευτικότητας.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι πως, σύμφωνα με την § 21 του ίδιου άρθρου παρέχεται η δυνατότητα στον Υπουργό Ανάπτυξης να καθορίσει, με απόφασή του, υπό προϋποθέσεις¹⁸², τους όρους προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών στο δεδικασμένο αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων επί αγωγών καταναλωτή ή ενώσεων καταναλωτών, καθιστώντας απόλυτη την ακυρότητα των ΓΟΣ και στις δύο περιπτώσεις. Επομένως και για τις περιπτώσεις αυτές, αν και πιθανότατα ο οχλούμενος από την εισπρακτική οφειλέτης, δεν είχε συμμετάσχει στην δίκη, μπορούσε να αρνηθεί την πληρωμή ποσών που προέκυπταν από όρους που είχαν κηρυχτεί καταχρηστικοί και άρα παράνομοι και άκυροι με Υπουργική Απόφαση.

Κάνοντας χρήση αυτής της δυνατότητας ο Υπουργός ανάπτυξης εξέδωσε την υπ' αριθμόν Ζ1-798/2008¹⁸³ απόφαση με την οποία εξόπλισε με την ισχύ του δεδικασμένου

179. ΜΠρΑθ 1077/2007, Αρμ 2008, 923 επ' ΠΠρΒόλ 184/2009, ΕτρΑΞΧρΔ 2009, 540 επ' ΜΠρΚορ 458/2009, Αρμ 2009,882 επ' Δούβλης, Η εξελικτική πορεία των τραπεζικών ΓΟΣ στο Ελληνικό δίκαιο, 34 επ.

180. Τα κριτήρια σε αυτήν την περίπτωση είναι διαφορετικά, αφού δεν επιδιώκεται η μεμονωμένη προστασία του καταναλωτή από ΓΟΣ αλλά η διαφύλαξη των δικαιωμάτων του ευρύτερου καταναλωτικού κοινού.

181. «από την απόφαση που εκδίδεται σε μία τέτοια δίκη που δέχεται τη συλλογική αγωγή παράγεται μια ιδιότυπη δεσμευτικότητα που ισχύει έναντι πάντων» ΑΠ 1030/200, ΔΕΕ 200, 1125 επ' ΑΠ 1219/200, ΔΕΕ 2001,1128 επ' ΠΠρΑθ 1119/2002,ΔΕΕ 2003,422 επ' ΕφΑθ 147/2004 ΝοΒ 2005, 289 επ' ΠΠρΑθ 711/2007 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ.

182. Εφόσον οι συνέπειες του δεδικασμένου έχουν ευρύτερο δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών.

183. ΦΕΚ/Β' /1353/11.7.2008.

ορισμένες δικαστικές αποφάσεις¹⁸⁴ που έκριναν ΓΟΣ ως καταχρηστικούς. Με βάση αυτή ο οφειλέτης μπορεί να αρνηθεί να καταβάλλει στην εισπρακτική οφειλές που προκύπτουν από τους κατωτέρω όρους: α) σχετικά με στεγαστικά δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο όρο που προβλέπει την είσπραξη από το πιστωτικό ίδρυμα εξόδων «χρηματοδότησης», «προέγκρισης δανείου» ή «εξέτασης αιτήματος δανείου», όρο που προβλέπει την επιβολή ποσού «προμήθειας» ή «εξόδων φακέλου», όρο που προβλέπει τον υπολογισμό των τόκων με βάση έτος 360 ημερών αντί του ημερολογιακού έτους, όρο που προβλέπει ότι σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης μερικώς ή ολικώς του δανείου, η οποία πραγματοποιείται μετά τον πρώτο χρόνο σύναψης της σύμβασης και εφόσον δεν υπάρχει καθυστέρηση οφειλής, ο καταναλωτής να καταβάλλει ως αποζημίωση στο πιστωτικό ίδρυμα ποσό ίσο με ποσοστό επί του κεφαλαίου που καταβάλλεται πρόωρα ή τόκους ορισμένων μηνών επί του κεφαλαίου αυτού, β) σε συμβάσεις χορήγησης πιστωτικών καρτών όρο που προβλέπει στις περιπτώσεις ανάληψης μετρητών την καταβολή προμήθειας προς την τράπεζα, όρο που προβλέπει ότι αν εντός της συγκεκριμένης προθεσμίας από τη λήψη του μηνιαίου λογαριασμού ο κάτοχος ή ο συνοφειλέτης δεν αμφισβητήσει το σύνολο του ποσού και δεν προτείνει τις βάσιμες αντιρρήσεις του, και λογίζεται ότι αποδέχτηκε όλες τις εγγραφές που έγιναν καθώς και το χρεωστικό του υπόλοιπο και δεν έχει πλέον το δικαίωμα να το αμφισβητήσει, όρος που προβλέπει την αναπροσαρμογή του ύψους της ετήσιας συνδρομής πιστωτικής κάρτας χωρίς προηγούμενη ενημέρωση του κατόχου της.

3. Το νομικό καθεστώς λειτουργίας των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών

3.1. Γενικά

Προκειμένου να ρυθμιστεί η λειτουργία των εν λόγω εταιρειών και να καλυφθεί το νομικό κενό εισήχθη το 2009 στη Βουλή, νομοσχέδιο προς ψήφιση, το οποίο τελικά κατέληξε στο ν. 3758/2009¹⁸⁵ με τον τίτλο: «Εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις και άλλες διατάξεις». Ήδη το 2006 είχε γίνει μια πρώτη προσπάθεια ρύθμισης του ζητήματος με την πρόταση νόμου της 17^{ης} Νοεμβρίου 2006 «για την προστασία των καταναλωτών στις τραπεζικές δανειακές συμβάσεις, την αποζημιωτική συλλογική αγωγή και τις αρχές λειτουργίας των οργάνων επίλυσης καταναλωτικών διαφορών», στο άρθρο 8 της οποίας, ετίθεντο συγκεκριμένες απαγορεύσεις για τις εισπρακτικές εταιρείες που με τακτικές παραπλάνησης, ηθικής παρενόχλησης και ψυχολογικών πιέσεων, προ-

184. Τις εξής: ΠΠρΑθ 1208/1998 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ, ΕφΑθ 6291/2000, ΔΕΕ 2000, 1122 επ' ΑΠ 1219/2001, ΔΕΕ 2001, 1128 επ' ΠΠρΑθ 1119/2002 ΕΤρΑΕΧρΔ 2003, 904 επ' ΕφΑθ 5253/2003, ΔΕΕ 2004, 797 επ' ΑΠ 430/2005, ΕλλΔνη 2006, 827 επ' οι οποίες και έχουν καταστεί αμετάκλητες, καθώς και η ΠΠρΑθ 961/2007 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ, στο μέρος που έχει καταστεί αμετάκλητη.

185. ΦΕΚ/Α'68/5.5.2009.

σβολής προσωπικότητας ή διείσδυσης στην προσωπική και επαγγελματική σφαίρα του δανειολήπτη επεδιώκαν την είσπραξη των οφειλών του. Οι εισπρακτικές που παρέβαιναν το νόμο θα είχαν να αντιμετωπίσουν, εκτός των αστικών αξιώσεων και τις κυρώσεις του νόμου για την προστασία του καταναλωτή (άρθρο 12 § 1). Εντούτοις, η πρόταση απερρίφθη, αφήνοντας για 2 ακόμα χρόνια τις εισπρακτικές εταιρείες να δρουν χωρίς εξειδικευμένη νομοθετική ρύθμιση.

3.2. Ο νόμος 3758/2009

3.2.1. Βασικές ρυθμίσεις

Ο ν. 3758/2009 αποτελείται 12 άρθρα¹⁸⁶. Με τις διατάξεις του, οριοθετείται το πεδίο δράσης των εισπρακτικών εταιρειών οι οποίες οφείλουν κατά την άσκηση της συναλλακτικής τους δραστηριότητας να επιδεικνύουν απόλυτο σεβασμό στις προϋποθέσεις που θέτει ένα ευνομούμενο κράτος και το οποίο απαιτεί άνευ ετέρου, το σεβασμό στα δικαιώματα του πολίτη, όπως αυτά κατοχυρώνονται, τόσο σε υπέρτερους κανόνες δικαίου, όπως στο Σύνταγμα, όσο και σε άλλα, παραλλήλως ισχύοντα, θεσμικά κείμενα (άρθρο 2). Σκοπός του είναι η θέσπιση αρχών συναλλακτικής συμπεριφοράς, κανόνων λειτουργίας και κρατικής εποπτείας επί των πρώην εισπρακτικών νυν εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, καθώς και η ρύθμιση των σχέσεών τους με τους δανειστές και τους οφειλέτες τους (άρθρο 1).

Αναμφίβολα η σημαντικότερη ρύθμιση είναι η ρητή απαγόρευση της είσπραξης απαιτήσεων ως μορφής επιχειρηματικής δραστηριότητας και της ανάθεσης της σε τρίτους (άρθρο 4 §§ 2 και 3). Στην αιτιολογική έκθεση του νόμου αναφέρεται ότι η είσπραξη απαγορεύτηκε στις εν λόγω εταιρείες, διότι η εισπρακτική δραστηριότητα είναι νομοθετημένη αρμοδιότητα που επιφυλάσσει η πολιτεία για τους δικηγόρους και τους δικαστικούς επιμελητές, επιβεβαιώνοντας έτσι την παρανομία της λειτουργίας των εισπρακτικών εταιρειών των προηγούμενων δεκαετιών.

Κατ' αποτέλεσμα οι εταιρείες δεν θα ονομάζονται πλέον «εισπρακτικές» αλλά «εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις» (άρθρα 1 και 3 § 3), και θα έχουν, ως αποκλειστικό καταστατικό σκοπό, την εξώδικη ενημέρωση οφειλετών για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων και απαιτητών χρηματικών οφειλών τους έναντι δανειστών, κα-

186. Για την ακρίβεια περιλαμβάνει 19 άρθρα εκ των οποίων τα πρώτα 12 αφορούν τις εισπρακτικές εταιρείες.

θώς και την διαπραγμάτευση του χρόνου, του τρόπου και των λοιπών όρων αποπληρωμής αυτών κατ' εντολή και λογαριασμό των δανειστών¹⁸⁷.

Οι εταιρείες εγγράφονται υποχρεωτικά στο δημόσιο βιβλίο που τηρείται στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή και ονομάζεται Μητρώο Εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις. Ο Υπουργός, προβαίνει σε έλεγχο νομιμότητας των εταιρειών που αιτούνται την εγγραφή τους, αρνούμενος αυτή, αν η εταιρεία δεν πληροί τους όρους του ν. 3758/2009, ενώ αν κάποια, ήδη εγγεγραμμένη εταιρεία παραβιάζει τις διατάξεις του νόμου, υφίσταται τις προβλεπόμενες κυρώσεις και ανακαλείται αυτοδικαίως η άδεια λειτουργίας τους (άρθρο 10). Τέλος οι εταιρείες υποχρεούνται να τηρούν ορισμένες προϋποθέσεις λειτουργίας, όπως να διαθέτουν επαρκή κτηριακή και τεχνολογική υποδομή, να απασχολούν εργατικό προσωπικό με ένα *minimum* επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και να διαθέτουν ελάχιστα ίδια κεφάλαια ύψους 350.000 ευρώ¹⁸⁸. Εξίσου σημαντική ρύθμιση είναι η απαγόρευση της εκχώρησης¹⁸⁹ ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων προς είσπραξη προς τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών ή προς οποιοδήποτε τρίτο, η οποία αναλύθηκε διεξοδικά ανωτέρω.

Στο πρώτο άρθρο προσδιορίζονται εννοιολογικά οι έννοιες των οφειλετών, των δανειστών και των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, της ληξιπρόθεσμης οφειλής και της ενημέρωσης των οφειλετών. Από αυτές αξίζει να σταθούμε στην έννοια των οφειλετών η οποία είναι ευρύτερη και περιλαμβάνει φυσικά και νομικά πρόσωπα αλλά και τον εγγυητή και τον καταναλωτή όπως ορίζονται στον ΑΚ και στις ειδικές διατάξεις για την προστασία του καταναλωτή. Με αυτόν τον τρόπο ο νομοθέτης επέκτεινε το θεσμικό πλέγμα παροχής έννομης προστασίας και στα πρόσωπα εκείνα που εμπλέκονται δευτερογενώς σε μία σύμβαση πίστωσης¹⁹⁰. Επίσης προβλέπονται οι αρχές που διέπουν την ενημέρωση των οφειλετών από τις εταιρείες ενημέρωσης και οριοθετούν το πεδίο δράσης τους, το οποίο καταλαμβάνει το στάδιο καθυστέρησης που έχει περιέλθει

187. Οποιαδήποτε εταιρεία που θα διατηρήσει ως καταστατικό σκοπό την είσπραξη απαιτήσεων, δύναται να ακυρωθεί λόγω αντίθεσης σε διάταξη νόμου σύμφωνα με το άρθρο 4^ο ν. 2190/1920.

188. Απαγορεύοντας έτσι, την ύπαρξη προσωπικών εταιρειών ενημέρωσης, όπως προβλέπεται και στον ορισμό τους. Πρόκειται σαφώς για έναν περιορισμό της ελευθερίας των εταιρειών ως προς την άσκηση της επιχειρηματικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας ο οποίος στοχεύει σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση «στην επίτευξη ενός σοβαρού και επαρκούς υποβάθρου λειτουργίας το οποίο να βοηθά στην περαιτέρω σωστή ανάπτυξη της αγοράς και εν τέλει εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών τόσο ως προς τους δανειστές όσο και προς τους οφειλέτες». Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας, ο ως άνω περιορισμός είναι πρόσφορος και αναγκαίος για την επίτευξη από το νόμο σκοπού.

189. Σημειωτέον ότι στο νομοσχέδιο απαγορευόταν ρητά η «εκχώρηση απαιτήσεων υπό μορφή πρακτορείας επιχειρηματικών (factoring)» εμπλέκοντας έτσι την νομοθετικά ρυθμιζόμενη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που δεν έχει ουδεμία σχέση με την απλή εισπρακτική δραστηριότητα.

190. *Ευαγγελάτου*, *Digesta* 2009, 100.

μια ληξιπρόθεσμη οφειλή, και εκτείνεται μέχρι το στάδιο έναρξης δικαστικών ενεργειών, συμπεριλαμβανομένης και της διαπραγμάτευσης για πιθανούς τρόπους αποπληρωμής των ποσών αυτών.

Προκειμένου οι εταιρείες να τηρούν, κατά τη λειτουργία τους, ένα ελάχιστο νομιμότητας, ο νόμος εισάγει μια «μαύρη λίστα» αθέμιτων και παραπλανητικών πρακτικών, από τις οποίες πρέπει να απέχουν οι εταιρείες, εγκαταλείποντας στο μέλλον συμπεριφορές που παραβιάζουν την αξιοπρέπεια την προσωπικότητα και την ιδιωτικότητα του πολίτη, προσβάλλουν τα χρηστά ήθη και δεν συνάδουν με το κοινό περί δικαίου αίσθημα. Άξιο παρατήρησης είναι πως πολλές από τις πρακτικές που αποτελούν της λίστας απαγορεύονται ήδη από υπάρχοντες και ισχύοντες νόμους (π.χ. η αντιποίηση επαγγέλματος της § 1 η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 175 Π.Κ, ή η δυσφήμιση της § 4 που απαγορεύεται από το άρθρο 362 Π.Κ).

3.2.2. Αποτελεσματικότητα νομοθετικής ρύθμισης

Αναφέρθηκε ότι τα ζητήματα που δημιούργησαν, κατά τη λειτουργία τους, οι εισπρακτικές εταιρείες στην αγορά και στην κοινωνία, μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: σ' αυτά που σχετίζονταν με την ύπαρξη τους και σ' αυτά που αναφύονταν κατά την λειτουργία τους. Και ενώ τα πρώτα επιλύθηκαν ακαριαία με την απαγόρευση της εισπρακτικής δραστηριότητας ως καταστατικού σκοπού των εταιρειών, όσον αφορά τα δεύτερα ο νομοθέτης προσπάθησε να επιλύσει πολλά από αυτά φτάνοντας μάλιστα αρκετές φορές σε ακρότητες και απαγορεύοντας συμπεριφορές που ούτως ή άλλως απαγορεύονταν από το νομοθέτη (άρθρα 2 και 6 § 5).

Σχετικά με τις πρακτικές που χρησιμοποιούσαν οι εισπρακτικές και προσέβαλλαν την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια των οφειλετών ο Έλληνας νομοθέτης εξασφάλισε την προστασία του οφειλέτη, τόσο με την γενική διάταξη του άρθρου 2¹⁹¹ όσο και με επί μέρους διατάξεις όπως το άρθρο 4 όπου αναφέρεται ότι «η εν γένει επιχειρηματική δράση των εταιρειών στην αγορά διέπεται από τις αρχές... του σεβασμού της προσωπικότητας, της ιδιωτικής ζωής...» αλλά κυρίως με τη λίστα *per se* αθέμιτων και παραπλανητικών πρακτικών των Εταιρειών προς τους οφειλέτες, η πλειοψηφία των οποίων απαγορεύει συμπεριφορές των εταιρειών που προσβάλλουν την προσωπικότητα και την ευπρέπεια των οφειλετών (άρθρο 5). Σε άλλα σημεία του νόμου ο νομοθέτης προσπάθησε να προστατεύσει τον οφειλέτη από *ad hoc* προσβλητικές συμπεριφορές όπως στην παρ. 4 του άρθρου 4, όπου αναφέρεται ότι η επικοινωνία με τον οφειλέτη πρέπει να γίνεται εντός ευ-

191. Σύμφωνα με το οποίο οι εταιρείες, που λειτουργούν σύμφωνα με τον νόμο αυτόν, υποχρεούνται να τηρούν τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

λόγου χρόνου και με συχνότητα οχλήσεων όχι πέραν της μίας ανά δεύτερη μέρα¹⁹². Στην ίδια διάταξη, διευκρινίζεται ότι η τηλεφωνική επικοινωνία στο χώρο εργασίας του οφειλέτη επιτρέπεται μόνο αν ο συγκεκριμένος αριθμός έχει δηλωθεί ως μοναδικός αριθμός επικοινωνίας με τον τελευταίο.

Σχετικά με τα αδικήματα της αντιποίησης επαγγέλματος και της απάτης, ο νομοθέτης απαγόρευσε ρητά την αντιποίηση του επαγγέλματος των Δικηγόρων και των Δικαστικών Επιμελητών (άρθρα 6 § 5 και 5 § 1) και την εμφάνιση των υπαλλήλων της εισπρακτικής ως υπαλλήλων της δανειστικής εταιρείας (άρθρα 6 § 2 και 5 § 1). Μάλιστα θέσπισε την υποχρέωση των εταιρειών σε κάθε επικοινωνία τους με τον οφειλέτη να δηλώνουν τα πλήρη στοιχεία τους, είτε γραπτή είτε προφορική.

Όσον αφορά στην αόριστη προσαύξηση των οφειλών με «έξοδα είσπραξης» από την εταιρεία, (αν και πλέον δεν υφίστανται στην κυριολεξία έξοδα είσπραξης), ο νομοθέτης στην τελευταία παρ. του άρθρου 4, διευκρινίζει ότι ο οφειλέτης δεν θα επιβαρύνεται με δαπάνες για την ανάθεση της Ενημέρωσης από τον δανειστή προς την εταιρεία, ενώ βάζει τέλος και στη μέχρι τώρα ακολουθούμενη πρακτική αμοιβής των εισπρακτικών με ποσοστά, ορίζοντας στην παρ. 4 του άρθρου 9, ότι δεν επιτρέπεται στις εταιρείες ενημέρωσης να συνδέουν την αμοιβή τους με την επιλογή εκ μέρους του οφειλέτη συγκεκριμένου τρόπου αποπληρωμής.

Για το ζήτημα της ενημέρωσης των οφειλετών για οφειλές πηγάζουσες από παράνομες και καταχρηστικές ρήτρες, ο νομοθέτης κατέστησε σαφές ότι δεν επιτρέπεται στο δανειστή να αναθέτει την ενημέρωση των οφειλετών για ληξιπρόθεσμες οφειλές που έχουν υποβληθεί σε ρύθμιση ή διακανονισμό¹⁹³ ή έχει παρέλθει ο χρόνος παραγραφής τους ή που προκύπτουν βάσει ΓΟΣ που έχουν κριθεί καταχρηστικοί δυνάμει αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων σύμφωνα με τα όσα ορίζει η ΥΑ Ζ1-798/2008 καθώς και των υπουργικών αποφάσεων που πρόκειται να εκδοθούν στο μέλλον με βάση την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 10 § 21 του ν. 2251/1994¹⁹⁴. Ακόμα όμως και αν, παρά τη διάταξη αυτή, ο δανειστής αναθέσει στην εταιρεία την ενημέρωση για οφειλή που προκύπτει από έναν τέτοιο όρο, αυτή καθ' αυτή η επικοινωνία της εταιρείας με τον οφειλέτη είναι παράνο-

192. Κατά την δημόσια διαβούλευση του νομοσχεδίου, στην οποία συμμετείχαν διακεκριμένοι ακαδημαϊκοί και νομικοί, εκπρόσωποι του κλάδου των εισπρακτικών εταιρειών, αλλά και φορείς όπως η ΤτΕ, η ΕΕΤ, η μη κυβερνητική οργάνωση ΚΕΠΚΑ, η ΑΑΠΔΠΧ κ.α, εκφράστηκαν αντιρρήσεις για την χρησιμοποίηση της αόριστης έννοιας του ευλόγου χρόνου ο οποίος μπορεί να δημιουργεί ανισότητες στην συμπεριφορά των εταιρειών απέναντι στους οφειλέτες καθώς ενδεχομένως η έννοια του ευλόγου χρόνου να ερμηνεύεται διαφορετικά από τους εκάστοτε υπεύθυνους των εταιρειών.

193. Μόνο στις περιπτώσεις όμως που ο διακανονισμός αυτός τηρείται όπως παρατήρησε η ΕΕΤ κατά τη δημόσια διαβούλευση.

194. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η προστασία των οφειλετών από πιθανές μελλοντικές συμβάσεις οι οποίες θα περιλάμβαναν τέτοιους ΓΟΣ

μη, διότι απαγορεύεται ρητά από την τελευταία παρ. του άρθρου 5. Με την ρύθμιση αυτή απαγορεύεται εξ αρχής από το νόμο η ενημέρωση για τους όρους που έχουν κριθεί καταχρηστικοί, με αποτέλεσμα ο οφειλέτης να δύναται να αρνηθεί την ενημέρωσή του για μία οφειλή σχετική με ΓΟΣ που έχει κριθεί καταχρηστικός, όχι μόνο γιατί αυτός είναι άκυρος και παράνομος, αλλά και γιατί η συμπεριφορά αυτή είναι αντίθετη στο ν. 3758/2009. Η ένταξη της διάταξης αυτής στο νόμο είναι σημαντική και για έναν άλλο λόγο: επεκτείνει την προστασία των διατάξεων του νόμου του καταναλωτή και σε οφειλέτες που δεν είναι καταναλωτές με την έννοια του ν. 2251/1994. Συγκεκριμένα, μπορεί να προστατευτεί από καταχρηστικούς ΓΟΣ κάθε οφειλέτης που ενημερώνεται για προκύπτουσες από αυτούς οφειλές, ήτοι σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 3 «φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως δανειολήπτες, εγγυητές ή καταναλωτές όπως ορίζονται στον Αστικό Κώδικα και στην νομοθεσία περί προστασίας του καταναλωτή». Δεν είναι απαραίτητο ο οφειλέτης να είναι καταναλωτής με την έννοια του ν. 2251/1994. Βασιζόμενος στο ν. 3758/2009 μπορεί να αρνηθεί την ενημέρωσή του για οφειλές από καταχρηστικούς ΓΟΣ λ.χ. και ο λιανοπωλητής που προμηθεύεται αγαθά για μεταπώληση.

4. Προστασία του οφειλέτη

Μετά την ανάλυση των προβλημάτων που αναφύονταν από τη λειτουργία αρχικά των εισπρακτικών εταιρειών και εν συνεχεία των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών, είναι απαραίτητο να πούμε δυο λόγια για το πώς μπορεί ο οφειλέτης να προστατευτεί από τις αθέμιτες πρακτικές κατά τη λειτουργία αυτών.

Αρχικά ο οφειλέτης θα στραφεί κατά του δανειστή με βάση την μεταξύ τους σύμβαση και εφόσον ο τελευταίος έχει παραβεί κάποια υποχρέωσή του. Για να στραφεί όμως, κατά της δανείστριας εταιρείας θα πρέπει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου ΑΚ 334. Πράγματι η εταιρεία ενημέρωσης έχει μια εσωτερική σχέση με την δανείστρια εταιρεία (συνήθως σύμβαση έργου) που την καθιστά βοηθό εκπλήρωσης αυτής¹⁹⁵ και η συμπεριφορά της βρίσκεται εντός του πλαισίου των δραστηριοτήτων, που της έχει αναθέσει η δανείστρια εταιρεία. Η ενοχική υποχρέωση που αθετείται είναι αυτή του 288 ΑΚ, ενώ και η προϋπόθεση του πταίσματος συντρέχει αφού απαιτείται τουλάχιστον αμέλεια. Συνεπώς, η δανείστρια εταιρεία θα ευθύνεται απέναντι στον οφειλέτη για το πταίσμα της εταιρείας, κυρίως σε αποζημίωση (ΑΚ 335 επ, 362 επ, 382 επ).

195. Δεν παίζει ρόλο το γεγονός ότι η εισπρακτική/εταιρεία ενημέρωσης είναι ανεξάρτητη επιχείρηση αφού η κρατούσα γνώμη δεν είναι απαραίτητη η εξάρτηση του βοηθού εκπλήρωσης από τον κύριο της υπόθεσης αλλά αρκεί να είναι ανεξάρτητος επιχειρηματίας, εφόσον όμως ο κύριος της υπόθεσης ασκεί κάποια γενική εποπτεία σ αυτόν.

Η ίδια η εταιρεία, που λειτουργεί ως προστηθείσα του δανειστή¹⁹⁶, ευθύνεται απέναντι στον οφειλέτη αδικοπρακτικά, με βάση τα άρθρα ΑΚ 922 και 914, αν οι πράξεις της συνιστούν αδικοπραξία, αφού και εδώ συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 922 οι οποίες είναι κοινές με αυτές του άρθρου ΑΚ 334¹⁹⁷. Μάλιστα μετά το ν. 3758/2009, ο οφειλέτης μπορεί τον χρησιμοποιεί ως μία επιπλέον βάση για να θεμελιώσει το παράνομο του ΑΚ 914. Η ευθύνη από αδικοπραξία μπορεί να περιλαμβάνει, εκτός από την αποζημίωση, και υποχρέωση ικανοποίησης ηθικής βλάβης του οφειλέτη (ΑΚ 932)¹⁹⁸. Ενδοσυμβατική ευθύνη δεν συνίσταται διότι καμία ενοχική σχέση δεν συνδέει τον οφειλέτη με την εταιρεία.

Ο οφειλέτης, εφόσον είναι και καταναλωτής, μπορεί να ακολουθήσει την οδό της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, απευθυνόμενος είτε στο ΣτΚ¹⁹⁹ είτε στο ΜΤΕΥ²⁰⁰, εάν ο αντισυμβαλλόμενος δανειστής είναι πιστωτικό ίδρυμα. Σημαντική είναι η διάταξη του άρθρου 9 § 5 που καθιερώνει εις ολόκληρον ευθύνη του δανειστή και της εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών απέναντι στον οφειλέτη για παράβαση του άρθρου. Τέλος στο άρθρο 10 θεσπίζονται και διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης του νόμου.

5. Κριτική τοποθέτηση - Μελλοντικές προοπτικές

Ο ν. 3758/2009 υπήρξε η πρώτη προσπάθεια ρύθμισης του ζητήματος των εισπρακτικών εταιρειών. Ο νομοθέτης προσπαθώντας να προστατεύσει τον καταναλωτή αλλά και τους πολίτες εν γένει, προέβη σε πολύ σημαντικές αλλαγές με κυρίαρχη την απαγόρευση είσπραξης οφειλών και εκχώρησης ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων. Η προσπάθεια όμως αυτή δεν φάνηκε να αποδίδει τα μέγιστα, καθώς οφειλέτες συνεχίζουν να καταγγέλλουν ανάρμοστες συμπεριφορές από τις εταιρείες ενημέρωσης. Το πρωτόκολλο

196. Δούβλης, ΔΕΕ 2009, 772.

197. Δεδομένου ότι, η απαίτηση εξάρτησης του προστηθέντος από τον προστήσαντα κατά την ΑΚ 922, που θεωρούνταν ως η βασική διαφορά μεταξύ των δύο διατάξεων, δεν γίνεται πια δεκτή από τη θεωρία.

198. π.χ. όταν προσβάλλεται το δικαίωμα στην προσωπικότητα του οφειλέτη ή όταν η εισπρακτική προβαίνει σε παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων του οφειλέτη ΕφΑθ 54/2006, ΕλλΔνη 2006, 1702 επ.

199. Τα σχετικά με τη λειτουργία της ανεξάρτητης αρχής του ΣτΚ, προβλέπονται στον ν. 3297/2004. Μάλιστα ο ΣτΚ διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στην νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος των εισπρακτικών εταιρειών, ξεκινώντας μια αυτεπάγγελτη έρευνα, ευρείας κλίμακας στο πλαίσιο της οποίας, συγκεντρώθηκαν στοιχεία για την σύσταση λειτουργία και δράση των εισπρακτικών εταιρειών στη χώρα μας, και τα οποία απειτέλεσαν το περιεχόμενο της ετήσιας έκθεσης της Αρχής του έτους 2008, και βάση της νομοθετικής πρωτοβουλίας, όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του ν. 3758/2009.

200. Το 2009 σύμφωνα με την ετήσια έκθεσή του Μ.Τ.Ε.Υ, έλαβε 154 τηλεφωνικές κλήσεις και 25 γραπτές καταγγελίες με παράπονα για ανάρμοστη συμπεριφορά των συνεργαζόμενων, με τις τράπεζες εταιρειών ενημέρωσης.

συμπεριφοράς που προέβλεπε ο νόμος, λόγω της οικονομικής κρίσης και της αδυναμίας των νοικοκυριών να αποπληρώσουν τις οφειλές τους καταστρατηγείται συστηματικά.

Γι' αυτό το λόγο το Υπουργείο Οικονομίας επεξεργάζεται ήδη, ένα μόλις χρόνο μετά την ψήφιση του ν. 3758/2009, νέο νομοσχέδιο για τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, το οποίο προβλέπει την επιβολή βαρύτατων προστίμων (ακόμα και τη διαγραφή από το μητρώο των επιχειρήσεων που συνεπάγεται διακοπή της λειτουργίας), σε περίπτωση που οι εταιρείες ενοχλούν για περισσότερη από μία φορά το μήνα ή επικοινωνούν με συγγενικά πρόσωπα ή ακόμα και με τον εργοδότη του οφειλέτη. Επίσης όλες οι συνομιλίες των εταιρειών θα μαγνητοφωνούνται υποχρεωτικά ενώ η αρμόδια Γενική Γραμματεία καταναλωτή αποκτά το δικαίωμα να ζητά από τις τηλεπικοινωνιακές εταιρείες τα αρχεία των συνομιλιών ανάμεσα στις εισπρακτικές και τους οφειλέτες. Ακόμα διευρύνεται ο κατάλογος των πρακτικών που ακολουθούν οι εν λόγω εταιρείες και οι οποίες χαρακτηρίζονται άνευ ετέρου, ως αθέμιτες. Για παράδειγμα θα απαγορεύεται η εισπρακτική εταιρεία να ενοχλεί τους συγγενείς του οφειλέτη, να προσεγγίζει γείτονες, τον εργοδότη του ή μέλη της οικογένειάς του. Ακόμα ορίζεται συγκεκριμένο ωράριο για την επικοινωνία της εταιρείας με τον οφειλέτη. Τέλος δύο πολύ βασικές ρυθμίσεις είναι ότι οι απαγορεύσεις σχετικά με τη συχνότητα των τηλεφωνικών οχλήσεων θα ισχύουν πλέον και για τις ίδιες τις τράπεζες, καταπολεμώντας φαινόμενα εμφάνισης των υπαλλήλων των εισπρακτικών ως υπαλλήλων των Τραπεζών, ενώ θεσπίζονται περιορισμοί και για τους δικηγόρους σε μια προσπάθεια να αποτραπούν φαινόμενα μεταφοράς των αθέμιτων εισπρακτικών μεθοδεύσεων σε δικηγορικά γραφεία²⁰¹. Απομένει λοιπόν να δούμε αν η νέα αυτή πρωτοβουλία θα επιφέρει μια λύση στο πρόβλημα των εισπρακτικών εταιρειών.

Είναι γεγονός ότι το πρόβλημα των υπό εξέταση εταιρειών, μπορούσε, αν όχι να λυθεί, πάντως να μετριαστεί με την εφαρμογή των κείμενων νόμων ακόμα και χωρίς θέσπιση *ad hoc* νομοθετήματος. Οι διατάξεις περί της προστασίας του καταναλωτή, της ιδιωτικής ζωής, του τραπεζικού απορρήτου, της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, σε συνδυασμό με την προστασία της προσωπικότητας και της οικονομικής ελευθερίας συνιστούσαν ένα πλήρες πλαίσιο προστασίας από τις πρακτικές των εισπρακτικών εταιρειών. Εντούτοις, όλες αυτές οι διατάξεις είναι διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετήματα, πράγμα που δυσκόλευε τον μη νομικό απλό πολίτη να γνωρίζει ποια ήταν τα δικαιώματά του απέναντι στις εισπρακτικές εταιρείες. Η συγκέντρωση των κανόνων σε ένα νομοθέτημα σχετικό με το θέμα ήταν αναμφίβολα μια πράξη, ιδιαίτερα βοηθητική για τον καταναλωτή ο οποίος ξέρει που να ανατρέξει όταν ενοχλείται από τις πρακτικές μίας τέτοιας εταιρείας. Επίσης και ο νομικός μπορεί να βασίσει τις αξιώσεις του απευθείας στο ν. 3758/2009

201. Real news της 29^{ης} Αυγούστου 2010, τεύχος οικονομία, σ. 6

χωρίς να ανατρέχει σε όλα τα παραπάνω νομοθετήματα. Αν και η θέσπιση ενός νόμου σχετικού με τις εισπρακτικές εταιρείες, ήταν αναγκαία για την ελληνική κοινωνία, τα πράγματα δεν άλλαξαν ουσιαστικά. Οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών εξακολουθούν σε πολλές περιπτώσεις να μετέρχονται αθέμιτες πρακτικές, προκαλώντας προβλήματα στους καταναλωτές. Για να καταστεί η νομοθετική προσπάθεια αποτελεσματική θα πρέπει να συνδυαστεί και με μεθόδους και όργανα που θα ελέγχουν την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου. Επομένως, η θέσπιση ειδικών τμημάτων στην Γενική Γραμματεία Προστασίας Καταναλωτή, με αποκλειστικό στόχο τον έλεγχο των εν λόγω εταιρειών, θα αποτελεσματικότερη για την επίλυση του ζητήματος.

Κεφάλαιο Γ´

Διαχείριση από τις εταιρείες των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών

1. Το ζήτημα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων οφειλετών από την εταιρεία πριν και μετά το ν. 3758/2009

1.1 Εισαγωγή

Από τα βασικότερα ζητήματα, που δημιουργήθηκαν κατά τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών, ήταν η χρησιμοποίηση από αυτές των προσωπικών δεδομένων, που είχαν εμπιστευτεί οι οφειλέτες στη δανείστρια εταιρεία στα πλαίσια της μεταξύ τους σύμβασης. Όπως αναφέρει και ο ΣτΚ στο σχετικό δελτίο τύπου: «Οι εισπρακτικές εταιρείες γίνονται λήπτες προσωπικών δεδομένων των οφειλετών δίχως να έχουν νόμιμο συμφέρον από τη στιγμή που στοιχεία κρίσιμα για την κοινωνικοοικονομική ζωή των οφειλετών έρχονται σε γνώση προσώπων που δεν φέρουν την ιδιότητα δημόσιου λειτουργού (όπως ο δικηγόρος και ο δικαστικός επιμελητής), ο οποίος βαρύνεται με καθήκον εχεμύθειας, ούτε συνδέονται με τη δανείστρια επιχείρηση με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή κάποιου είδους αντιπροσώπευση²⁰² ».

Η ανάγκη για προστασία των προσωπικών δεδομένων, αρχικά σε κοινοτικό και αργότερα σε εθνικό επίπεδο, έγινε φανερή από πολύ νωρίς. Τα πρώτα νομοθετήματα για την προστασία προσωπικών δεδομένων εμφανίζονται σε εθνικά δίκαια της δεκαετίας του '70²⁰³. Σε κοινοτικό επίπεδο θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα η οδηγία 95/46/ΕΚ²⁰⁴ για τη προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθ' εναρμόνιση της οποίας ψηφίστηκε ο ν. για την προστασία από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ν. 2472/1997)²⁰⁵. Ο νόμος εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εμπίπτουσα στους ορισμούς του άρθρου 2, και προστατεύει, από την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων, μόνο φυσικά και όχι νομικά πρόσωπα. Το

202. Έχει ήδη γίνει λόγος για την σχέση μεταξύ δανειστή και εισπρακτικής και όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, η διαπίστωση αυτή, στην οποία μάλιστα στηρίχτηκε και η αιτιολογική έκθεση του νόμου, δεν είναι ορθή στην απολυτότητά της, καθώς η σχέση αντιπροσώπευσης μεταξύ εισπρακτικής και δανείστριας εταιρείας είναι από τις πλέον συνηθισμένες μορφές σύνδεσης.

203. Πρόκειται κυρίως για τις αντίστοιχες νομοθεσίες του γερμανικού ομόσπονδου κράτους της Έσσης (1970), στη συνέχεια της Σουηδίας (1973) της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (1977), της Αυστρίας, Γαλλίας, Δανίας και Νορβηγίας (1978) καθώς και του Λουξεμβούργου (1979) της Ισλανδίας (1981) κ.α.

204. Η οποία εξειδικεύτηκε περαιτέρω με πολλές Οδηγίες ή Κανονισμούς όπως λ.χ. με την οδηγία 97/66/ΕΚ η οποία αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2002/58/ΕΚ, ο Κανονισμός 45/2001 κ.α

205. ΦΕΚ/Α' /50/10.4.1997. Ο ν. 2472/1997 τροποποιήθηκε με το ν. 3471/2006 (ΦΕΚ/Α' /133/28.6.2006).

δικαίωμα προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων κατοχυρώνεται και συνταγματικά με τη ρύθμιση του άρθρου 9Α Σ.

Για να εφαρμόζεται ο νόμος αυτός στις εισπρακτικές εταιρείες και τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών πρέπει η επεξεργασία, να συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά που αυτός απαιτεί αυτός, ως προς τις έννοιες των προσωπικών δεδομένων και του υποκειμένου τους. Τόσο οι εισπρακτικές εταιρείες όσο και οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, κατά τη λειτουργία τους γίνονται γνώστες διαφόρων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των οφειλετών, που αφορούν την οικονομική τους κατάσταση, και ειδικότερα τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους ενώ αρκετές φορές ενημερώνονται και για την εργασιακή τους κατάσταση²⁰⁶. Επίσης για να έρθουν σε επαφή με τον οφειλέτη πληροφορούνται τα στοιχεία επικοινωνίας του²⁰⁷, όπως το ονοματεπώνυμο και τα λοιπά στοιχεία της ταυτότητάς του αλλά και τον αριθμό του τηλεφώνου του (οικίας, κινητό ή εργασίας)²⁰⁸.

Τα στοιχεία αυτά, αναφέρονται στο υποκείμενο των δεδομένων, εμπίπτουν στην έννοια του νόμου (άρθρο 2 στοιχ. α' ν. 2472/1997), και αντίστοιχα στις κατηγορίες: α) οικονομικής κατάστασης, β) εργασίας και γ) στοιχείων αναγνώρισης, όπως διαμορφώθηκαν²⁰⁹ οι κατηγορίες αυτές, από την ΑΠΔΠΧ²¹⁰. Πρόκειται για απλά και όχι ευαίσθητα δεδομένα, των οποίων η απαρίθμηση στον νόμο είναι αποκλειστική (άρθρο 2 στ. β).

Ως επεξεργασία από την εισπρακτική ή την εταιρεία ενημέρωσης νοείται κυρίως η χρήση²¹¹, αλλά και η συλλογή²¹² ή η καταχώριση²¹³ των δεδομένων, εάν τα στοιχεία που

206. Όπως π.χ. παρούσα εργασία, αμοιβές και κρατήσεις.

207. Είτε αυτά που έχει δώσει ο ίδιος εξ' αρχής, στην συμβαλλόμενη με αυτόν εταιρεία, είτε και άλλα που ανευρίσκονται στη συνέχεια μετά από σχετική έρευνα των αρμόδιων υπαλλήλων της εταιρείας ή της εισπρακτικής.

208. Οι αριθμοί τηλεφώνου (κινητού αλλά και σταθερού) αποτελούν προσωπικό δεδομένο, σύμφωνα με την ΑΠΔΠΧ 69/2008 (Τ.Ν.Π.ΔΣΑ) απόφαση «καθώς αποτελεί πληροφορία η οποία αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων Ο κάτοχος του τηλεφωνικού αριθμού μπορεί να προσδιοριστεί αμέσως με αναζήτηση μέσω υπηρεσία τηλεφωνικού καταλόγου που παρέχεται από διάφορες εταιρείες ή ακόμα και αν ο αριθμός έχει χαρακτηριστεί ως απόρρητος, εμμέσως μέσω των αρχείων που τηρούν οι πάροχοι υπηρεσιών τηλεφωνίας».

209. Τα παραδείγματα κατηγοριών των (απλών και όχι ευαίσθητων) προσωπικών δεδομένων παρατίθενται στη σελίδα 4 του Εντύπου 2.0 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

210. Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Πρόκειται για ανεξάρτητη επταμελή διοικητική αρχή που λειτουργεί από το 1997 (άρθρα 15 επ ν. 2472/197) και έχει ως κύρια αποστολή της τον έλεγχο της εφαρμογής του προστατευτικού για τα προσωπικά δεδομένα νομοθετικού πλαισίου.

211. Ο όρος «χρήση» προσωπικών δεδομένων είναι ο πιο γενικός από όλες τις έννοιες που συνιστούν εργασίες υπαγόμενες στην ευρύτερη έννοια της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Πρόκειται για κάθε εργασία που πραγματοποιείται και εφαρμόζεται επί προσωπικών δεδομένων (εκτός ίσως από τη συλλογή, ιδίως στην πρώτη στοιχειώδη, φάση της αναζήτησης των δεδομένων) θα μπορούσε να θεωρηθεί υπαγόμενη στην έννοια της χρήσης.

212. Πρόκειται για τη φάση της αναζήτησης, της λήψης γνώσης και της για την ύπαρξη των προσωπικών δεδομένων, της εύρεσης και της λήψης τους με πρόθεση περαιτέρω επεξεργασίας τους.

τους παρείχαν οι δανειστές ήταν ελλιπή. Σε κάθε περίπτωση υπεύθυνος επεξεργασίας κατά την έννοια του νόμου (άρθρο 2 στ. ζ), είναι ο δανειστής ο οποίος καθορίζει τον σκοπό της επεξεργασίας, που είναι, ανάλογα με το είδος της εταιρείας, η είσπραξη των οφειλομένων ή η ενημέρωση των οφειλετών για τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις τους, καθώς και τον τρόπο αυτής. Η εισπρακτική εταιρεία αποτελούσε την «εκτελούσα την επεξεργασία (άρθρο 2 στ. η)» στην οποία προέβαινε για λογαριασμό του δανειστή, κινούμενη εντός του πλαισίου οδηγιών του υπεύθυνου επεξεργασίας και βαρυνόμενη αναλόγως με τις αντίστοιχες ευθύνες. Αντίθετα η υπ' αριθμόν 2887/2010 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, υποστήριξε ότι η εισπρακτική εταιρεία δεν λειτουργούσε ως εκτελούσα την επεξεργασία, αλλά ως «τρίτη» (άρθρο 2 στ. θ)²¹⁴. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών για λογαριασμό της δανειστρίας εταιρείας μπορούσε να γίνεται στο πλαίσιο της σχέσης αντιπροσώπευσης²¹⁵ μεταξύ της εισπρακτικής και του δανειστή ή να συνιστά εκπλήρωση συμβατικής υποχρέωσης της εισπρακτικής όταν ανάμεσα σε αυτήν και την δανειστρία εταιρεία υπάρχει σύμβαση έργου ή εντολής²¹⁶.

Η εξουσιοδοτική για την επεξεργασία σύμβαση μεταξύ της δανειστρίας και της εισπρακτικής ή της εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών, πρέπει να περιέχει ειδική ρήτρα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων που περιέχονται σε γνώση του εκτελούντα, με την οποία να διασφαλίζεται α) η ασφάλεια και το απόρρητο της επεξεργασίας (άρθρο 10 § 4) β) η μη χρήση των δεδομένων για άλλο σκοπό και γ) η μη διαβίβασή τους σε τρίτους²¹⁷. Εξάλλου, η σχετική ανάθεση γίνεται υποχρεωτικά εγγράφως σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 10, αφού πρόκειται για ανάθεση σε μη εξαρτώμενο από τον υπεύθυνο επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, εργοληπτικό φορέα (outsourcing), όπως συμβαίνει κατά κόρον με τις εισπρακτικές εταιρείες/ εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών²¹⁸. Επίσης, απαραίτητη προϋπόθεση για να είναι σύννομη η ανάθεση στην εισπρακτική, ήταν να τηρήσει η δανειστρία τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 10, σχετικά με την επιλογή

213. Ως καταχώριση νοείται η ένταξη των προσωπικών δεδομένων στη σφαίρα γνώσης ή επέμβασης του πραγματοποιούντα την επεξεργασία με σκοπό τη λήψη γνώσης αυτών (ευχέρεια πρόσβασης στα δεδομένα), την απλή διατήρηση ή και την περαιτέρω επεξεργασία του. Η καταχώριση μπορεί να γίνεται με εγγραφή, ανιγραφή, ή αυτούσια τοποθέτηση των προσωπικών δεδομένων σε ένα πληροφοριακό σύστημα, έστω και στιγμιαία.

214. Αν γίνει δεκτή αυτή η άποψη τότε η εισπρακτική έχει την ιδιότητα της προστηθείσας όσον αφορά στην ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας ενώπιον των τυχόν ζημιωθέντων από παράνομη πράξη του. Πρόκειται για κανόνα ο οποίος παραπέμπει στην (συμβατική ή αδικοπρακτική) ευθύνη του προστήσαντος, όπως αυτή προβλέπεται από τα άρθρα 334 και 922 ΑΚ αλλά και στην ποινική ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας όπου, για την περίπτωση τέλεσης ποινικών αδικημάτων του άρθρου 22 εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του Π.Κ. περί συμμετοχής.

215. ΑΠΔΠΧ 20/2001, Τ.Ν.Π ΔΣΑ' ΑΠΔΠΧ 482/2001 Τ.Ν.Π ΔΣΑ' ΑΠΔΠΧ 59/2009, Δνη 2010,300 επ.

216. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος*, Προσωπικά Δεδομένα, 2005, 88 επ.

217. ΑΠΔΠΧ 50/2002, Τ.Ν.Π ΔΣΑ.

218. *Δούβλης*, ΔΕΕ 2009, 770.

ενός προσώπου που να διαθέτει τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα και να παρέχει επαρκείς εγγυήσεις από πλευράς τεχνικών γνώσεων και προσωπικής ακεραιότητας για την τήρηση του απορρήτου.

Στην σύμβαση μεταξύ του δανειστή-υπεύθυνου επεξεργασίας και της εταιρείας-εκτελούσας την επεξεργασία, ενδέχεται να συμφωνηθεί επιμερισμός της ευθύνης ανάμεσα στα μέρη. Εντούτοις, όριο του επιμερισμού είναι η ιδιότητα του κάθε μέρους ως υπεύθυνου επεξεργασίας ή εκτελούντα την επεξεργασία, δεδομένου ότι η ιδιωτική αυτονομία δεν είναι δυνατόν να παρεκκλίνει από τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του άρθρου 2. Επομένως, μία σύμβαση ανάμεσα σε έναν δανειστή π.χ. τράπεζα και μια εισπρακτική, σύμφωνα με τη οποία η τράπεζα δεν ευθύνεται για την τυχόν παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που έχει αναθέσει στην τελευταία ήταν άκυρη ως αντίθετη στον νόμο (άρθρα 332, 174 ΑΚ) και τα χρηστά ήθη (άρθρο 178 ΑΚ)²¹⁹.

1.2. Νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων οφειλετών από την εισπρακτική εταιρεία

Για να διαπιστώσουμε τη νομιμότητα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών του δανειστή από την εισπρακτική εταιρεία θα ακολουθήσουμε, ελλείψει ειδικού νομοθετικού πλαισίου, την προβλεπόμενη από το ν. 2472/1997, δοκιμασία των τριών σταδίων²²⁰. Αρχικά ερευνάται αν η επεξεργασία ακολουθεί τις τέσσερις αρχές που περιγράφονται στο άρθρο 4. Αν διαπιστωθεί ότι δεν τηρείται κάποια από τις αρχές αυτές, η επεξεργασία κρίνεται παράνομη και δεν συντρέχει λόγος η εξέταση να προχωρήσει στα επόμενα στάδια. Στη συνέχεια ερευνάται αν υπάρχει η συγκατάθεση του υποκειμένου και αν αυτή πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος (άρθρο 5 ν. 2472/1997). Τέλος, εάν δεν υπάρχει συγκατάθεση ή η συγκατάθεση δεν είναι νόμιμη, ερευνάται αν η συγκεκριμένη επεξεργασία εμπίπτει στις εξαιρετικές περιπτώσεις που ο νόμος δεν απαιτεί συγκατάθεση του υποκειμένου²²¹.

Επιπλέον, προκειμένου να είναι νόμιμη η επεξεργασία, πρέπει να συντρέχουν και οι διαδικαστικές προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, ήτοι η γνωστοποίηση (άρθρο 6) της επεξεργασίας στην ΑΠΔΠΧ από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, η τήρηση του απόρρητου

219. Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος (2005), 88.

220. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Προσωπικά δεδομένα, Η νομική ρύθμιση της ηλεκτρονικής επεξεργασίας τους, 2007, 39 επ.

221. Ως υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων, στο άρθρο 2 στ. γ ορίζεται «το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιοριστεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική». Στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών υποκείμενα είναι οι οφειλέτες αλλά και οι εγγυητές καθώς και τα δικά τους προσωπικά δεδομένα δέονται επεξεργασία από αυτές τις εταιρείες.

χαρακτήρα της επεξεργασίας (άρθρο 10) καθώς και η ενημέρωση των οφειλετών γι αυτήν (άρθρο 11).

Σε πρώτο στάδιο, σύμφωνα με το άρθρο 4, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει, να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο²²² και για σκοπούς νόμιμους, καθορισμένους και σαφείς. Καθορισμένος είναι ο σκοπός, όταν το υποκείμενο έχει ενημερωθεί γι αυτόν ή έχει δώσει τη συγκατάθεσή του ή αναφέρεται στην γνωστοποίηση στην ΑΠΔΠΧ, πριν από τη διενέργεια της επεξεργασίας. Εντούτοις, στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών εντοπιζόταν μία θεμιτή εξαίρεση από την αρχή του καθορισμένου σκοπού. Μια τέτοια εξαίρεση θεμελιώνεται μόνο²²³ εφόσον ο επιγενόμενος σκοπός (πρόκειται μόνο για συμπληρωματικό σκοπό) που υιοθετείται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα αυτήν, είναι απόλυτα συναφής τελολογικά ή λογικά προς τον αρχικά καθορισμένο σκοπό και εφόσον βέβαια γνωστοποιηθεί στην ΑΠΔΠΧ και στο υποκείμενο, χωρίς καθυστέρηση (άρθρο 6 ν. 2472/1997). Έτσι, στην υπ' αριθμόν 20/2001 απόφασή, η ΑΠΔΠΧ κατέληξε πως ήταν νόμιμη η επεξεργασία οικονομικών δεδομένων από την εκτελούσα την επεξεργασία εισπρακτική στα πλαίσια του σκοπού αντιπροσώπευσης που περιλάμβανε τη διενέργεια δικαστικών και εξωδίκων ενεργειών για λογαριασμό του αντιπροσωπευομένου.

Ο σκοπός είναι νόμιμος όταν δεν αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη νόμου ή στο Σύνταγμα, και φυσικά όταν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του ν. 2472/1997²²⁴. Συνεπώς μετά το ν. 3758/2009, αν ο σκοπός μιας εταιρείας είναι να προβαίνει στην είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών αντιπροσωπεύοντας τον δανειστή ο σκοπός δεν είναι νόμιμος, διότι αντιβαίνει στο άρθρο 4 § 3 του ν. 3758/2009. Αλλά και η ίδια η μέθοδος της επεξεργασίας πρέπει να είναι νόμιμη, να διενεργείται δηλαδή με τρόπο που να μην παραβιάζει τις ελευθερίες και τα δικαιώματα του υποκειμένου²²⁵.

Ακόμα τα προσωπικά δεδομένα, πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερο από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας (άρθρο 4 § 1β). Τα δεδομένα που επεξεργαζόταν η εισπρακτική έπρεπε να είναι απαραίτητα για την

222. Για να είναι νόμιμη και θεμιτή η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από την εισπρακτική εταιρεία θα πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) το υποκείμενο να ενημερώνεται για την επεξεργασία, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 του ν. 2472/1997 β) να έχει δοθεί η προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου, γ) να έχει γνωστοποιηθεί στην ΑΠΔΠΧ η έναρξης επεξεργασίας και η σύσταση και λειτουργία αρχείου αν υπάρχει και δ) η συλλογή των δεδομένων να είναι απόρρητη και να διενεργούνται με τις εγγυήσεις του άρθρου 10 ν. 2472/1997

223. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 118.

224. *Ιγγλεζάκης* (2008²), 233.

225. Δεν μπορεί για παράδειγμα η εισπρακτική να χρησιμοποιεί τον αριθμό τηλεφώνου της εργασίας του οφειλέτη όταν έχει και αυτόν της οικίας του ούτε να τον καλεί Κυριακές ή γενικά μέρες αργίας.

επίτευξη του σκοπού της επεξεργασίας και σχετικά με αυτόν²²⁶. Για παράδειγμα, αν η εισπρακτική είχε αναλάβει, την εισπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών του οφειλέτη από καταναλωτικό δάνειο δεν χρειαζόταν να λάβει γνώση και για άλλες οφειλές του προς την τράπεζα, ενώ αν γνώριζε τον αριθμό τηλεφώνου της οικίας του και μπορούσε να έρθει σε επαφή μαζί του, δεν χρειαζόταν να διαθέτει και τον αριθμό τηλεφώνου της εργασίας του. Τέλος, τα δεδομένα έπρεπε να διατηρούνται από την εταιρεία μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτούνταν, κατά την κρίση της ΑΠΔΠΧ, για τη πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής και της επεξεργασίας²²⁷, να είναι ακριβή, δηλ. να ανταποκρίνονται στην τρέχουσα πραγματικότητα και να υποβάλλονται σε ενημέρωση εφόσον αυτό είναι απαραίτητο. Ειδικότερα, όσον αφορά στην ενημέρωση, η δανείστρια εταιρεία, ιδιαίτερα αν ήταν πιστωτικό ίδρυμα, φρόντιζε να την εξασφαλίσει μέσω της προτεινόμενης στους πελάτες σχετικής προδιατυπωμένης υπεύθυνης δήλωσης επεξεργασίας των προσωπικών τους δεδομένων, όπου περιλαμβανόταν κατά κανόνα η υποχρέωση του πελάτη-υποκειμένου να ενημερώνει την εταιρεία εγκαίρως για κάθε τυχόν μεταβολή των γνωστοποιούμενων προς αυτήν προσωπικών του δεδομένων (συνήθως διεύθυνση, αριθμοί τηλεφώνων κ.λπ)²²⁸.

Στο δεύτερο στάδιο βασικό ρόλο παίζει η συγκατάθεση του υποκειμένου. Αν και στο Αστικό Δίκαιο²²⁹, ως συγκατάθεση νοείται τόσο η συναίνεση (236 ΑΚ εκ των προτέρων συγκατάθεση) όσο και η έγκριση (238 ΑΚ εκ των υστέρων συγκατάθεση) στο ν. 2472/1997 ως συγκατάθεση νοείται μόνο η συγκατάθεση πριν από την επεξεργασία, και, το αργότερο, κατά την έναρξή της (άρθρο 2 § 1α ν. 2472/1997).

Η συγκατάθεση πρέπει να είναι ελεύθερη, ειδική και ρητή δήλωση βουλήσεως που εκφράζεται με τρόπο σαφή και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα προσωπικά δεδομένα που το αφορούν. Ελεύθερη είναι η συγκατάθεση η οποία δεν αποτελεί προϊόν πλάνης, απάτης, απειλής, ανάγκης ή σχέσης εξάρτησης του υποκειμένου από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και γενικότερα συγκατάθεση που δεν έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή στα χρηστά ήθη²³⁰. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ελεύθερη η συγκατάθεση που παρέχεται με τη σύναψη σύμβασης η οποία περιέχει ως ΓΟΣ δυνατότητες επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων²³¹ αφού ο καταναλωτής, όντας σε καθεστώς συναλ-

226. Απαγορεύεται να ενημερώνεται η εισπρακτική για άλλα ζητήματα που δεν είναι σχετικά με τον σκοπό της επεξεργασίας όπως για την ημερομηνία γέννησης του οφειλέτη, την οικογενειακή του κατάσταση την καταγωγή του κ.α.

227. *Αλεξανδρίδου-Αιγυπτιάδου* (2007), 52.

228. *Δούβλης*, ΔΕΕ 2009, 770.

229. *Γεωργιάδης*, Γενικές αρχές αστικού δικαίου, 2002, 627 επ.

230. *Αλεξανδρίδου-Αιγυπτιάδου* (2007), 58.

231. Εφαθ 147/2004, ΕΤρΑΕΧΡΔ 2004,372 επ.

λακτικής αδυναμίας, δεν δίνει ελευθέρα τη συγκατάθεση του και δεν ενημερώνεται επαρκώς. Η διαπίστωση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία στο πεδίο των εισπρακτικών εταιρειών, αφού οι τελευταίες συνεργαζόμενες κατά κόρον με τραπεζικά ιδρύματα, χρησιμοποιούσαν αυτήν την μορφή λήψης της συγκατάθεσης του υποκειμένου. Τέλος ρητή είναι η συγκατάθεση όταν εκδηλώνεται με τέτοια μέσα²³² ώστε να συνάγεται άμεσα η σχετική δήλωση του υποκειμένου. Σε σπάνιες περιπτώσεις ωστόσο ενδέχεται να θεωρηθεί νόμιμη και η σιωπηρή συγκατάθεση, όταν προκύπτει από τον συνδυασμό των περιστάσεων που συνοδεύουν την επεξεργασία, όπως π.χ. αν ο οφειλέτης δεχόταν την επικοινωνία της εισπρακτικής στο τηλέφωνο της οικίας του αναντίρρητα, επί μακρόν²³³.

Στο νόμο (άρθρο 5 § 2) προβλέπονται ορισμένες περιπτώσεις, οι οποίες, όταν συντρέχουν, καθιστούν την επεξεργασία νόμιμη και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου. Στο ζήτημα των εισπρακτικών εταιρειών η επεξεργασία ήταν νόμιμη, ελλείψει συγκατάθεσης, όταν ήταν αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης (περ. α) ή όταν η επεξεργασία ήταν απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος του δανειστή ή τρίτων (περ. ε).

Τη μη αναγκαιότητα της συγκατάθεσης λόγω ύπαρξης σύμβασης μεταξύ του υποκειμένου και του υπεύθυνου επεξεργασίας στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών, έκρινε η ΑΠΔΠΧ στις υπ' αριθμόν 20/2001 και 59/2009 αποφάσεις της, όπου θεώρησε ότι η επεξεργασία από την εισπρακτική εταιρεία των δεδομένων των οφειλετών ήταν νόμιμη και χωρίς την συγκατάθεση του υποκειμένου, καθώς γινόταν προς για τους σκοπούς εκτέλεσης της σύμβασης που είχε υπογράψει ο οφειλέτης²³⁴ και άρα ενέπιπτε στην εξαίρεση του άρθρου 5 § 2 περ. 1. Πρέπει όμως ο οφειλέτης προηγουμένως να είχε ενημερωθεί σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 2472/1997.

Σχετικά τώρα με την τελευταία εξαίρεση του άρθρου 5, ήτοι την ικανοποίηση εννόμου συμφέροντος²³⁵ που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ειδικά στην περίπτωση των δανειστών τραπεζών, έχει υποστηριχτεί η άποψη²³⁶ ότι η ύπαρξη οφειλής από προϊόν

232. π.χ προφορικός λόγος, έγγραφο.

233. Ανάλογα έκρινε η ΑΠΔΠΧ στην υπ' αριθμ. 124/2001 απόφασή της, όπου θεώρησε ότι η συγκατάθεση του υποκειμένου, στη συλλογή δεδομένων του από εταιρεία εμπορίας και αποστολής διαφημιστικού υλικού, τεκμαίρεται από την επανειλημμένη τηλεφωνική επικοινωνία εκπροσώπου της μαζί του με σκοπό τη συλλογή των δεδομένων του και την τετραετή διαφημιστική επικοινωνία μαζί του χωρίς να προβάλλει ποτέ αντιρρήσεις.

234. Υπενθυμίζεται ότι η «τεχνική» της παροχής συγκατάθεσης για την αποδοχή ΓΟΣ στα πλαίσια σύμβασης έχει κριθεί παράνομη από τη νομολογία (ΕφΑθ 147/2004, ΕΤρΑΕΧρΔ 2004, 372 επ), οπότε σε αυτήν την περίπτωση η εκ νέου ειδική ρητή και ελεύθερη συγκατάθεση του υποκειμένου είναι απαραίτητη.

235. Έννομο είναι το συμφέρον που τυγχάνει δικαστικής προστασίας και η ικανοποίησή του συνδέεται με την ικανοποίηση ενός ή περισσότερων δικαιωμάτων κεκτημένων (άμεσο) ή και προσδοκώμενων (έμμεσο έννομο συμφέρον).

236. Δούβλης, ΔΕΕ 2009, 771.

καταναλωτικής πίστης σε προσωρινή έστω καθυστέρηση, κατατείνει στο να μπορεί βάσιμα να υποστηριχτεί ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις της τελευταίας παραγράφου του άρθρου 5 για την κατ' εξαίρεση νόμιμη και θεμιτή επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και χωρίς τη συγκατάθεση του πελάτη, και αυτό διότι μέσω της μη εμπρόθεσμης καταβολής των συμβατικά οφειλομένων προς την τράπεζα, πέραν των άλλων, θίγεται καίρια το υψίστης σημασίας συμφέρον και ταυτόχρονα υποχρέωση όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων για διαφύλαξη των κεφαλαίων τους, τα οποία συνίστανται σε καταθέσεις άλλων πελατών ή σε προϊόν διατραπεζικού δανεισμού με ανάλογες σε κάθε περίπτωση επιβαρύνσεις (τόκοι κλπ). Ειδικότερα μάλιστα αν η δανείστρια τράπεζα παρέμενε αδρανής και δεν κατέβαλλε κάθε δυνατή προσπάθεια για την είσπραξη των προς αυτή οφειλομένων, παραβιαζόταν συνακόλουθα η γενική αρχή της εμπιστοσύνης των καταθετών²³⁷ της προς αυτήν, η οποία και αναγνωρίζεται πλέον ομόφωνα από θεωρία και νομολογία²³⁸.

Η περίπτωση του άρθρου 5 § 2 περ. ε συντρέχει μόνο όταν η επεξεργασία είναι όχι απλώς αναγκαία, όπως στις άλλες περιπτώσεις αλλά απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος. Η προσθήκη του επιρρήματος «απολύτως» ανάγει την εξαίρεση σε ένα κανόνα στάθμισης συμφερόντων. Βάσει του κανόνα αυτού, για να συντρέχει η εξαίρεση απαιτείται η αυστηρή *ad hoc* στάθμιση μεταξύ του επιδιωκόμενου έννομου συμφέροντος και των διακυβευόμενων αγαθών του ανθρώπου, με την υπονοούμενη αναγνώριση από το νόμο ενός προβαδίσματος στα δικαιώματα του ατόμου για την προστασία των προσωπικών του δεδομένων²³⁹. Τα δεδομένα τα οποία θα τύχουν επεξεργασίας πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα απ' όσα κάθε φορά απαιτούνται ενόψει της ικανοποίησης του έννομου συμφέροντος. Απαιτείται επίσης το έννομο συμφέρον του οποίου η ικανοποίηση επιδιώκεται, να υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων του υποκειμένου. Τέλος η επεξεργασία θα πρέπει να μη θίγει τις θεμελιώδεις ελευθερίες²⁴⁰ του υποκειμένου.

237. Πρόκειται για τη σχέση εμπιστοσύνης που δημιουργείται ανάμεσα σε πελάτη και τράπεζα από την οποία απορρέει η γενική υποχρέωση της τράπεζας να προστατεύει τα συμφέροντα του κάθε πελάτη της με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Αυτή η παρεπόμενη αλλά βασική τραπεζική υποχρέωση βρίσκει το νομικό της θεμέλιο, καταρχήν στην καλή πίστη και, χρονικά καταλαμβάνει όλα τα στάδια της σχέσεως με τον πελάτη. Εκκινεί από την απλή συναλλακτική επαφή, δηλαδή τη διαπραγμάτευση (ΑΚ 197 και 198), διατρέχει ολόκληρο το συμβατικό στάδιο και επεκτείνεται περαιτέρω, χωρίς τερματισμό, στους μετασυμβατικούς χρόνους (ΑΚ 288).

238. Δούβλης/Μπώλος (2008), 100 επ.

239. Ο κανόνας αυτός αποτελεί εκδήλωση της αρχής «εν αμφιβολία υπέρ του υποκειμένου». Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος (2005), 175.

240. Ως θεμελιώδεις ελευθερίες νοούνται τα συνταγματικά δικαιώματα του ατόμου στις *ad hoc* περιπτώσεις που δεν συντρέχουν οι όροι των συνταγματικών επιφυλάξεων υπέρ του νομοθέτη ή της διοίκησης όπως π.χ. το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το άσυλο της κατοικίας, η προστασία από τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και η προσωπική ελευθερία και ασφάλεια.

Η άποψη αυτή όμως, δεν μπορεί να γίνει δεκτή γιατί, κατά τη γνώμη της γράφουσας, δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις της περ. ε του άρθρου 5 §2 . Το άρθρο αυτό απαιτεί η επεξεργασία (από την εισπρακτική) να ήταν απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος που επεδίωκε ο υπεύθυνος επεξεργασίας (τράπεζα). Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ναι μεν η τράπεζα είχε έννομο συμφέρον να διαφυλάξει τις καταθέσεις των πελατών της, η ανάθεση όμως στην εισπρακτική δεν ήταν «απολύτως αναγκαία» για την επίτευξη του συμφέροντος αυτού. Η τράπεζα είχε τη δυνατότητα να ανάθεσει την είσπραξη των οφειλομένων στο νομικό της τμήμα και όχι σε μια αυτοτελή επιχείρηση αμφισβητούμενης νομιμότητας. Οι εξαιρέσεις του άρθρου 5 πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά, γιατί αποτελούν περιορισμό του δικαιώματος του υποκειμένου των δεδομένων να συγκατατίθεται στην επεξεργασία τους. Θα πρέπει λοιπόν, η επεξεργασία των δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου να λαμβάνει χώρα μόνο όταν είναι το έσχατο μέσο για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας. Επιπρόσθετα, το ίδιο άρθρο προβλέπει μια σύγκριση του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκεται με τα δικαιώματα του υποκειμένου που προσβάλλονται και προϋποθέτει ότι δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών. Από τη μία μεριά έχουμε την τράπεζα η οποία ήθελε να υπερασπιστεί τις καταθέσεις των πελατών της και την εμπιστοσύνη που αυτοί της έδειχναν και από την άλλη το δικαίωμα των οφειλετών να δίνουν την συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων τους, προστατεύοντας έτσι τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα της ανάπτυξης της προσωπικότητας και της προστασίας του απορρήτου. Απάντηση στην σύγκριση αυτή δεν μπορεί να δοθεί εκ των προτέρων. Σε κάθε περίπτωση, η στάθμιση θα πρέπει να γίνεται *ad hoc*, και να λαμβάνεται υπόψη η σημασία που έχει για το άτομο να μπορεί να κρατάει απόρρητα τα στοιχεία που τον αφορούν.

1.3. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις

Το ζήτημα της νόμιμης ή μη επεξεργασίας από την εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών δεν μπορούσε να μην απασχολήσει τον νομοθέτη. Τα σχετικά άρθρα του νόμου, είναι το 4 και κυριότερα το 8. Στην § 4 του άρθρου 4 ορίζεται ότι, πριν από κάθε ενέργεια ενημέρωσης απαιτείται η ταυτοποίηση του οφειλέτη και η ενημέρωσή του για τη διαβίβαση των δεδομένων του στην εταιρεία συμφώνως και με το άρθρο 11 του ν. 2472/1997. Η εν λόγω διάταξη έχει επικριθεί διότι, κατ' αυτόν τον τρόπο η ενημέρωση του οφειλέτη ενδέχεται να πραγματοποιείται σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο σε σχέση με τον χρόνο διαβίβασης των προσωπικών του δεδομένων από τον δανειστή προς την εταιρεία ενημέρωσης

εφόσον αυτά θα έχουν πιθανώς διαβιβασθεί στην εν λόγω εταιρεία ταυτοχρόνως με την ανάθεση της εντολής ενημέρωσης, πρακτική που αντιβαίνει στις παρ.1 και 3 του ν. 2472/1997. Γι αυτό και προτάθηκε από το τμήμα νομοθετικής επεξεργασίας σχεδίων και προτάσεων νόμων, να γίνεται η ενημέρωση του οφειλέτη σχετικώς με τη διαβίβαση των προσωπικών του δεδομένων στην εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών πριν από την ανάθεση ή κατά την ανάθεση της σχετικής εντολής από τον δανειστή στην εταιρεία ενημέρωσης και με τρόπο πρόσφορο και σαφή για τον οφειλέτη συμφώνως και με το άρθρο 11 του ν. 2472/1997.

Στη συνέχεια τίθενται ορισμένοι κανόνες για την επικοινωνία της εταιρείας με τον οφειλέτη, που αποτελούν εξειδικεύσεις της αρχής της αναλογικότητας του άρθρου 4 του ν. 2472/1997. Αυτό που έχει σημασία εδώ, είναι πως με την επιβολή της υποχρέωσης ενημέρωσης του οφειλέτη στις εταιρείες, η υποχρέωση αυτή επεκτείνεται και σε νομικά πρόσωπα, λόγω του ευρύτερου ορισμού του οφειλέτη που περιλαμβάνει ο ν. 3758/2009 σε αντίθεση με την υποχρέωση ενημέρωσης του υποκειμένου στο ν. 2742/1997 που περιορίζεται μόνο στα φυσικά πρόσωπα (άρθρο 2 στ. γ, ν. 2472/1997).

Με το άρθρο 8 του νόμου θεσμοθετούνται κάποιες βασικές αρχές αναφορικά με τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων από τις εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών. Αρχικά ορίζεται πως πρέπει να απέχουν από κάθε προσβολή προσωπικών δεδομένων του οφειλέτη, μια υποχρέωση που ούτως ή άλλως είχαν από το ν. 2472/1997, και εδώ όμως η προστασία επεκτείνεται και στα νομικά πρόσωπα. Στο πλαίσιο της διαφάνειας και της καλύτερης προστασίας των οφειλετών, οι εταιρείες όταν καλούν για να ρυθμίσουν μια οφειλή ή να προχωρήσουν σε διακανονισμό αυτής, μπορούν να προβαίνουν στην καταγραφή των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, αρκεί να έχουν προηγουμένως ενημερώσει σχετικά τον οφειλέτη. Ωστόσο δεν επιτρέπεται η καταγραφή της τηλεφωνικής συνδιάλεξης στην περίπτωση που οι εταιρείες καλούν μόνο για απλή ενημέρωση σχετικά με την οφειλή²⁴¹. Η ρύθμιση αυτή στοχεύει στο να εκλείψουν αδικοπρακτικές συμπεριφορές, όπως εκβιασμοί, απειλές πολιτών κ.λπ, τις οποίες μετέρχονταν οι εισπρακτικές εταιρείες²⁴². Πρόκειται για μια εξαίρεση από τον κανόνα της απαραίτητης συγκατάθεσης του υποκειμένου για επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων η οποία εμπίπτει στην περίπτωση (ε), καθώς η εξασφάλιση από μέρους της εταιρείας ενημέρωσης αποδεικτικών στοιχείων για την συμπεριφορά των υπαλλήλων της κρίνεται ως ένα έννομο συμφέρον υπέρτερο των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των οφειλετών²⁴³.

241. Αιτιολογική έκθεση ν. 3758/2009, άρθρο 8.

242. *Ευαγγελάτου*, *Digesta* 2009, 103

243. Αντίστοιχα η ΑΠΔΠΧ στην υπ' αριθμόν 152/2001 απόφαση της έκρινε ότι το συμφέρον τράπεζας, εκδότριας πιστωτικών καρτών, να καταγραφεί τηλεφωνική συνδιάλεξη πελάτη της με

Αξίζει να σημειωθεί πως ο ν. 2472/1997 ισχύει ανεξάρτητα και παράλληλα με το ν. 3758/2009 όπως και πριν από αυτόν (άρθρα 2 και 10 ν. 3758/2009). Η υπόμνηση στο ν. 3758/2009 της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 2472/1997 σκοπεύει να καταστήσει σαφές ότι ο νόμος αυτός εξακολουθεί να ισχύει, ώστε να λάβει τέλος στη μεγάλη συζήτηση που είχε δημιουργηθεί σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από τις εισπρακτικές εταιρείες. Εξίσου σημαντικό είναι όμως και το γεγονός ότι με την ένταξη των άρθρων του ν. 2472/1997 στο ν. 3758/2009, η παράβαση των διατάξεων του πρώτου επιφέρει εκτός απ' τα οριζόμενα στα άρθρα 21 επ του ν. 2472/1997 και τις διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 10 του ν. 3758/2009.

Ο ν. 3758/2009 στα ζητήματα που άπτονται της προστασίας των προσωπικών δεδομένων είναι, σε ορισμένα σημεία, ειδικότερος από το ν. 2472/1997. Το πεδίο εφαρμογής του όμως είναι ευρύτερο, αφού ο ν. 3758/2007 αφορά τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα ενώ ο ν. 2472/1997 μόνο τα φυσικά. Ειδικότερος είναι διότι εξειδικεύει ορισμένες διατάξεις του ν. 2472/1997. Συγκεκριμένα στο άρθρο 7, εξειδικεύει τι πρέπει να περιλαμβάνει η «ενημέρωση του υποκειμένου» του άρθρου 11 ν. 2472/1997. Αν η επικοινωνία είναι προφορική οι εταιρείες πρέπει να διαθέτουν εμφανή τον αριθμό προέλευσης κλήσης, να παρέχουν πλήρη και σαφή ενημέρωση στους οφειλότες, να αναφέρουν το ονοματεπώνυμο του καλούντος υπαλλήλου και την ιδιότητά του, τον αριθμό μητρώου της εταιρείας (κατά την έννοια της § 6 του άρθρου 3) και το σκοπό της επικοινωνίας τους. Αν πάλι η επικοινωνία είναι έγγραφη, εκτός από τα παραπάνω, υποχρεούνται να αναγράφουν την πλήρη εμπορική επωνυμία τους, την ταχυδρομική διεύθυνση της καταστατικής τους έδρας²⁴⁴, καθώς και τον αριθμό μητρώου της εταιρείας κατά την έννοια του άρθρου 7. Επίσης στο άρθρο 8 εξειδικεύει την έννοια των προσωπικών δεδομένων που σχετίζονται με οικονομικά στοιχεία παραθέτοντας ενδεικτικά κάποια από αυτά. Στη συνέχεια, στην παράγραφο 2 του άρθρου 8, εντοπίζεται μία αντίθεση μεταξύ των δυο νόμων, όταν ο νομοθέτης επιτρέπει την παροχή από τον δανειστή στην εταιρεία, αναγκαίων προσωπικών δεδομένων των οφειλετών. Η ρύθμιση αυτή όμως έρχεται σε αντίθεση με το νόμο περί προσωπικών δεδομένων, ο οποίος θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Μάλιστα η αναγκαιότητα που επικαλείται η εν λόγω διάταξη δεν αποτελεί λόγο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων χωρίς συγκατάθεση του υποκειμένου. Ανάλογη αντίθεση υπάρχει και στο άρθρο 8 του ν. 3758/2009 όπου επιτρέ-

αντικείμενο την πληροφόρηση του για τον τρόπο ακύρωσης πιστωτικής κάρτας για να διασφαλίσει το ακριβές περιεχόμενο της συνδιάλεξης, το χρόνο της πραγματικής της διάρκειας και να αποκλείσει τη δυνατότητα συναλλαγών από μη εξουσιοδοτημένο πρόσωπο με χρήση κάρτας που έχει απολεσθεί ή κλαπεί υπερέχει του συμφέροντος του υποκειμένου.

244. Με οδό, αριθμό, πόλη, ταχυδρομικό κώδικα, τηλεφωνικό αριθμό, αριθμό τηλεμοιοτυπίας και διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

πεται η καταγραφή της συνομιλίας με τον οφειλέτη όταν πραγματοποιείται διακανονισμός ή ρύθμιση οφειλής, μετά από απλή ενημέρωση του οφειλέτη. Και εδώ όμως απαιτείται είτε αν υπάρχει η συγκατάθεση του οφειλέτη, είτε αν συντρέχουν οι διατάξεις του άρθρου 5 ν. 2472/1997.

1.4. Ενδιάμεσα συμπεράσματα

Αν και η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών δημιούργησε στην πράξη πολλά ζητήματα σχετικά με την νομιμότητά της ή μη, ούτε η θεωρία ούτε η νομολογία ασχολήθηκαν αρκετά με το ζήτημα. Η νομολογία, βασιζόμενη στην απόφαση υπ' αριθμόν 20/2001 της ΑΠΔΠΧ σύμφωνα με την οποία «στα πλαίσια της σχέσης αντιπροσώπευσης, η εισπρακτική επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ως εκτελούσα την επεξεργασία για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας που είναι ο δανειστής. Η επεξεργασία αυτή είναι νόμιμη, εφόσον περιορίζεται αποκλειστικά στους σκοπούς της αντιπροσώπευσης, τηρούνται οι όροι του άρθρου 10 του ν. 2472/1997 που αφορούν το απόρρητο και την ασφάλεια της επεξεργασίας και τα προσωπικά δεδομένα δεν χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς», θεώρησε νόμιμη την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων επαναλαμβάνοντας την παραπάνω αιτιολογία. Η αιτιολόγηση της εν λόγω απόφασης της ΑΠΔΠΧ δεν είναι σαφής. Δεν στηρίζεται στην δοκιμασία των τριών σταδίων, που αναλύθηκε ανωτέρω, αλλά θεωρεί εξ' αρχής νόμιμη την επεξεργασία χωρίς την ύπαρξη συγκατάθεσης για την μεταβίβαση των προσωπικών δεδομένων στην εισπρακτική θεωρώντας προφανώς, ότι η συγκατάθεση που έχει δώσει ο οφειλέτης στην εταιρεία συμπεριλαμβάνει και την επεξεργασία από «πρόσωπα που τελούν υπό τον έλεγχο του υπεύθυνου επεξεργασίας και μόνο κατ' εντολήν του» (άρθρο 10 ν. 2742/1997). Βέβαια, μπορεί να μην είναι απαραίτητη η συγκατάθεση του υποκειμένου για την συγκεκριμένη διαβίβαση, αλλά είναι απαραίτητη η ενημέρωση αυτού σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 2472/1997. Και εδώ όμως εμφανίζονται αντιθέσεις καθώς, αναλόγως με το αν η εισπρακτική θεωρηθεί εκτελούσα την επεξεργασία (άρθρο 2 στ. η) ή τρίτη (άρθρο 2 στ. θ). Στην πρώτη περίπτωση, η ενημέρωση του υποκειμένου γίνεται, σύμφωνα με την παρ. 1, κατά το στάδιο συλλογής των δεδομένων, με τρόπο σαφή και αφορά τους σκοπούς επεξεργασίας την ταυτότητα του υποκειμένου και του τυχόν εκπροσώπου του, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων και την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης²⁴⁵, ενώ στη δεύτερη²⁴⁶ ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, μετά τη συλλογή των δεδομένων και πριν την διαβίβασή τους στους τρίτους να ενημερώνει για τη συλλογή και διαβίβαση τα υποκείμενα των δεδομένων, μεταξύ άλλων και για τους αποδέκτες των δεδομένων. Η σχε-

245. ΑΠΔΧ 59/2009 ΕΛΛΔνη 2010, 51 επ.

246. ΕφΑθ 2887/2010, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ

τική ενημέρωση πρέπει να γίνεται το αργότερο πριν από τη μετάδοση των προσωπικών δεδομένων στους τρίτους²⁴⁷.

Η θεωρία²⁴⁸ συμπλέει με την άποψη της νομολογίας υποστηρίζοντας πως είναι νόμιμη η επεξεργασία από την εισπρακτική των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών αφού, αν και ο σκοπός της επεξεργασίας, δεν είναι προηγούμενα καθορισμένος, είναι απόλυτα συναφής τελολογικά ή λογικά προς τον καθορισμένο σκοπό, αποτελώντας θεμιτή εξαίρεση από τον σχετικό κανόνα του άρθρου 4. Επίσης ακόμα και αν θεωρηθεί πως η συγκατάθεση του οφειλέτη, για την επεξεργασία από την εισπρακτική δεν έχει δοθεί έγκαιρα, και πάλι αυτή είναι έγκυρη, αφού εμπίπτει στην εξαίρεση του άρθρου 5 § 2 περ. ε ν. 2472/1997.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, οι αποφάσεις που ακολούθησαν την 20/2001 ΑΠΔΠΧ, έκριναν νόμιμη την επεξεργασία στα πλαίσια της αντιπροσώπευσης, χωρίς να διακρίνουν αν όντως μεταξύ της εισπρακτικής και του δανειστή υφίσταται η συγκεκριμένη έννομη σχέση ή κάποια άλλη όπως για παράδειγμα, σύμβαση εντολής²⁴⁹.

Κατά τη γνώμη της γράφουσας, το αν η επεξεργασία από την εισπρακτική των δεδομένων των εισπρακτικών εταιρειών ήταν ή όχι νόμιμη, πρέπει να κρίνεται *ad hoc*. Και ναί μεν, αν η εισπρακτική λειτουργούσε ως αντιπρόσωπος της δανείστριας εταιρείας και η επεξεργασία ήταν στα πλαίσια της αντιπροσώπευσης, η επεξεργασία ήταν νόμιμη μόνο με την ενημέρωση του υποκειμένου και χωρίς την συγκατάθεση του, σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση όμως, έπρεπε να ακολουθηθεί η διαδικασία των τριών σταδίων και να κριθεί εξ' αρχής το ζήτημα, χωρίς προσκόλληση στην ανωτέρω απόφαση της ΑΠΔΠΧ. Τα παραπάνω, δεν είναι άνευ πρακτικής σημασίας, λόγω του ν. 3758/2009, καθώς ακόμα εκκρεμούν, ενώπιον της ελληνικής δικαιοσύνης, διαφορές σχετικές με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τις εισπρακτικές εταιρείες.

Με το ν. 3758/2009, έγινε μια προσπάθεια να ρυθμιστεί, μεταξύ άλλων και η επεξεργασία από την εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών των προσωπικών δεδομένων αυτών. Ο νομοθέτης, εκτός από την (περιττή) υπόμνηση της εφαρμογής του ν. 2472/1997, επιχείρησε να ρυθμίσει περιπτωσιολογικά την επεξεργασία των δεδομένων οφειλετών θέτοντας, συγκεκριμένους πρακτικούς κανόνες όπως η συχνότητα των οχλήσεων η καταγραφή των κλήσεων κ.λπ. Σύμφωνα με τη γνώμη της γράφουσας, ακόμα και αν δεν υπήρχαν αυτές οι

247. Εξάλλου και ο τρίτος-αποδέκτης ο οποίος κατά το ν. 2472/1997 (άρθρο 2 § δ) ασκεί και αυτός επεξεργασία προσωπικών δεδομένων οφείλει μόλις έρθει σε πρώτη επαφή με το υποκείμενο των δεδομένων να το ενημερώσει εγγράφως για την πρόθεσή του να κάνει χρήση των δεδομένων του, για το σκοπό της χρήσης και για τον υπεύθυνο επεξεργασίας αυτών από το αρχείο του οποίου θα γίνει η άντληση των δεδομένων (αποφάσεις υπ' αριθμόν 50/2000 και 109/1999 της ΑΠΔΠΧ)

248. *Αρμαμέντος/Σωτηρόπουλος* (2005), 118

249. ΠΠρΑθ 269/2009, Τ.Ν.Π.Δ.ΣΑ

ρυθμίσεις, και πάλι, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο των τριών σταδίων, θα καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω πρακτικές απαγορεύονται, οπότε και εδώ φαίνεται ο υπερβολικός ζήλος του νομοθέτη να ρυθμίσει την λειτουργία των εταιρειών ενημέρωσης.

1.5. Ειδικότερα η αποστολή sms προς τους οφειλότες για την ενημέρωσή τους για ληξιπρόθεσμες οφειλές

Στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ειδικότερα στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σε δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, βρίσκει εφαρμογή ο ν. 3471/2006²⁵⁰. Ο ν. 3471/2006 εφαρμόζεται κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στο πλαίσιο της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα, ενώ για υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών μη διαθέσιμες στο κοινό εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 2472/1997 (άρθρο 3 §1 εδ. β ν. 3471/2006.). Εδώ υπάγεται ένα σύνολο υπηρεσιών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι υπηρεσίες φωνητικής τηλεφωνίας, οι υπηρεσίες που παρέχονται μέσω του Διαδικτύου, όσες παρέχονται μέσω κινητών ψηφιακών δικτύων, οι υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας²⁵¹ κ.λπ²⁵². Επομένως, όταν η εισπρακτική εταιρεία ή η εταιρεία ενημέρωσης οφειλετών προβαίνει στην χρήση τέτοιων δικτύων²⁵³, για να κρίνουμε αν η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων είναι νόμιμη, θα χρησιμοποιήσουμε τις διατάξεις του νόμου αυτού. Για κάθε περίπτωση όμως, μη ρυθμιζόμενη ειδικότερα από το νόμο αυτόν θα εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις του ν. 2472/1997.

Μία πολύ βασική ρύθμιση εμπεριέχεται στο άρθρο 10 του ν. 3471/2006, σύμφωνα με την οποία τα προσωπικά δεδομένα που εμπεριέχονται σε έντυπους ή ηλεκτρονικούς καταλόγους συνδρομητών πρέπει να περιορίζονται στα απαραίτητα για την αναγνώριση της ταυτότητας του συνδρομητή στοιχεία, εκτός και αν ο συνδρομητής δώσει τη συγκατάθεσή του για τη δημοσίευση συμπληρωματικών στοιχείων. Μπορεί ακόμα να ζητήσει να μην συμπεριλαμβάνεται σε κατάλογο και να αντιταχθεί στη διαβίβαση των προσωπικών του στοιχείων σε τρίτους χωρίς προγενέστερη ενημέρωση. Η διάταξη αυτή θέτει ένα όριο στην αναζήτηση αριθμών τηλεφωνικών συνδέσεων οποιασδήποτε μορφής ή και άλλων

250. ΦΕΚ/Α' /133/28.6.2006. Ο ν. αυτός αντικατέστησε το ν. 2774/1999 (ΦΕΚ/Α' /287/22.12.1999) και αποτελεί την πράξη προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς την κοινοτική οδηγία 2002/58/ΕΚ (ΕΕ L της 31.7.2002, 37 επ), η οποία εκδόθηκε σε αντικατάσταση της οδηγίας 97/66-ΕΚ (ΕΕ L 024 της 30.1.1998, 1 επ)

251. Ήτοι κάθε υπηρεσία η οποία επιβάλλει την επεξεργασία δεδομένων κίνησης ή δεδομένων θέσης πέραν εκείνων που απαιτούνται για τη μετάδοση μιας επικοινωνίας και τη χρέωσή της.

252. *Ιγγλεζάκης* (2008²), 255 επ.

253. Για παράδειγμα με την αποστολή γραπτών μηνυμάτων (sms) στα κινητά τηλέφωνα των οφειλετών προς υπόμνηση των οφειλών τους, ή κλήσεις στα κινητά αυτά, ή αποστολή e-mail με ανάλογο περιεχόμενο.

τυχόν προσωπικών στοιχείων οφειλετών από μέρος των τραπεζών ή των εντεταλμένων εταιρειών²⁵⁴.

Όσον αφορά στην επεξεργασία δεδομένων κατά την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ισχύουν και εδώ οι γενικοί κανόνες που ρυθμίζουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων κατά το ν. 2472/1997, και αναλύθηκαν ανωτέρω, και άρα τα δεδομένα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους σκοπούς και να υφίστανται νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών, ενώ πρέπει να είναι ακριβή και να υποβάλλονται σε ενημέρωση αν αυτό είναι απαραίτητο. Ο ν. 3471/2006 εξειδικεύει περαιτέρω την αρχή της αναγκαιότητας, ορίζοντας ότι η επεξεργασία δεδομένων πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο για την εξυπηρέτηση των σκοπών της (άρθρο 5 § 1 ν. 3471/2006).

Και εδώ η συγκατάθεση ανάγεται σε θεμελιώδη προϋπόθεση νομιμότητας της επεξεργασίας. Ειδικότερα σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 5 § 2α η επεξεργασία επιτρέπεται μόνο αν ο συνδρομητής ή ο χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του μετά από ενημέρωση για το είδος των δεδομένων, τον σκοπό και την έκταση της επεξεργασίας τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών. Στην περίπτωση όμως που η συγκατάθεση δεν υπάρχει ή υπάρχει αλλά δεν είναι νόμιμη, η επεξεργασία είναι νόμιμη μόνο σε δύο περιπτώσεις και όχι σε πέντε, όπως στο ν. 2472/1997: α) όταν η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης στην οποία ο συνδρομητής ή ο χρήστης είναι συμβαλλόμενο μέρος και δεύτερον για τη λήψη μέτρων κατά το προσυμβατικό στάδιο μετά από αίτηση του συνδρομητή. Η συγκατάθεση, εντούτοις, θα πρέπει να γίνεται εγγράφως ή με ηλεκτρονικά μέσα, ενώ στην τελευταία περίπτωση θα πρέπει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ήτοι ο δανειστής, να εξασφαλίζει ότι ο συνδρομητής ή χρήστης ενεργεί με πλήρη επίγνωση των συνεπειών που έχει η δήλωση του.

Τέλος το άρθρο 8 αναφέρεται στην εμφάνιση του αριθμού κλήσης σύμφωνα με το οποίο δίνεται η δυνατότητα στον συνδρομητή να επιτρέψει ή να απαγορεύει την εμφάνιση του αριθμού κλήσης. Ο ν. 3758/2009 στο άρθρο 6 υπαγορεύει στις εταιρείες ενημέρωσης να διαθέτουν εμφανή τον αριθμό προέλευσης κλήσης. Και εδώ το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα ενημέρωσης ενώ προβλέπονται και ποινικές και αστικές κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής των διατάξεων του (άρθρα 14 και 15 ν. 3471/2006).

2. Το τραπεζικό απόρρητο

Με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των οφειλετών εκτός από το ν. 2472/1997 ενδέχεται να παραβιάζεται και η υποχρέωση των τραπεζών προς τήρηση του

254. Δούβλης, ΔΕΕ 2009, 770.

τραπεζικού απορρήτου. Η ενασχόληση στην παρούσα με το θέμα του τραπεζικού απορρήτου είναι απαραίτητη δεδομένου ότι οι εισπρακτικές εταιρείες και οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, συνεργάζονται κατά κόρον με τραπεζικά ιδρύματα, οπότε και η παράβαση ή μη των διατάξεων περί τραπεζικού απορρήτου, από τις εν λόγω εταιρείες απετέλεσε καιρίο ζήτημα.

Ως τραπεζικό απόρρητο²⁵⁵, νοείται η υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να μην παρέχει σε τρίτους πληροφορίες για τις οικονομικές σχέσεις ή άλλα γεγονότα του πελάτη, τα οποία ο τελευταίος εμπιστεύτηκε σ' αυτό ή των οποίων το πιστωτικό ίδρυμα έλαβε γνώση κατά την άσκηση της επαγγελματικής του δραστηριότητας²⁵⁶. Τα απόρρητα γεγονότα τα οποία εμπιστεύεται ο πελάτης στο πιστωτικό ίδρυμα αφορούν είτε προσωπικά γεγονότα, είτε οικονομικής φύσεως σχέσεις του. Φορέας της υποχρέωσης διαφύλαξης τραπεζικού απορρήτου είναι όργανα ή υπάλληλοι των τραπεζικών και πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία λόγω της θέσης τους, αφενός έγιναν δέκτες του απορρήτου και αφετέρου έχουν υποχρέωση διαφύλαξης αυτού και μη περαιτέρω διαδόσεώς του. Η υποχρέωση εχεμύθειας πηγάζει από τη σχέση εμπιστοσύνης που αναπτύσσεται μεταξύ πελάτη και τράπεζας, βρίσκει νομική θεμελίωση κυρίως στη γενική ρήτρα της καλής πίστης και επικουρικά στα συναλλακτικά ήθη (ΑΚ 197-198 και 288), ενώ δεν αποκλείεται και η συμβατική υποχρέωση της τράπεζας, αν υπάρχει σχετική συμφωνία. Η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου συνιστά και προσβολή της προσωπικότητας του οφειλέτη (ΑΚ 57) και αδικπραξία (ΑΚ 914). Στο ελληνικό δικαιοσύστημα, το τραπεζικό απόρρητο διαχωρίζεται σε δύο κατηγορίες: το γενικό τραπεζικό απόρρητο²⁵⁷ το οποίο αφορά όλες τις άλλες, πλην των καταθέσεων, τραπεζικές συναλλαγές και το απόρρητο των καταθέσεων που αφορά την προστασία μόνο των κάθε μορφής καταθέσεων στα πιστωτικά ιδρύματα (άρθρο 1 ν. 1059/71).

255. Το τραπεζικό απόρρητο είναι ιδιωτικό απόρρητο, αφού συμφέρον για τη διαφύλαξη του έχει πρωτίστως ο υπέρ ου το απόρρητο που είναι ο πελάτης του πιστωτικού ιδρύματος. Ακόμη το τραπεζικό απόρρητο είναι επαγγελματικό απόρρητο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Και τούτο διότι το πιστωτικό ίδρυμα διαφυλάττει ξένα ιδιωτικά απόρρητα (του πελάτη) τα οποία αυτός εμπιστεύτηκε σ' αυτό ή περιήλθαν σ' αυτό εξαιτίας της συναλλακτικής σχέσης και επιπλέον τα πιστωτικά ιδρύματα εμπίπτουν στον κύκλο των προσώπων-επαγγελματιών που χαρακτηρίζουν από μία ιδιαίτερη σχέση εμπιστοσύνης.

256. *Κουτσούκης*, Πρακτικά προβλήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, ΕΤρΑξΧρΔ 1996, 663 επ.

257. Η μορφή αυτή απορρήτου βασίζεται κατ' αρχήν στην εθιμικά ισχύουσα υποχρέωση εχεμύθειας και εμπιστοσύνης όσον αφορά στις συναλλαγές των πελατών τραπεζών. Μια δεύτερη νομική βάση αποτελούν οι διατάξεις του ΑΚ που αφορούν την προστασία της προσωπικότητας ήτοι τα άρθρα 57,59 σε συνδυασμό και με άλλες διατάξεις άλλων νομοθετημάτων που αναφέρονται στο επαγγελματικό απόρρητο (άρθρα 371 ΠΚ, 400 επ ΚΠολΔ), καθώς και σε εκείνες που αφορούν στο υπηρεσιακό απόρρητο (άρθρα 251 επ σε συνδυασμό με το άρθρο 371 ΠΚ και το άρθρο 21 ν. 1076/1992 σχετικά με την ευθύνη των ελεγκτικών οργάνων της ΤτΕ). Γενικότερα αυτός ο τύπος απορρήτου, προέρχεται από τις αρχές του κοινού δικαίου που αφορούν την κατάχρηση δικαιώματος, την καλόπιστη εκπλήρωση των ενοχών κ.λπ.

Όταν οι εισπρακτικές εταιρείες ή η εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών συνεργάζονται με πιστωτικά ιδρύματα, η αποκάλυψη σε αυτές, από τα τελευταία, στοιχείων σχετικών με τους πελάτες τους, ενδεχομένως να συνιστά κατάλυση του τραπεζικού απορρήτου. Στην περίπτωση αυτή το απόρρητο μπορεί να αφορά είτε το γενικό τραπεζικό απόρρητο είτε το απόρρητο των καταθέσεων ανάλογα με τις πληροφορίες που αποκαλύπτουν οι τράπεζες στις εταιρείες.

2.1. Το γενικό τραπεζικό απόρρητο

Όσον αφορά στο γενικό τραπεζικό απόρρητο, αυτό ιδρύεται το πρώτον με την πρώτη συναλλακτική επαφή του πελάτη με το πιστωτικό ίδρυμα και διαρκεί και μετά το πέρας της συναλλαγής, καθώς λόγω της ιδιαίτερης σχέσης εμπιστοσύνης, που υπάρχει μεταξύ πελάτη και πιστωτικού ιδρύματος, υφίσταται εύλογο έννομο συμφέρον του πελάτη να τηρηθούν τα εμπιστευθέντα στο πιστωτικό ίδρυμα απόρρητα γεγονότα μυστικά και μετά το πέρας της οποιαδήποτε συναλλαγής. Σε αντίθεση με το ν. 2472/1997, που αναλύθηκε αμέσως ως άνω, οι ρυθμίσεις περί τραπεζικού απορρήτου προστατεύουν τόσο τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα. Σε μία πρώτη ανάγνωση, το πιστωτικό ίδρυμα αποκαλύπτοντας στην εισπρακτική εταιρεία τα γεγονότα που του έχουν εμπιστευτεί οι πελάτες του, παραβίαζε την υποχρέωσή του για την τήρηση του τραπεζικού απορρήτου ευθυνόμε-νο αναλόγως²⁵⁸. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου η υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου κάμπτεται και η αποκάλυψη των προσωπικών γεγονότων δεν συνιστά παράνομη πράξη.

Αρχικά, η έγκυρη συναίνεση του φορέα αίρει την υποχρέωση εχεμύθειας της τράπεζας. Έγκυρη θεωρείται η συναίνεση όταν είναι ελεύθερη²⁵⁹, δεν είναι τελείως γενική, (και άρα αόριστη ως προς το αντικείμενο της) και από το περιεχόμενό της είναι εφικτός ο προσδιορισμός του προσώπου ή του κύκλου των προσώπων προς τα οποία επιτρέπεται η ανακοίνωση, εκτός και αν ο κύριος της υποθέσεως επιτρέψει στην τράπεζα τη δημόσια ανακοίνωση (π.χ. δια του τύπου, του ραδιοφώνου κλπ)²⁶⁰. Η συναίνεση δεν υπόκειται σε συστατικό τύπο και μπορεί να είναι είτε ρητή ή σιωπηρή. Όταν δεν υπάρχει εκφρασμένη βούληση του πελάτη για το αν πρέπει ή όχι να δίνονται οι πληροφορίες αναφορικά με τις υποθέσεις τους σε τρίτους, τότε η σύμβαση θα ερμηνευτεί με βάση το κριτήριο της καλής

258. Προσυμβατική ευθύνη (ΑΚ 198) αν η παραβίαση συνέβη κατά το προσυμβατικό στάδιο, ευθύνη για πλημμελή εκπλήρωση της παροχής κατά την ΑΚ 288, ευθύνη για προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας (ΑΚ 57), ευθύνη της τράπεζας ως παρέχουσας υπηρεσίες βάσει του άρθρου 8 του ν. 2251/1994 και αδικοπρακτική ευθύνη (ΑΚ 914). Τέλος επιφέρει αστική και πειθαρχική ευθύνη των προσώπων που έχουν ιδιότητα οργάνου ή υπαλλήλου τράπεζας.

259. Πρόβλημα στην εγκυρότητα της συναίνεσης δημιουργείται όταν αυτή περιλαμβάνεται σε προδιατυπωμένους ΓΟΣ οπότε και αμφισβητείται αν είναι ελεύθερη.

260. Γραμματικάς, Το Τραπεζικό απόρρητο, 1991,110 επ.

πίστης και των συναλλακτικών ηθών (ΑΚ 200 και 288) και θα ερευνηθεί η εικαζόμενη βούλησή του. Στην περίπτωση της μεταβίβασης των πληροφοριών του στις εισπρακτικές εταιρείες, η βούληση του πελάτη θα είναι, τις περισσότερες φορές να μην κοινοποιηθούν αυτές στις τελευταίες δεδομένου ότι δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις εχεμύθειας που θα πληρούσε μία δικηγορική εταιρεία η οποία θα έπρεπε να αναλάβει την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών του.

Επίσης, το τραπεζικό απορρήτο κάμπτεται με την παραίτηση του δικαιούχου οφειλέτη-πελάτη της τράπεζας. Για το κύρος της παραίτησης απαιτείται η συνδρομή των γενικών όρων εγκυρότητας της δικαιοπραξίας, συμπεριλαμβανομένης και της μη αντίθεσης στο νόμο και τα χρηστά ήθη (ΑΚ 178). Γι αυτό και παραίτηση εκ των προτέρων του φορέα του απορρήτου είναι άκυρη, ως αντικείμενη στα χρηστά ήθη²⁶¹.

Μία άλλη περίπτωση όπου μπορεί να καμφθεί η υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου, είναι όταν το έννομο συμφέρον της ίδιας της τράπεζας ή τρίτων (πελατών της ή μη) προς αποκάλυψη των πληροφοριών που εμπίπτουν στο τραπεζικό απορρήτο, υπερτερεί σε σχέση με την τήρησή του απορρήτου. Η θεμελίωση στην καλή πίστη και στο δικαίωμα προσωπικότητας επιβάλλει την άρση του απορρήτου χάριν της εξυπηρέτησης εννόμων συμφερόντων με μεγαλύτερη σημασία. Για να κριθεί ποιο έννομο συμφέρον υπερτερεί θα εφαρμοστούν τα κριτήρια που απορρέουν από τα άρθρα ΑΚ 285²⁶² και ΠΚ 25 (κατάσταση ανάγκης)²⁶³ και ΠΚ 371. Η στάθμιση, και εδώ, πρέπει να γίνεται κάθε φορά, *ad hoc* αλλά σε γενικές γραμμές μπορούν να ειπωθούν τα εξής: Από τη μία μεριά συναντάμε το συνταγματικά θεμελιωμένο δικαίωμα του πελάτη να προστατεύσει την προσωπικότητά του²⁶⁴ και από την άλλη το έννομο συμφέρον της τράπεζας να προστατεύσει τα οικονομικά της συμφέροντα. Κατά τη γνώμη της γράφουσας, άξιο προστασίας είναι το απόλυτο δικαίωμα στην προσωπικότητα του πελάτη το οποίο και δεν είναι αποτιμητό σε χρήμα. Όταν, όμως η τράπεζα επιδιώκει να εισπράξει τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις εναντίον κάποιου ή κάποιων πελατών της, δεν λειτουργεί μόνο με γνώμονα το δικό της οικονομικό συμφέρον αλλά και το ύψιστης σημασίας συμφέρον (αλλά και υποχρέωση) της για διαφύλαξη των κεφαλαίων της τα οποία συνίστανται σε καταθέσεις άλλων πελατών ή σε προϊόν διατραπεζικού δανεισμού με τις ανάλογες σε κάθε περίπτωση επιβαρύνσεις (τόκοι κλπ). Εδώ δηλαδή, συγκρούεται τόσο το έννομο συμφέρον της τράπεζας να μην παραβιάσει την γενική αρχή της εμπιστοσύνης των καταθετών της προς αυτήν όσο και το έννο-

261. Γραμματικός (1991), 110 επ.

262. Αν και στην διάταξη χρησιμοποιείται η λέξη «πράγμα», αυτή πρέπει να εννοείται ευρύτατα και να περιλαμβάνει κάθε περιουσιακό αγαθό.

263. Ντόσας (2000), 31 επ.

264. Το δικαίωμα στην προσωπικότητα (ΑΚ 57) αποτελεί μία από τις βάσεις θεμελίωσης του τραπεζικού απορρήτου.

μο συμφέρον όλων των πελατών της να διαφυλαχθούν τα κεφάλαιά τους. Στην περίπτωση αυτή, πληρούνται και με το παραπάνω οι όροι του άρθρου 285 ΑΚ και γι αυτό θα πρέπει να δεχθούμε την άρση της υποχρέωσης τήρησης του τραπεζικού απορρήτου, αφού μπορεί να προσβάλλεται το δικαίωμα στην προσωπικότητα ενός ή και παραπάνω πελατών της τράπεζας, αποτρέπεται όμως ο κίνδυνος να χαθεί η εμπιστοσύνη όλων των πελατών της προς αυτής και να θιγούν καίρια τα οικονομικά τους συμφέροντα.

Τέλος, το τραπεζικό απόρρητο κάμπτεται στην περίπτωση που η τράπεζα έχει προβεί στην εκχώρηση προς είσπραξη των απαιτήσεων προς την εισπρακτική, οπότε και εφαρμόζονται οι σχετικές με την εκχώρηση του ΑΚ διατάξεις, μεταξύ των οποίων και η ΑΚ 456 § 1, σύμφωνα με την οποία το πιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται να παράσχει τις πληροφορίες, καθώς και τα αποδεικτικά έγγραφα στην εισπρακτική εταιρεία.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι το δικαίωμα πρόσβασης στα ιδιωτικά απόρρητα των συναλλασσόμενων με την τράπεζα είναι αυτονόητο για τα αντιπροσωπευτικά της όργανα που εκφράζουν τη βούλησή της και κατευθύνουν τις υποθέσεις της, τα μη αντιπροσωπευτικά όργανα που προβλέπονται από το καταστατικό της αλλά και για τους χειριζόμενους τις αντίστοιχες συναλλαγές υπαλλήλους της ή τα υπηρεσιακά της όργανα. Ο ίδιος μάλιστα ο συναλλασσόμενος, όχι μόνο αποδέχεται αλλά και επιθυμεί την ενημέρωση των τελευταίων για την προσήκουσα διεκπεραίωση της εργασίας του. Διότι η διεξαγωγή των υποθέσεων τις οποίες αναθέτει ο συναλλασσόμενος στην τράπεζα προϋποθέτει αναγκαίως και την ενημέρωση των επιφορτισμένων με τη διεκπεραίωσή τους προσώπων (τραπεζικών υπαλλήλων, δικηγόρων). Είναι αμφίβολο αν η εισπρακτική εταιρεία μπορεί να ενταχθεί σε μία από αυτές τις κατηγορίες. Σίγουρα δεν αποτελεί όργανο ορισμένο από το καταστατικό της ούτε και υπάλληλο της τράπεζας. Η σχέση αντιπροσωπευσης όμως ανάμεσα στην εισπρακτική και στην τράπεζα μπορεί να δικαιολογεί άρση του τραπεζικού απορρήτου αφού η εισπρακτική λειτουργεί για λογαριασμό και στο όνομα της τράπεζας.²⁶⁵

Ο νομοθέτης στο ν. 3758/2009, περιορίστηκε στο να επιβάλει στις εταιρείες ενημέρωσης την υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου στο άρθρο 8 ενώ σχετικά με το τραπεζικό απόρρητο αρκέστηκε να υπενθυμίσει στο πρώτο άρθρο ότι οι διατάξεις σχετικά με το τραπεζικό απόρρητο εξακολουθούν να ισχύουν.

2.2. Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων

Το ν.δ. 1059/1971, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει²⁶⁶, προβλέπει την ειδική προστασία του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων και καθορίζει τα υπόχρεα για την

²⁶⁵ Γραμματικός (1991), 59 επ· Ντόστας (2000), 2 επ.

²⁶⁶ Με το άρθρο 40 του ν. 1806/1988 (ΦΕΚ/Α'/207/20.9.1988), ορίστηκε ότι το απόρρητο των καταθέσεων σε οποιασδήποτε μορφής πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί στη χώρα μας και που

τήρηση του πρόσωπα, κατά των οποίων απειλεί ειδικές ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασής. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι «οι κάθε μορφής καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα είναι απόρρητες. Το απόρρητο αυτό δεν ισχύει έναντι της ΤτΕ κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, των σχετικών με τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος και της εφαρμογής των νομισματικών, πιστωτικών και συναλλαγματικών κανόνων». Αντικείμενο του απορρήτου του ν.δ. 1059/1971 αποτελούν μόνο οι χρηματικές καταθέσεις²⁶⁷ και όχι άλλου είδους καταθέσεις όπως χρεογράφων, ομολογιών, μετοχών, μισθώσεις θυρίδων, συμβάσεις αλληλόχρεου λογαριασμού κ.λπ., που συνιστούν το περιεχόμενο της γνωστής στις τραπεζικές συναλλαγές σύμβασης κατάθεσης, κάθε μορφής (ταμειευτηρίου, όψεως, προθεσμίας, σε κοινό λογαριασμό, σε τρεχούμενο λογαριασμό, δραχμών, ξένου νομίσματος κ.λπ.) σε οποιοδήποτε, ημεδαπό ή αλλοδαπό, πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί στην Ελλάδα²⁶⁸. Σε αντίθεση με το γενικό τραπεζικό απόρρητο, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων έχει ως σαφή βάση το ν.δ. 1059/1071.

Μια τράπεζα, στα πλαίσια συνεργασίας της με την εισπρακτική εταιρεία μπορούσε να αποκαλύψει στην τελευταία, στοιχεία για τις καταθέσεις των οφειλετών, προκειμένου γνωρίζει την οικονομική τους κατάσταση, παραβιάζοντας τις διατάξεις περί απορρήτου τραπεζικών καταθέσεων και ευθυνόμενη αναλόγως (άρθρο 2 ν.δ. 1059/1971 αλλά και ΑΚ 914).

Σε αντίθεση με το γενικό τραπεζικό απόρρητο, οι περιπτώσεις άρσης του τραπεζικού απορρήτου είναι οι περιοριστικά αναφερόμενες στο νδ 1059/1971 που προβλέπουν την άρση του απορρήτου των καταθέσεων απέναντι στους ελεγκτές της ΤτΕ (άρθρο 1 ν.δ. 1059/1971), στους προϊσταμένους των Δ.Ο.Υ σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, στις δικαστικές αρχές όταν εξετάζεται η τέλεση κακούργηματος κ.α. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συναίνεση του καταθέτη δεν αποτελεί εδώ λόγο άρσης του απορρήτου (άρθρο 3 ν.δ. 1059/1971).

Συμπερασματικά, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων κάμπτεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, ρητά αναφερόμενες στο νόμο στις οποίες δεν εμπίπτει η περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών.

θεσπίστηκε με το παρόν άρθρο, δεν ισχύει έναντι της ΤτΕ και για ορισμένα πρόσωπα. Το παρόν άρθρο τίθεται όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 άρθρου 10 Ν. 1858/1989 (ΦΕΚ Α'148/1.6.1989). Το εντός () δεύτερο εδάφιο, το οποίο προστέθηκε με την § 3 άρθρου 25 ν. 2214/1994 (ΦΕΚ/Α'75/11.5.1994), καταργήθηκε από 03.12.1996 με την § 8 άρθρου 22 ν. 2443/1996, με την οποία καταργήθηκε η §3 άρθρου 25 Ν. 2214/1994.

267. ΕφΠειρ 534/1987, ΕλλΔνη 29, 368, Δούβλης, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, 1987, 36 επ. Την αντίθετη άποψη υποστηρίζουν οι Βελέντζας, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, 61 επ και Κουτσούκης, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, 66 επ, οι όποιοι υποστηρίζουν ότι το απόρρητο εκτείνεται και στις καταθέσεις τίτλων.

268. Καλαμίσης, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, 1992, 20 επ.

3. Πρόσβαση στη βάση δεδομένων ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Στον τομέα της επεξεργασίας οικονομικών δεδομένων των πελατών ή υποψήφιων πελατών τους, οι τράπεζες συνεργάζονται στενά με τη διατραπεζική ανώνυμη εταιρεία «ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ Α.Ε.» που φέρει τον διακριτικό τίτλο «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.». Η συνεργασία αυτή αφορά αμφίδρομη διασύνδεση των αρχείων των τραπεζών με το αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. η οποία αποτελεί μορφή επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 2 περ. στ ν. 2472/1997²⁶⁹.

Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας, οι τράπεζες συλλέγουν και τηρούν αρχείο με δυσμενή στοιχεία πελατών (λ.χ. απλήρωτες συναλλαγματικές, ακάλυπτες επιταγές) τα οποία διαβιβάζουν ηλεκτρονικά στην ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. Δεδομένης της σημασίας των τηρουμένων προσωπικών δεδομένων οι αποδέκτες αυτών είναι περιορισμένοι. Το ερώτημα που γεννάται σχετικά με τις εισπρακτικές/εταιρείες ενημέρωσης είναι αν οι τελευταίες εμπίπτουν στην έννοια του αποδέκτη²⁷⁰ των σχετικών οικονομικών δεδομένων.

Αρχικά κρίθηκε²⁷¹ ότι αποδέκτες των δεδομένων, σύμφωνα με το σκοπό της επεξεργασίας, δικαιολογείται να είναι μόνο οι τράπεζες και τα λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες διαχείρισης πιστωτικών καρτών, καθώς και φορείς του δημοσίου τομέα, όχι τρίτοι μετέχοντες στις οικονομικές συναλλαγές και ακόμη λιγότερο μη μετέχοντες. Στον κατάλογο αυτό προστέθηκαν²⁷² οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης. Συνεπώς, οι εισπρακτικές εταιρείες δεν αποτελούν αποδέκτες των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. Η μόνη περίπτωση να επεξεργαστούν τα δεδομένα αυτά είναι η συγκατάθεση του υποκειμένου ή να συντρέχει μία από τις εξαιρέσεις του άρθρου 5 § 2 ν. 2472/1997²⁷³.

Εντούτοις, στην υπ' αριθμόν 158/2001²⁷⁴ απόφασή της, η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι είναι νόμιμη η πρόσβαση στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. εταιρείας η οποία ενεργώντας για λογαριασμό της τράπεζας δέχεται αιτήσεις για υπηρεσίες πιστωτικών καρτών παρεχόμενες από την αντιπροσωπευόμενη τράπεζα, ανοίγοντας έτσι ενδεχομένως το δρόμο και για τη νόμιμη πρόσβαση στα αρχεία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. των εισπρακτικών εταιρειών που συνδέονται με την Τράπεζα με σχέση αντιπροσώπευσης.

269. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπιάδου, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τις τράπεζες (θεσμικό πλαίσιο) ΔΕΕΤ 2005, 38.

270. Σύμφωνα με το άρθρο 2 § ι ν. 2472/1997 «αποδέκτης» είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτον ή όχι.

271. ΑΠΔΠΧ 109/1999, Τ.Ν.Π ΔΣΑ.

272. ΑΠΔΠΧ 523/1999, Τ.Ν.Π ΔΣΑ.

273. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπιάδου, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ 2004, 1386 επ.

274. Συνήγορος 2002, 71.

Τελικά ο ν. 3758/2009 στην § 6 του άρθρου 6, απαγόρευσε ρητά την πρόσβαση των εταιρειών ενημέρωσης σε αρχεία οικονομικής συμπεριφοράς, ή σε άλλα αρχεία για τη διακρίβωση της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη, «για να προστατευθεί ο οφειλέτης από τυχόν αρνητικές αναφορές από την εταιρεία» σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου. Η διάταξη αυτή, ωστόσο, είναι ασαφής. Απαγορεύει την πρόσβαση σε αρχεία οικονομικής συμπεριφοράς, χωρίς να ξεκαθαρίζει αν αναφέρεται στην άμεση πρόσβαση της εταιρείας ενημέρωσης οφειλετών στα σχετικά αρχεία ή αν περιλαμβάνει και την έμμεση πρόσβαση, δηλ. την ενημέρωση της εταιρείας από το δανειστή για τα στοιχεία που εμπιρεύονται στα αρχεία αυτά. Με βάση την τελολογική του ερμηνεία, θέλει να προστατεύσει τους οφειλέτες από τις αθέμιτες πρακτικές των εταιρειών αλλά και να προστατεύσει τα προσωπικά τους δεδομένα, μπορούμε να καταλήξουμε στην διασταλτική ερμηνεία της διάταξης και να συμπεριλάβουμε και την έμμεση πρόσβαση στο αρχείο της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

4. Ενδιάμεσα συμπεράσματα

Ο οφειλέτης ως άνθρωπος και υποκείμενο δικαίου προστατεύεται από κάθε προσβολή της προσωπικότητάς του και των προσωπικών δεδομένων του. Η προστασία αυτή εμπίπτει στη γενικότερη προστασία του απορρήτου που κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 9 και εξειδικεύεται στο άρθρο 9Α. Το απόρρητο μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες που συνδέονται με στοιχεία της προσωπικότητάς του προσώπου και γενικά ανάγονται στην ιδιωτική σφαίρα του προσώπου²⁷⁵ (ιδιωτικό απόρρητο) ή στοιχεία που συνδέονται με την άσκηση εμπορικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας από φυσικό ή νομικό πρόσωπο και διαφοροποιείται σε πολλά σημεία από το ιδιωτικό (επιχειρηματικό απόρρητο)²⁷⁶. Κατά τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών, παραβιάζονταν από τις δανείστριες εταιρείες, εκφάνσεις τόσο του ιδιωτικού όσο και του επιχειρηματικού απορρήτου, ανάλογα με τις πληροφορίες που εμπιστεύονταν οι πελάτες σ' αυτές. Στην περίπτωση αυτή βάση για την προστασία τους, αν παραβιάζεται το προσωπικό απόρρητο αποτελούσε το άρθρο ΑΚ 57 και αν παραβιάζεται το επιχειρηματικό απόρρητο ο ν. 146/1914. Επιπλέον θα απολαμβάνει και την ειδικότερη προστασία του ν. 2472/1997 ο οποίος δεν διακρίνει ανάμεσα σε προσωπικές και επαγγελματικές πληροφορίες αλλά προστατεύει όλα τα δεδομένα που έχουν σχέση με ένα πρόσωπο. Όταν η δανείστρια εταιρεία είναι τράπεζα τότε μπορεί να παραβιάζεται και το τραπεζικό απόρρητο οπότε ο οφειλέτης μπορεί να προστατευτεί είτε με βάση το ν.δ 1059/1971, αν μιλάμε για το απόρρητο των τραπεζικών καταθέ-

275. Στα πλαίσια του ιδιωτικού απορρήτου προστατεύονται μόνο φυσικά πρόσωπα.

276. Βασικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού απορρήτου που το διαφοροποιούν από το προσωπικό απόρρητο αποτελούν: ότι έχει αυτοτελή περιουσιακή αξία και ότι συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

σεων ή τα άρθρα ΑΚ 57 επ αν μιλάμε για το γενικό τραπεζικό απόρρητο. Επιπλέον θα μπορεί να ζητήσει την αποζημίωση με βάση τις διατάξεις περί αδικοπραξίας (ΑΚ 914 επ) ή και τις διατάξεις περί ηθικής βλάβης (ΑΚ932 επ). Όλες οι παραπάνω νομικές βάσεις μπορεί να συρρέουν και με ενδοσυμβατική ευθύνη της δανείστριας εταιρείας, αν αυτό έχει συμφωνηθεί.

Ευνόητο είναι ότι ο οφειλέτης θα χρησιμοποιήσει τις, ως άνω, αξιώσεις του αν ό-ντως παραβιάζεται η σφαίρα του απορρήτου του και όχι αν η επεξεργασία των προσωπι-κών του δεδομένων είναι νόμιμη ή αν συντρέχει περίπτωση άρσης του τραπεζικού απορ-ρήτου. Το πότε συμβαίνει αυτό αναλύθηκε ανωτέρω.

Κεφάλαιο Δ´

Η είσπραξη απαιτήσεων μέσω της σύμβασης factoring

1. Το factoring γενικά

Ως factoring νοείται η σύμβαση μεταξύ ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων που είναι είτε τράπεζα είτε ειδική ανώνυμη εταιρεία (συνήθως θυγατρική τράπεζας) και μιας επιχείρησης - εμπορικής εταιρείας ή και φυσικού προσώπου- που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Περιεχόμενο της σύμβασης είναι ότι η εταιρεία factoring αναλαμβάνει να παρέχει στην επιχείρηση του πελάτη της, για το διάστημα που συμφωνείται και έναντι αμοιβής, υπηρεσίες²⁷⁷ σχετικές με την προεξόφληση, τη λογιστική και νομική παρακολούθηση καθώς και την είσπραξη των χρηματικών απαιτήσεων κατά των πελατών της²⁷⁸. Στα πλαίσια της σύμβασης αυτής, η επιχείρηση-προμηθευτής εκχωρεί το σύνολο, κατά κανόνα, των απαιτήσεων που έχει από τους πελάτες της στην εταιρεία factoring. Η σύμβαση factoring ρυθμίζεται από το ν. 1905/1990 «για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων» όπως τροποποιήθηκε από το ν. 2367/1995²⁷⁹. Σε γενικές γραμμές η σύμβαση factoring λειτουργεί ως εξής: ο προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών προσφεύγει σε μία εταιρεία factoring (τράπεζα ή ανώνυμη εταιρεία), επιζητώντας χρηματοδότηση ή παροχή άλλων υπηρεσιών, όπως προεξόφληση, λογιστική και νομική παρακολούθηση, είσπραξη των χρηματικών του απαιτήσεων, ανάληψη του κινδύνου αφερεγγυότητας των οφειλετών του κ.λπ. Ο πράκτορας εφόσον κρίνει ότι η κατάρτιση αυτής της σύμβασης είναι γι αυτόν συμφέρουσα, αναλαμβάνει το σύνολο των απαιτήσεων του προμηθευτή έναντι των πελατών του, λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα τη συμφωνημένη προμήθεια²⁸⁰.

Με την σύμβαση factoring επιδιώκονται, σωρευτικά ή διαζευκτικά, τρεις σκοποί: ένας χρηματοδοτικός, ένας διαχειριστικός και ένας ασφαλιστικός (ή εγγυητικός). Ο χρηματοδοτικός επιτελείται όταν ο πράκτορας, αποκτώντας τις απαιτήσεις, καταβάλλει στον προμηθευτή αμέσως το αντίτιμο αφού αφαιρέσει τον προεξοφλητικό τόκο, και έτσι χρηματοδοτεί την επιχείρηση του προμηθευτή. Ο εξασφαλιστικός επιδιώκεται όταν ο πράκτορας πιστώνει το λογαριασμό του πελάτη του με το ποσό της απαίτησης, ακόμα και αν δεν

277. Το αντικείμενο των παρεχόμενων υπηρεσιών συνεχώς διευρύνεται. Οι πράκτορες μπορούν να δίνουν συμβουλές για την παραγωγή, την πολιτική marketing ή για θέματα φορολογικά.

278. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων της σύγχρονης οικονομία, 2008⁵, 129.

279. Επίσης η ΠΔ/ΤΕ 2168/1993 όπως τροποποιήθηκε την 27 Μαρτίου 1996, με την οποία καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στις εταιρείες factoring. Η εν λόγω ΠΔ/ΤΕ καταργήθηκε με τη νεότερη ΠΔ/ΤΕ 2622/21.12.2009 η οποία και καθόρισε εκ νέου τις προϋποθέσεις παροχής αδειάς για τη λειτουργία εταιρειών και της εποπτείας τους από την ΤτΕ.

280. Κοντογιάννη, Η λειτουργία της εκχώρησης στο πλαίσιο της σύμβασης factoring, ΔΕΕ 1999, 376 επ.

μπορέσει να την εισπράξει από τον οφειλέτη²⁸¹. Τέλος, διαχειριστικός είναι ο σκοπός που επιδιώκεται όταν ο πράκτορας αναλαμβάνει με τη σύμβαση τη λογιστική παρακολούθηση και την είσπραξη των χρηματικών απαιτήσεων, την όχληση των οφειλετών, έτσι ώστε ο προμηθευτής να απαλλάσσεται από την απασχόληση και τις δαπάνες που συνδέονται με τις εν λόγω ενέργειες²⁸². Ο τελευταίος αυτός σκοπός, νομιμοποιεί την εταιρεία factoring να προβαίνει στην είσπραξη των απαιτήσεων, και ομοιάζει με τον σκοπό που επιδιώκουν οι δανειστές που συνάπτουν συμβάσεις συνεργασίας με κάποια εισπρακτική εταιρεία.

Το factoring απαντάται σε διάφορες μορφές²⁸³, ανάλογα με τους σκοπούς που επιδιώκονται. Μία πρώτη διάκριση αποτελεί αυτή ανάμεσα στο γνήσιο και το μη γνήσιο factoring. Το γνήσιο αποτελεί την κλασσική μορφή factoring²⁸⁴ στην οποία επιτελούνται και οι τρεις βασικές λειτουργίες όπως αναφέρθηκαν αμέσως ως άνω, ενώ μη γνήσιο (ή νόθο), factoring, είναι αυτό που δεν επιδιώκει εξασφαλιστική λειτουργία²⁸⁵. Άλλες διακρίσεις εντοπίζονται ανάμεσα στο factoring με χρηματοδότηση και το factoring χωρίς χρηματοδότηση και ανάμεσα στο εμφανές και το αφανές factoring.

Πολύ βασική για το θέμα που εξετάζεται στην παρούσα είναι η διάκριση ανάμεσα στο factoring με λογιστική εξυπηρέτηση και στο factoring χωρίς λογιστική εξυπηρέτηση (αυτοεξυπηρετούμενο factoring). Στην πρώτη περίπτωση ο πράκτορας προβαίνει στην παρακολούθηση και είσπραξη των απαιτήσεων επιτελώντας τη διαχειριστική λειτουργία, ενώ στην δεύτερη δεν προβαίνει σε ανάλογες πράξεις.

Κατωτέρω θα αναφερθούμε στα βασικά σημεία του διαχειριστικού σκοπού του factoring και θα προβούμε σε μία σύγκριση μεταξύ των δυο μεθόδων είσπραξης απαιτήσεων.

1.2. Ειδικότερα το διαχειριστικό factoring

Μία από τις υπηρεσίες που αποτελούν τη διαχειριστική λειτουργία του factoring είναι η λογιστική και νομική παρακολούθηση των απαιτήσεων. Ο πράκτορας έχει συμφέρον στην ανάληψη αυτών των υπηρεσιών διότι έτσι παρακολουθεί από κοντά τις εισροές προς τον προμηθευτή και κατά συνέπεια και τη γενικότερη οικονομική του κατάσταση. Παράλληλα είναι πιο αποτελεσματικός στην είσπραξη των απαιτήσεων κατά των πελατών και

281. Εάν τελικά ο πράκτορας δεν μπορέσει να εισπράξει την απαίτηση λόγω αφερεγγυότητας του οφειλέτη δεν έχει καμία αξίωση κατά του προμηθευτή (ΑΚ 467 § 1).

282. Για τις υπηρεσίες αυτές παρακρατεί ο πράκτορας αμοιβή εκτός από τον προεξοφλητικό τόκο, και ένα ποσοστό της απαίτησης που κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 0,5 % και 1,5 %.

283. Η μεγάλη ευελιξία που παρουσιάζει η ίδια η σύμβαση, σε συνδυασμό με την έλλειψη σε διεθνές επίπεδο αυστηρού νομοθετικού υπόβαθρου διαμόρφωσε στην πράξη πάρα πολλούς τύπους factoring.

284. Η οποία ανταποκρίνεται και σήμερα στο αρχικό αμερικανικό πρότυπο.

285. δηλαδή ο προμηθευτής εξακολουθεί να φέρει τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας κάθε οφειλέτη ώστε σε περίπτωση μη πληρωμής να ευθύνεται απέναντι στον πράκτορα για την επιστροφή των ποσών που έλαβε από αυτόν προκαταβολικά ως χρηματοδότηση.

παρακολουθεί από κοντά πότε πληρώνει κάθε πελάτης, εάν είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του κ.λπ. Ο προμηθευτής απαλλάσσεται από όλες τις εργασίες, την οργάνωση, το χρόνο και τα έξοδα που απαιτούν η διαχείριση, η λογιστική παρακολούθηση, η όχληση και η είσπραξη των απαιτήσεων του (π.χ. τήρηση των λογαριασμών των πελατών, ενημέρωση, κ.α.) καθώς και την απασχόληση της εισπράξεως από δύστροπους πελάτες (οχλήσεις, προσφυγή σε δικηγόρο, δικαστικές ενέργειες). Είναι σαφές, πως η διαχειριστική λειτουργία του factoring ομοιάζει αρκετά με τη λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών, οι οποίες επίσης αναλαμβάνουν την είσπραξη απαιτήσεων και πολλές φορές και τη λογιστική τους παρακολούθηση. Όταν η εταιρεία factoring αναλαμβάνει μόνο αυτήν την λειτουργία, χωρίς προσφορά άλλης, χρηματοδοτικής ή ασφαλιστικής υπηρεσίας, τότε η σύγκριση με την εισπρακτική είναι αναπόφευκτη. Πρόκειται για το λεγόμενο αμιγώς διαχειριστικό factoring²⁸⁶ μία νεότερη μορφή factoring η νομιμότητα της οποίας αμφισβητείται²⁸⁷.

Το αν υφίσταται ή όχι το αμιγώς «διαχειριστικό» έχει ιδιαίτερη σημασία για το ζήτημα που μας απασχολεί αφού, αν γίνει δεκτό ότι δεν υπάρχει τότε, οι εταιρείες που αναλαμβάνουν την λογιστική και νομική παρακολούθηση και είσπραξη των απαιτήσεων δεν θα είναι νόμιμες, εταιρείες factoring αλλά εισπρακτικές εταιρείες οι οποίες μετά το ν. 3758/2009 λειτουργούν παράνομα. Κριτήρια για να καθοριστεί αν πρόκειται για εισπρακτική εταιρεία ή για εταιρεία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι φυσικά η μορφή της εταιρείας και αν αυτή πληροί τα κριτήρια που αναφέρονται στο ν. 1905/1990 αλλά κυρίως η βούληση των συναλλασσομένων.

286. Ο όρος «διαχειριστικό» factoring δεν συναντάται συχνά στην βιβλιογραφία. Συνηθέστερος είναι ο όρος «basis factoring».

287. Και οι δύο απόψεις εκκινούν από το πρώτο άρθρο της διεθνούς συμβάσεως της Ottawa για το διεθνές factoring ερμηνεύοντας το διαφορετικά. Στην δεύτερη παράγραφο αυτού ορίζεται ότι το περιεχόμενο της σύμβασης factoring καθορίζεται από τα μέρη, τα οποία πρέπει να συμφωνήσουν ότι ο πράκτορας θα παρέχει στον προμηθευτή τουλάχιστον δύο από τις τέσσερις αναφερόμενες κατηγορίες υπηρεσιών οι οποίες είναι: α) η χρηματοδότηση του προμηθευτή με δάνεια και προεξόφληση απαιτήσεων, β) η διαχείριση των απαιτήσεων του προμηθευτή, γ) η είσπραξη των απαιτήσεων και δ) η προστασία του προμηθευτή από την αφερεγγυότητα των οφειλετών και κάλυψη πιστωτικού κινδύνου. Η πρώτη άποψη υποστηρίζει (Ψυχομάνης (1996) 190 επ) ότι η διεθνής σύμβαση της Ottawa περιέλαβε ρητά στον ορισμό της για το factoring και την παροχή των υπηρεσιών που άπτονται μόνο της διαχειριστικής λειτουργίας εφόσον επιλεγούν η διαχείριση και η είσπραξη των απαιτήσεων ως οι δύο παρεχόμενες υπηρεσίες. Από την άλλη μεριά όμως, υποστηρίζεται η άλλη άποψη (Βάθης (1995) 65 επ) σύμφωνα με την οποία ναι μεν από την σύμβαση της Ottawa προβλέπεται το «διαχειριστικό» factoring, δεν έχει όμως στήριγμα στον ελληνικό νόμο. Η υπαγωγή ή όχι μιας σύμβασης στις διατάξεις του νόμου 1905/1990 θα πρέπει να γίνεται *ad hoc* σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και να ερευνείται με βάση τον σκοπό του νόμου, τα συναλλακτικά ήθη και τις αντιλήψεις των συναλλασσομένων και των συμβαλλομένων μερών (ΑΚ 200). Για παράδειγμα μια σύμβαση όπου αναλαμβάνεται μόνο η λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων μιας επιχείρησης δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως σύμβαση factoring γιατί δεν υπάρχει κανένας λόγος μία τέτοια δραστηριότητα να ασκείται κάτω από τις αυστηρές προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος για το factoring.

Η λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων συνίσταται κυρίως στην τήρηση και ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων του τελευταίου και αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης συμφωνίας μεταξύ των μερών. Στο γνήσιο factoring η σχετική συμφωνία αφορά τις απαιτήσεις που κείνται εκτός της ασφαλιστικής συμφωνίας και τις οποίες ο πράκτορας κρατά μόνο για είσπραξη αφού τις λοιπές απαιτήσεις τις παρακολουθεί ως δικές του, καθώς του έχουν μεταβιβαστεί με εκχώρηση λόγω πώλησης²⁸⁸. Στο διαχειριστικό factoring από την άλλη ο πράκτορας αναλαμβάνει να παρακολουθεί λογιστικά όλες τις απαιτήσεις του προμηθευτή.

Η νομική παρακολούθηση²⁸⁹ των απαιτήσεων έχει ως περιεχόμενο τη διενέργεια όλων των απαραίτητων εξώδικων και δικαστικών πράξεων για την είσπραξη των απαιτήσεων του προμηθευτή. Δεν αναλαμβάνεται από τον πράκτορα για να τις εκτελέσει ο ίδιος, όπως συμβαίνει με τις εισπρακτικές, αλλά για να τις αναθέσει ιδίω ονόματι στα πρόσωπα που δικαιούνται να προβαίνουν σ' αυτές με βάση τον ΚΠολΔ και τον ΚωδΔικ. Τέλος ως διαχείριση των απαιτήσεων νοείται η παροχή στον πράκτορα της εξουσίας να διαχειρίζεται κατά το δοκούν, αλλά πάντως μέσα στα όρια της οικονομικής λειτουργίας του factoring αλλά και η εξώδικη είσπραξη τους.

Το έργο της αναγκαστικής (δικαστικής είσπραξης) των απαιτήσεων ανατίθεται σε συμβεβλημένους με τον πράκτορα δικηγόρους ή σε θυγατρικές ή συνεργαζόμενες εταιρείες, που έχουν ως αποκλειστικό αντικείμενο δραστηριότητας την είσπραξη καθυστερημένων ή επισφαλών απαιτήσεων²⁹⁰. Πρόκειται δηλ. για την περίπτωση όπου η είσπραξη απαιτήσεων μέσω factoring «συναντά» τις εισπρακτικές εταιρείες.

Και εδώ όμως παρατηρούνται ανάλογα προβλήματα με αυτά που αναλύθηκαν παραπάνω στο αντίστοιχο κεφάλαιο σχετικά με τα προβλήματα αναφορικά με την ύπαρξη των εισπρακτικών εταιρειών. Η αναφορά της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1 του 1905/1990 στη νομική παρακολούθηση των απαιτήσεων εκ μέρους του πράκτορα, είναι μερικά αντίθετη προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 38 επ. του ΚωδΔικ και 94 επ ΚΠολΔ, τα οποία απαγορεύουν την επιμέλεια ή τη διαχείριση νομικών υποθέσεων και την παράσταση στα δικαστήρια και τις αρχές από πρόσωπα που δεν είναι δικηγόροι με την επιβολή μάλιστα ποινικών κυρώσεων. Μόνο που στην περίπτωση των εταιρειών factoring, σε α-

288. Αμφισβητείται αν η αιτία της εκχώρησης είναι η πώληση των απαιτήσεων (ΑΚ 513) ή η σύμβαση δανείου μεταξύ του πράκτορα, ως δανειστή και του προμηθευτή ως δανειολήπτη (ΑΚ 806 επ). Κρατούσα άποψη είναι η πρώτη όπως αποδεικνύεται και από την ΠΔ/ΤΕ 2246/23.11.1993 όπου γίνεται λόγος για «αγορά-εκχώρηση απαιτήσεων» σε κάθε περίπτωση factoring με η χωρίς δικαίωμα αναγωγής του πράκτορα κατά το «πωλητή-εκχωρητή» των απαιτήσεων.

289. Η οποία αναλαμβάνεται ταυτόχρονα με τη λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων και όχι διαζευκτικά όπως αφήνει να εννοηθεί το γράμμα του νόμου.

290. Ψυχομάνης (1996), 40.

ντίθεση με τις εισπρακτικές εταιρείες οι οποίες για τον ίδιο λόγο ήταν άκυρες όπως περιγράφονται στο άρθρο αυτό, θα διενεργούνται δικαστικώς ή εξωδίκως σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και του Κώδικα Περί Δικηγόρων». Η λύση αυτή βέβαια δεν είναι απολύτως ικανοποιητική αφού παραπέμποντας συλλήβδην στις διατάξεις του Κώδικα παραπέμπει και στη διάταξη της § 2 του άρθρου 40 με την οποία απαγορεύεται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο η ανάληψη ή η εμφάνιση απλώς ως αποδέκτου ή η διαφήμιση της επιμέλειας ή διαχείρισης υποθέσεων αρμοδιότητας δικηγόρου, είτε χωρίς είτε με δικηγόρο της εκλογής του, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο. Η τελολογική ερμηνεία του νόμου όμως και ο σκοπός των εταιρειών factoring οδηγεί στο συμπέρασμα ότι επιτρέπεται κατ'εξαιρέση η αυτοτελής ανάληψη της παροχής νομικών υπηρεσιών από πράκτορες, με την έννοια ότι αυτοί είναι υποχρεωμένοι να τις διεκπεραιώνουν πάντα με δικηγόρους της εκλογής τους, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις των σχετικών νόμων και του ενοχικού δικαίου²⁹¹.

1.3. Σύγκριση μεταξύ των δύο μορφών είσπραξης

Λόγω των πολλών κοινών χαρακτηριστικών ανάμεσα στην είσπραξη απαιτήσεων από τις εισπρακτικές εταιρείες και από τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων είναι σκόπιμο να προβούμε σε μια σύγκριση μεταξύ των δύο αυτών μορφών αυτών. Βέβαια πλέον, και μετά το ν. 3758/2009, η σύγκριση αυτή παραμένει μόνο σε καθαρά θεωρητικό επίπεδο αφού οι εισπρακτικές εταιρείες, που παλαιότερα προέβαιναν στο έργο της είσπραξης των απαιτήσεων δεν υφίστανται πλέον.

Αρχικά παρατηρούμε ότι οι λόγοι που οι δανειστές προσφεύγουν στις υπηρεσίες της μίας ή της άλλης μορφής επιχείρησης, είναι κοινοί και συνίστανται στην απαλλαγή των επιχειρήσεων από τη χρονοβόρα και πολυδάπανη διαδικασία της είσπραξης των απαιτήσεων τους, ώστε να αφοσιωθούν στην παραγωγική δραστηριότητα τους. Παράλληλα όμως με αυτό το πλεονέκτημα, οι εταιρείες factoring, προσφέρουν στις επιχειρήσεις και πολλά φορολογικά πλεονεκτήματα: με βάση το άρθρο 6 του ν. 1905/1990 η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων απαλλάσσεται από τον Φ.Π.Α ενώ ο προμηθευτής απαλλάσσεται από το αναλογικό τέλος χαρτοσήμου. Ακόμα τα ποσά που καταβάλλει ο προμηθευτής στον πράκτορα εκπίπτουν από τα ακαθάριστά έσοδά του ως δαπάνες²⁹².

Και τις δύο μορφές εταιρειών χρησιμοποιούν επιχειρήσεις που πωλούν αγαθά ή υπηρεσίες με πίστωση και όχι τοις μετρητοίς. Μία βασική διαφορά που ανακύπτει εδώ, είναι κατά πόσο οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, μπορούν να ανα-

291. Ψυχομάνης (1996), 164 επ.

292. Γεωργιάδης (2008²), 177 επ.

λαμβάνουν απαιτήσεις κατά καταναλωτών. Υποστηρίζεται μετ' επιτάσεως ότι η σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων δεν σχετίζεται με την καταναλωτική πίστη, με την έννοια ότι δεν συνιστούν αντικείμενο μεταβίβασης οι απαιτήσεις από τις συναλλαγές με καταναλωτές. Η άποψη αυτή βρίσκει έρεισμα στην γραμματική διατύπωση του ν. 1905/1990 (ο οποίος μιλάει για «επιχειρηματικές» απαιτήσεις) αλλά και στην τελολογική ερμηνεία αυτού σύμφωνα με την οποία ο νομοθέτης δεν στόχευε στην διευκόλυνση της εκχώρησης των απαιτήσεων έναντι των καταναλωτών αλλά στην έμμεση χρηματοδότηση μέσω προεξόφλησης των συναλλαγών αποκλειστικά των εμπόρων. Εντούτοις η θέση αυτή δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στο γράμμα και στο πνεύμα του νόμου, αφού ο τελευταίος δεν εξαιρεί πουθενά ρητά τις απαιτήσεις έναντι καταναλωτών, ενώ ταυτόχρονα η χρήση του όρου «προμηθευτής» οδηγεί στο συμπέρασμα ότι περιλαμβάνει κάθε επιχείρηση με φορέα φυσικό ή νομικό πρόσωπο και κάθε επαγγελματία, ο οποίος δραστηριοποιείται στην κάθετη αγορά προώθησης αγαθών και παροχής υπηρεσιών και συναλλάσσεται βέβαια με εμπόρους της ίδιας ή άλλης βαθμίδας, αλλά κατά βάση με καταναλωτές. Εξάλλου και ο ίδιος ο σκοπός των διατάξεων του ν. 1905/1990 που είναι να διαπλάσσουν μια εύχρηστη και ευνοϊκή για τους συναλλασσόμενους διαδικασία μεταβίβασης απαιτήσεων και προεξόφλησης αυτών, συνάδει με τις περιπτώσεις των απαιτήσεων έναντι των καταναλωτών όπου είναι απαραίτητη η επιτυχής διαχείριση, παρακολούθηση και είσπραξη προκειμένου να περιορισθεί ο πιστωτικός κίνδυνος του προμηθευτή, ο οποίος παρουσιάζεται μεγαλύτερος σε σχέση με άλλου είδους συναλλαγές²⁹³. Συνεπώς και στις δυο περιπτώσεις μπορούμε να έχουμε είσπραξη τόσο καταναλωτικών όσο και επιχειρηματικών απαιτήσεων.

Στον τομέα των εκχωρούμενων απαιτήσεων όμως υπάρχει μία βασική διαφορά. Στο factoring ο προμηθευτής συμφωνεί πάντα την εκχώρηση όλων γενικά των ενεστωσών και μελλοντικών απαιτήσεων ή μίας σαφώς προκαθορισμένης κατηγορίας τους χωρίς διακρίσεις²⁹⁴. Αντίθετα στις εισπρακτικές εταιρείες ο δανειστής μπορούσε να επιλέξει όποιες και όσες απαιτήσεις ήθελε να αναθέσει την είσπραξή τους στις εν λόγω εταιρείες. Οι απαιτήσεις αυτές ήταν ενεστώσες και ληξιπρόθεσμες.

Στη συνέχεια παρατηρούμε πως, όσον αφορά στις εταιρείες factoring, ο νόμος στο άρθρο 4, θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη λειτουργία τους όπως ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο, ονομαστικές μετοχές και άδεια λειτουργίας από την ΤτΕ. Λόγω έλλειψης νομοθετικής ρύθμισης, δεν ίσχυε το ίδιο για τις εισπρακτικές εταιρείες οι οποίες μπορεί να ήταν κεφαλαιουχικής ή προσωπικής μορφής. Κοινό σημείο ήταν ότι για τις εταιρείες που προέβαιναν σε είσπραξη απαιτήσεων τραπεζών ήταν απαραίτητη η άδεια της ΤτΕ εκτός

293. Ρούσσης (2010), 167 επ.

294. Ψυχομάνης (1995), 189.

εάν η εισπρακτική αποτελούσε πιστωτικό ίδρυμα που διέθετε άδεια λειτουργίας ή εποπτευόταν από την ΤτΕ²⁹⁵. Από την άλλη, σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ υπ' αριθμόν 2622/21.12.2009, η οποία αντικατέστησε την ΠΔ/ΤΕ υπ' αριθμόν 2168/8.1.1993, θέτει τις προϋποθέσεις προκειμένου να δώσει η ΤτΕ την απαραίτητη άδεια λειτουργίας στις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Εδώ οι προϋποθέσεις είναι περισσότερες και αυστηρότερες.

Σχετικά τώρα με το τρόπο σύνδεσης μεταξύ των επιχειρήσεων με τις εισπρακτικές εταιρείες και τις εταιρείες factoring, η βασική διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι στις εταιρείες factoring εκχωρούνται οι απαιτήσεις των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων κάτι που δεν συνέβαινε στις εισπρακτικές εταιρείες, αφού όπως έχει ήδη αναφερθεί, δεν συνέφερε τις εταιρείες να εκχωρήσουν τις απαιτήσεις με σκοπό να μην ασχοληθούν με την είσπραξή τους. Αιτία της εκχώρησης, αποτελεί η πώληση των απαιτήσεων²⁹⁶. Όταν όμως στον πράκτορα δεν εκχωρείται η απαίτηση αλλά αναλαμβάνει μόνο τη διαχείριση και την είσπραξη της, τότε η (εσωτερική) σχέση μεταξύ του πράκτορα και της εταιρείας είναι σύμβασης εντολής, σύμβαση έργου ή σύμβαση (σπανιότερα) εργασίας. Για να νομιμοποιείται να εισπράξει την απαίτηση από τον οφειλέτη, χορηγείται προς τον πράκτορα εκχώρηση προς είσπραξη ή εξουσιοδότηση προς είσπραξη. Αντίστοιχα στις εισπρακτικές εταιρείες χορηγείται επίσης εξουσιοδότηση ή εκχώρηση προς είσπραξη με βάση την εσωτερική σχέση η οποία και εδώ μπορεί να συνίσταται σε σύμβαση έργου ή εντολής. Ωστόσο, λόγω και πάλι της έλλειψης νομοθετικού πλαισίου, στην περίπτωση των εισπρακτικών εταιρειών συναντάμε και άλλες μορφές συμβάσεων όπως αντιπροσώπευση ή πληρεξουσιότητα προς είσπραξη.

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι η ανάληψη από τον πράκτορα της υποχρέωσης να επιμελείται απλώς της εισπράξεως των απαιτήσεων του προμηθευτή, χωρίς άλλη λογιστική και νομική παρακολούθηση και διαχείρισή τους, δεν αποτελεί πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων αλλά απλή σύμβαση έργου²⁹⁷ που προϋποθέτει είτε εκχώρηση προς είσπραξη είτε εξουσιοδότηση προς είσπραξη. Αυτό συμβαίνει γιατί στα πλαίσια του factoring οι «υπηρεσίες» της λογιστικής και νομικής παρακολούθησης και της είσπραξης των απαιτήσεων δεν φαίνεται να διασπώνται ούτε μεταξύ τους ούτε στους συνδυασμούς

295. Παράρτημα 1 υπό Β1 ΠΔ/ΤΕ 2597/2007.

296. Η σύμβαση που αποτελεί την αιτία της εκχώρησης προβλημάτισε τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία. Σύμφωνα με την πρώτη γνώμη αιτία της εκχώρησης είναι η πώληση του δικαιώματος ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη το δάνειο. Η κρατούσα άποψη υποστηρίζει ότι η αιτία της εκχώρησης στο γνήσιο factoring είναι η πώληση και στο μη γνήσιο το δάνειο.

297. Υποστηρίζεται βέβαια και η αντίθετη άποψη η οποία χαρακτηρίζει την σύμβαση αυτή ως «παραγγελία είσπραξης εμπορικών εταιρειών απαιτήσεων», Γεωργακόπουλος, Εγχειρίδιο εμπορικού δικαίου, 1995, 571 επ.

τους με τις υπόλοιπες υπηρεσίες με τις λοιπές υπηρεσίες οι οποίοι αποδίδουν τις διάφορες μορφές του factoring²⁹⁸.

298. Ψυχομάνης (1996), 101.

Επίλογος-Συμπεράσματα

Οι εισπρακτικές εταιρείες αποτέλεσαν ένα φαινόμενο που απασχόλησε, έντονα, την ελληνική κοινωνία, για μία δεκαετία τουλάχιστον. Οι εταιρείες αυτές, αν και καταφανώς παράνομες, συνέχισαν να λειτουργούν με την ανοχή κράτους και κοινωνίας. Τελικά μετά από επανειλημμένες καταγγελίες πολιτών σε ενώσεις καταναλωτών και τράπεζες καθώς και εκτενείς αναφορές στα ΜΜΕ, η πολιτεία προχώρησε στην *ad hoc* νομοθετική τους ρύθμιση η οποία και έθεσε όρια στη λειτουργία τους. Στην πράξη ο ν. 3758/2009, κατήργησε τις εισπρακτικές εταιρείες και τις μετέτρεψε σε εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις, στις οποίες δεν επιτρέπεται η είσπραξη των απαιτήσεων, αλλά μόνο η ενημέρωση των οφειλετών για την ύπαρξη αυτών και η συμφωνία για διακανονισμό τους. Δυστυχώς όμως, ο ν. 3758/2009 παρά τις αυστηρές και συχνά περιπτωσιολογικές διατάξεις του, δεν υπήρξε ιδιαίτερα αποτελεσματικός. Οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών συνέχισαν να απειλούν, να εκφοβίζουν και να παραπλανούν τους οφειλέτες εκμεταλλευόμενοι την άγνοια τους σχετικά με τη νέα νομοθετική ρύθμιση. Μία συντονισμένη προσπάθεια από την πολιτεία με τον αυστηρότερο έλεγχο τήρησης των νόμων, εκ μέρους των δανειστών με την επίδειξη των στοιχειωδών αρχών συναλλακτικής ευθύτητας και υπευθυνότητας αλλά και των καταναλωτών με την άμεση καταγγελία κάθε αθέμιτης συμπεριφοράς των εταιρειών, θα μπορούσε να δώσει λύση στο ζήτημα. Η οικονομική κρίση του 2008 όξυνε ακόμα περισσότερο την κατάσταση, αφού και οι επιχειρήσεις επιδιώκουν πιο επισταμένα την είσπραξη των οφειλομένων σε αυτές απαιτήσεων και οι οφειλέτες δεν έχουν την δυνατότητα να εξοφλήσουν αυτές.

Τα προβλήματα που προκάλεσαν κατά τη λειτουργία τους αρχικά οι εισπρακτικές εταιρείες και εν συνεχεία οι εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών, υπήρξαν πολλά. Στην παρούσα εργασία έγινε μία προσπάθεια να καταγραφούν αυτά αλλά και να ερευνηθεί κατά πόσο ο ν. 3758/2009 βοήθησε στην επίλυσή τους. Συνοπτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι ο ν. 3758/2009 συμπεριέλαβε στις διατάξεις του ρυθμίσεις σχετικά με όλα τα ζητήματα που είχαν προκύψει από τις εισπρακτικές εταιρείες. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα ο νομοθέτης επέλεξε την περιπτωσιολογική ρύθμιση ορισμένων θεμάτων προκειμένου να είναι βέβαιος ότι δεν θα επαναληφθούν οι αθέμιτες και παράνομες πρακτικές των προηγούμενων ετών.

Στην παρούσα ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ των εισπρακτικών εταιρειών ή των εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών και της δανειστρίας επιχείρησης. Η εκτενής ανάλυση της σύμβασης μεταξύ εισπρακτικής εταιρείας και δανειστή δεν είναι άνευ σημασίας, λόγω της κατάργησης των εισπρακτικών εταιρειών με το ν. 3758/2009, αφού ο μεγάλος των υποθέσεων που σχετίζονταν με τη δράση των εισπρακτι-

κών εταιρειών και έχουν φτάσει στα δικαστήρια, είναι τόσο μεγάλος που ακόμα σήμερα, εν έτει 2010 εκδικάζονται υποθέσεις σχετικές με τη δράση τους. Επιπλέον έχει ενδιαφέρον να δούμε, αν και ο καταστατικός σκοπός των εταιρειών ήταν φανερά παράνομος, σε ποια νομική βάση στηρίζονταν οι εν λόγω εταιρείες για την είσπραξη των απαιτήσεων από τους οφειλέτες και συνέχιζαν να λειτουργούν ανενόχλητες.

Επιπρόσθετα μεγάλο ενδιαφέρον έχει η επεξεργασία από τις εταιρείες, των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών και των δεδομένων που εμπíπτουν στην προστασία του τραπεζικού απορρήτου. Σε πρακτικό επίπεδο οι επιχειρήσεις εξασφαλίζουν την συγκατάθεση των οφειλετών με την υπογραφή προδιατυπωμένων όρων στους οποίους περιλαμβάνεται και η επεξεργασία από εταιρείες συνεργαζόμενες με τη δανείστρια, οπότε μάλλον η ανάλυση παραμένει σε θεωρητικό επίπεδο. Τα ίδια πάνω κάτω εφαρμόζονται και για το γενικό τραπεζικό απόρρητο το οποίο κάμπτεται με τη συναίνεση του οφειλέτη. Αντίθετα, το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων είναι πιο αυστηρό και δεν κάμπτεται στην περίπτωση των εισπρακτικών/ εταιρειών ενημέρωσης οφειλετών.

Τέλος, η σύγκριση των εισπρακτικών εταιρειών με τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ήταν αναγκαία γιατί και οι μεν και οι δε προβαίνουν στην είσπραξη απαιτήσεων που διατηρούν τρίτοι έναντι των οφειλετών τους, με ενδεχόμενο αποτέλεσμα μια πιθανή σύγχυση των οφειλετών σχετικά με τη μορφή και συνακόλουθα τη νομιμότητα των επιχειρήσεων που επιδιώκουν την είσπραξη. Εξάλλου οι εταιρείες factoring, αποτελούν καθόλα νόμιμες επιχειρήσεις και η αναζήτηση από αυτές των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, είναι θεμιτή και νόμιμη. Συνεπώς πρέπει οι οφειλέτες να έχουν πλήρη γνώση της μορφής της εταιρείας που επικοινωνεί μαζί τους για να εισπράξει τα οφειλόμενα, για να είναι σε θέση να υπερασπίσουν τα δικαιώματά τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ε.*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ 2004,1377.
- *Η ίδια*, Ο τροποποιημένος νόμος για την προστασία του καταναλωτή από τη σκοπιά ενός εμπορικόλογου, ΝοΒ 2007, 1493 επ.
- *Η ίδια*, Προσωπικά δεδομένα, 2007.
- *Αλεξοπούλου Μ.*, Η εκχώρηση απαιτήσεων στις κατασκευαστικές συμβάσεις δημοσίων έργων, Διπλωματική εργασία, 2008.
- *Ανδρουλάκης Ν.*, Ποινικό δίκαιο, 2000.
- *Αντωνόπουλος Σ.*, Η σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού, 2007².
- *Αργυρού Α.*, Η Αρχή της διαφάνειας και τα προσωπικά δεδομένα ή οι ελεγκτικοί μηχανισμοί του Κράτους και η περίπτωση των προσωπικών δεδομένων, ΕλλΔνη 2008, 961 επ.
- *Αρμαμέντος Π./Σωτηρόπουλος Β.*, Προσωπικά δεδομένα: ερμηνεία ν: 2472/1997, 2005.
- *Οι ίδιοι*, Προσωπικά δεδομένα: ερμηνεία κατ' άρθρο, 2008.
- *Αυγουστιανιάκης Μ.*, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ΔΤΑ 2001, 673 επ.
- *Βάθης Β.*, Η σύμβαση factoring, 1996.
- *Βαθρακοκοίλης Β.*, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα (κατ' άρθρο), τ. Γ, ημιτόμος Β', Ειδικό ενοχικό, 2005.
- *Βασιλείου Δ.*, Μια συνοπτική θεώρηση της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, ΔΕΕΤ 1997, 89 επ.
- *Βελέντζας Α.*, Δίκαιο τραπεζών και τραπεζικών συμβάσεων (εργασιών), 1996.
- *Βρυώνη Ν.*, Εισπρακτικές εταιρείες στον βωμό του κέρδους, Δικαιογράμα 2008, 33 επ.
- *Γέροντας Α.*, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, 2002.
- *Γέσιου-Φαλσή Π.*, Δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως Ι - Γενικό μέρος, 1998.
- *Γεωργακόπουλος Λ.*, Εγχειρίδιο Εμπορικού δικαίου, 1996.
- *Γεωργιάδης Απ.*, Ενοχικό Δίκαιο-Γενικό μέρος, 1999.
- *Ο ίδιος*, Γενικές αρχές αστικού δικαίου, 2002³
- *Ο ίδιος*, Ενοχικό δίκαιο-Ειδικό μέρος, 2007.

- *Ο ίδιος*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008².
- *Ο ίδιος*, Νέες μορφές συμβάσεων της σύγχρονης οικονομίας, 2008⁵.
- *Γεωργιάδης Α. / Σταθόπουλος Μ.* (με συνεργάτες), Αστικός Κώδικας: ερμηνεία κατ'άρθρο-νομολογία-βιβλιογραφία, τ. II Γενικό Ενοχικό, 1979.
- *Οι ίδιοι*, Αστικός Κώδικας- κατ'άρθρο ερμηνεία, τ. I Γενικές αρχές, 1978.
- *Γεωργιάδης Αστ.*, Ενοχικό Δίκαιο-Γενικό μέρος, 2000³.
- *Γραμματίκας Γ.*, Το τραπεζικό απόρρητο, 1991.
- *Δαγτόγλου Π.*, Ατομικά Δικαιώματα, 2005².
- *Δερμιτζάκης Φ.*, Προβλήματα ευθύνης στους ομίλους επιχειρήσεων, 2001.
- *Δούβλης Β.*, Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, 1987.
- *Ο ίδιος*, Η αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από την ελληνική τραπεζική νομοθεσία, ΕλλΔνη 1995, 27 επ.
- *Ο ίδιος*, Ο δικαστικός έλεγχος λειτουργίας των ΓΟΣ στις τραπεζικές συναλλαγές, ΕτρΑΕΧρΔ 1999, 15 επ.
- *Ο ίδιος*, Ευρωπαϊκό Τραπεζικό δίκαιο, 2003.
- *Ο ίδιος*, Η υπαγωγή ή μη των τραπεζικών εγγυητών στο ν. 2251/1994 για την προστασία των καταναλωτών, ΔΕΕ 2003, 878 επ.
- *Ο ίδιος*, Ζητήματα είσπραξης τραπεζικών απαιτήσεων και προώθησης προϊόντων καταναλωτικής πίστης υπό το πρίσμα προστασίας των ηλεκτρονικών προσωπικών δεδομένων, ΔΕΕ 2009, 764 επ.
- *Ο ίδιος*, Η εξελικτική πορεία των τραπεζικών ΓΟΣ στο ελληνικό δίκαιο, 2010
- *Δούβλης Β./ Μπώλος Α.*, Δίκαιο Προστασίας καταναλωτών, 2008.
- *Δωρής Φ.*, Νομικές μελέτες, 1993.
- *Ο ίδιος*, , Ο χαρακτηρισμός των αντισυμβαλλομένων τραπεζών ως καταναλωτών, ως προϋπόθεση για την προστασία τους από καταχρηστικούς ΓΟΣ, ΝοΒ 2004, 739 επ.
- *Ιγγλεζάκης Ι.*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, 2003.
- *Ο ίδιος*, Δίκαιο της πληροφορικής, 2008.
- *Καλαμίσης Σ.*, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, 1992.
- *Καράκωστας Ι.*, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή, 2008.
- *Καράκωστας Κ.*, Η άρση της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου, 2008.
- *Καρταλιζής Β.*, Μεταβίβαση επιχειρήσεων και outsourcing, ΔΕΕ 2004, 1106 επ.
- *Καυκάς Κ./Καυκάς Δ.*, Ενοχικό Δίκαιο- Ειδικό μέρος, τ.Α, 1993.

- **Κεραμευς Κ.**, Αστικό Δικονομικό Δίκαιο-Γενικό μέρος, 1986.
- **Κοντογιάννης Χ.**, Η λειτουργία της εκχώρησης στο πλαίσιο της σύμβασης factoring, ΔΕΕ 1999, 376 επ.
- **Κορνηλάκης Π.**, Ειδικό ενοχικό δίκαιο τ. Ι, 2002.
- **Ο ίδιος**, Ειδικό ενοχικό δίκαιο τ. ΙΙ, 2005.
- **Κουσουύλης Σ.**, Τα αποτελέσματα αποφάσεως επί συλλογικής αγωγής- Ιδίως επί χρήσεως καταχρηστικών ΓΟΣ, ενόψει της ΑΠ 1219/2001, ΔΕΕ 2002, 1097 επ.
- **Κοτσιρης Λ.**, Δίκαιο Ανταγωνισμού, 2001⁴.
- **Κουτσούκης Δ.**, Πρακτικά προβλήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, ΕΤραΕΧρΔ 1996, 663 επ.
- **Ο ίδιος**, Τραπεζικό απόρρητο (Νομοθεσία-Νομολογία), 1998.
- **Λαδογιάννης Γ.**, Οι επιχειρηματικές απαιτήσεις ως αντικείμενο ασφάλειας, 2005.
- **Λεβέντης Γ.**, Το outsourcing σε 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εμπορικού Δικαίου- Η οργάνωση της επιχείρησης των κεφαλαιουχικών εταιρειών, 2004, 314 επ.
- **Μητκίδης Χ.**, Συμβάσεις δημοσίων έργων, Ν. 3669/2008-κατ' άρθρο ερμηνεία, 2009.
- **Μήτρου Λ.**, Τεχνολογία και προστασία προσωπικών δεδομένων σε: Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στο εμπορικό δίκαιο, 7^ο Πανελλήνιο συνέδριο Εμπορικού δικαίου, 1998.
- **Η ίδια**, Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, 1999.
- **Μπακόπουλος Κ.**, Η ευθύνη της μητρικής εταιρείας έναντι αντισυμβαλλοένων της θυγατρικής της, ΧρΙΔ 2006, 106 επ.
- **Μπέης Κ.**, Μαθήματα πολιτικής δικονομίας, 1984.
- **Μπώλος Α.**, Ο Τραπεζικός Μεσολαβητής ως μορφή εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ΔΕΕ 2004, 1130 επ.
- **Ντόστας Μ.**, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων- Κατάσχεση των καταθέσεων, 2000.
- **Παμπούκης Κ.**, Οικονομική ενότητα του ομίλου εταιριών και νομικές συνέπειές της, ΕπισκεΔ 1999, 903 επ.
- **Παπαδοπούλου Α.**, Το επιχειρηματικό απόρρητο, 2007.
- **Παπαστερίου Δ.**, Γενικές αρχές Αστικού δικαίου, 2009².
- **Ρήγας Κ.** Η άρση της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου, Σειρά μελετών Αστικού Δικαίου, 2008,93 επ.
- **Ρόκας Ν.**, Εμπορικές εταιρείες, 2008.
- **Ρούσσης Δ.**, Καταστρατήγηση Δικαίου στις τραπεζικές συμβάσεις, 2010.

- *Σινανιώτη-Μαρούδη Α.*, Η διαμόρφωση της ευθύνης στον όμιλο επιχειρήσεων, Σύγχρονα ζητήματα εταιρικής ευθύνης, 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Εμπορικών, 2002.
- *Σταθόπουλος Μ.*, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2004.
- *Ο ίδιος*, Επιτομή ενοχικού δικαίου, 2004.
- *Σωτηρόπουλος Β.*, Η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία και η προστασία προσωπικών δεδομένων, Digesta 2005.
- *Ο ίδιος*, Η αρχή «εν αμφιβολία, υπέρ του υποκειμένου» στο δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων, ΝοΒ 2005, 1202 επ.
- *Τουντόπουλος Β.*, Το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων, ΔΕΕ 1999, 576 επ.
- *Τριανταφυλλάκης Γ.*, Εισηγήσεις εμπορικού δικαίου, 2009.
- *Τσούμας Β.*, Αλληλόχρεος λογαριασμός: Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, 2006
- *Οι ίδιοι*, Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, τ. II Γενικό ενοχικό, 1979
- *Φαρσαρώτας Ι.*, Κατανοώντας τη σύγχρονη τραπεζική, 2009.
- *Φίλιος Π.*, Ενοχικό Δίκαιο-Ειδικό μέρος, 2009.
- *Χρυσόγονος Κ.*, Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα, 2002².
- *Ψυχομάνης Σ.* Το factoring ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, 1996.
- *Ο ίδιος*, Τραπεζικές δραστηριότητες αμφισβητήσιμης νομιμότητας, 2002.
- *Ο ίδιος*, Περί εισπρακτικών εταιρειών γνωμοδότηση, ΝοΒ2004, 216 επ.
- *Ο ίδιος*, Εμπορικό δίκαιο-Γενικό μέρος, 2004.
- *Ο ίδιος*, Περί συνδυασμού συμβάσεων (Α) ανοίγματος πιστώσεως με τρέχοντα λογαριασμό, (Β) αναδοχής εκδόσεως Ομολογιακού δανείου, (Γ) Factoring και Leasing, ΕΕμπΔ 2005, 444 επ.
- *Ο ίδιος*, Οι τράπεζες και η εποπτεία τους (δίκαιο του τραπεζικού συστήματος), 2006.
- *Ο ίδιος*, Τραπεζικό δίκαιο-Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, 2008.
- *Ο ίδιος*, Εισπρακτικές εταιρείες και εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών κατά το προτεινόμενο νομοσχέδιο του Υπουργείου Ανάπτυξης, Δικαιόραμα 2008, 30 επ.
- *Ο ίδιος*, Τοξικοί νόμοι και αράθυμες αρχές, ΔΕΕ 2009, 888 επ.
- *Ο ίδιος*, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος (οι τράπεζες και η εποπτεία τους), 2009².
- *Ο ίδιος*, Τραπεζικό Δίκαιο-Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων, 2010.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.hellenicparliament.gr
- www.kathimerini.gr
- www.capital.gr
- www.dsa.gr
- <http://lawdb.intrasoftnet.com>
- www.eseda.gr
- www.creditcollection.gr
- www.naftemporiki.gr

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠ

- 1096/1975, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ: σ. 23 (υποσ. 90)
- 328/2001, Δνη 2001, 1295 επ: σ.43 (υποσ.:151)
- 1030/2001, ΔΕΕ 2001, 1125 επ: σ. 49 (υποσ.: 181)
- 1219/2001, ΔΕΕ 2001, 1128 επ: σ. 49 και 50 (υποσ.: 181 και 184)
- 430/2005, Δνη 2005, 802 επ: σ. 50 (υποσ. 184)
- 1243/2005, Δνη 2006, 185 επ: 27 (υποσ. 99)

ΑΠΔΠΧ

- 109/1999, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ : σ. 71 και 79 (υποσ. 247 και 271)
- 523/1999, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ : σ. 79 (υποσ. 272)
- 50/2000, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ: σ. 71 (υποσ. 247)
- 20/2001, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ : σ. 22 και 61 (υποσ. 84 και 215)
- 124/2001, Τ.Ν.Π ΔΣΑ: σ. 65 (υποσ. 233)
- 152/2001 Τ.Ν.Π ΔΣΑ: σ.68 (υποσ. 243)
- 158/2001, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ: σ. 79 (υποσ. 274)
- 482/2001, Τ.Ν.Π.ΔΣΑ: σ. 61 (υποσ. 215)
- 50/2002, Τ.Ν.Π ΔΣΑ: σ. 61 (υποσ. 217)
- 69/2008, Τ.ΝΠ. ΔΣΑ: σ. 60 (υποσ. 208)
- 59/2009, Δνη 2010, 300 επ: σ. 61 και 70 (υποσ. 215 και 245)

ΔΕΚ

- C-106/89, Συλλογή 1990 σ. I-04135: σ. 39 (υποσ. 136)

Εφαθ

- 7947/1974, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ: σ. 23 (υποσ. 90)
- 2897/1997, Τ.Ν.Π.ΔΣΑ : σ. 43 (υποσ.:151)
- 6291/2000, ΔΕΕ 2000, 1122 επ: σ. 50 (υποσ. 184)
- 2386/2003, ΧριΔ 2007, 612 επ: σ. 47 (υποσ.167)
- 5253/2003, ΔΕΕ 2004, 797 επ: σ. 50 (υποσ. 184)
- 5367/2003, ΕλλΔνη 2004, 1502 επ: σ. 34 (υποσ. 124)
- 147/2004, ΝοΒ 2005, 289 επ: σ. 49, 64 και 65 (υποσ.: 181, 231 και 234)

- 54/2006, ΕλλΔνη 2006, 1702 επτ: σ. 56 (υποσ.: 198)
- 2887/2010, Τ.Ν.Π. ΔΣΑ: σ. 70 (υποσ.: 246)

ΕφΘεσ

- 1288/1990, Αρμ. 1990, 321 επτ: 23 (υποσ. 90)

ΕφΠειρ

- 534/1987, ΕλλΔνη 29, 368: σ. 78 (υποσ. 267)

ΜΠρΑθ

- 1077/2007, Αρμ 2008, 923 επτ: σ. 49 (υποσ. 179)

ΜΠρΘεσ

- 2858/2006, Αρμ 2006, 1463 επτ: σ. 34 (υποσ. 124)

ΜΠρΚορ

- 458/2009, Αρμ 2009, 394 επτ: σ. 49 (υποσ. 179)

ΠειθΣυμβΔΣΑ

- 50/2009, ΝοΒ 2009, 781 επτ: σ. 42 και 43 (υποσ. 146 και 151)

ΠΠρΑθ

- 3778/1974, Δνη 1975, 493 επτ: σ. 18 (υποσ. 66)
- 1208/1998 Τ.Ν.Π. ΔΣΑ: σ. 50 (υποσ. 184)
- 1119/2002, ΕΤρΑΧρΔ 2003, 904 επτ: σ. 47 και 49 (υποσ. 167, 181 και 184)
- 961/2007 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ: σ. 50 (υποσ. 184)
- 711/2007 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ.:σ. 49 (υποσ.181)
- 269/2009 Τ.Ν.Π.ΔΣΑ: σ.71 (υποσ.: 249)

ΠΠρΒόλ

- 184/2009, ΕΤρΑΧρΔ 2009, 5440 επτ: σ. 49 (υποσ. 179)

002000100413
NANTHIMIO
NANTHIO

